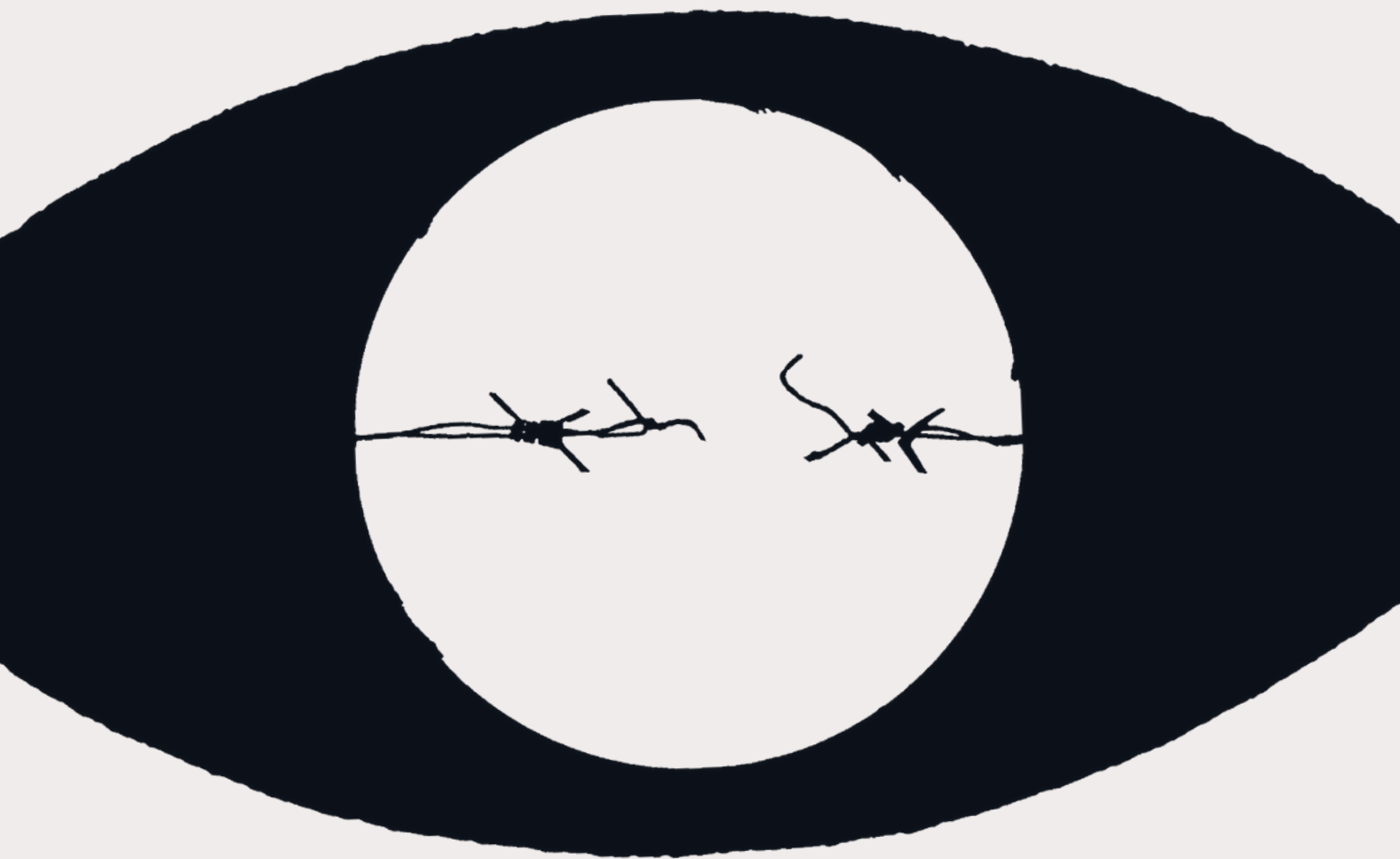

HISTÒRIES DE REFUGI

Entrevistes d'Ana Basanta a 8 persones sota protecció internacional per visualitzar els fenòmens de l'asil i el refugi

ACSAR
Fundació

Associació
Catalunya-Líban

Entrevistes: Ana Basanta

Disseny i maquetació: Alex Molera

Il·lustració portada: @maria.i.punt

Edita: Fundació ACSAR i Associació Catalunya-Líban

Barcelona, Novembre de 2023

Índex

- Introducció 1

Entrevistes

- Czarina Musni 3
- Antonio Montalván 21
- Regina Zoe Magallón 29
- Marina Camargo 45
- NiouKou Sigaby 62
- Ramsis Hijazi 73
- Muzhda i Wagma Zamani 87
- A.R. 100

Introducció:

Aquest recull d'entrevistes pretén mostrar, des d'un punt de vista proper i humà, per què fugen forçosament algunes persones del seu país d'origen i amb quines dificultats es troben per iniciar una nova vida en un lloc sovint desconegut del qual, a vegades, no coneixen ni la llengua ni el sistema ni els costums.

Les causes per demanar protecció internacional són diverses, des de la persecució per raó d'orientació sexual i identitat de gènere, la pertinença a minories ètniques o religioses, la reivindicació i mobilització socials i política, l'amenaça de mort per part de grups armats o la pobresa extrema en un país amb molt pocs recursos. Hi ha qui arriba amb un bitllet d'avió o qui ha de travessar un continent, qui marxa en solitud o qui viatja en família. Hi ha casos d'edats diferents, problemàtiques diverses i també alguns trets comuns, com la necessitat de fugir per sobreviure.

Algunes de les entrevistades han optat per donar el seu testimoni tot ometent el seu nom real per preservar la seva intimitat aquí, a Catalunya, i la integritat de la seva família en el país d'origen. També s'han omès alguns noms d'entitats i persones que han col·laborat amb les protagonistes d'aquest informe per la seva seguretat.

Colòmbia, Mèxic, Mali, Afganistan, Palestina, Iraq i Filipines són els països en què van néixer les entrevistades. Les seves vivències i decisions són un exemple de fermesa, dignitat i resistència. Se'ls ha atorgat l'asil quan les autoritats espanyoles han apreciat l'existència de motius per creure que han patit una persecució i que, si tornessin al seu país d'origen, la seva integritat física estaria greument en perill. D'altra banda, el refugi acostuma a tenir un caràcter humanitari i està més relacionat amb situacions de guerra, fam o desastre natural.

Les protagonistes d'aquestes vuit entrevistes, però, estan dins el grup de les persones privilegiades que han aconseguit protecció internacional, ja que en la majoria dels casos la sol·licitud és denegada. Segons dades de la Comissió Espanyola d'Ajuda al Refugiat (CEAR) de l'any 2022, Espanya és el tercer país europeu amb més peticions d'asil, després d'Alemanya i França, amb un total de 118.842 persones (10.396 a Catalunya), de les quals només el 16,5% van aconseguir una resolució favorable. És un percentatge superior al d'anys anteriors, però si ho comparem amb el conjunt de la Unió Europea hi ha molt camí a recórrer, ja que aquesta taxa de reconeixement és del 38% a UE.

L'informe també posa de manifest la importància de les entitats socials i del treball en xarxa per assessorar i acompanyar les persones que arriben a Catalunya a nivell personal, jurídic i emocional. Quan han estat més vinculades a diferents organitzacions, tant al seu país d'origen com a Catalunya, han tingut més força, han estat més ocupades i s'han sentit més útils. I és que, la culpabilitat per estar "sana i estàlvia" quan altres companys i companyes continuen en perill és un altre element que les identifica.

Obtenir la protecció internacional no és la solució a tots els problemes, sinó que és sinònim d'iniciar una nova etapa plena d'incerteses i lluny de familiars i amistats, a qui en la seva gran majoria no tornaran a veure. La dificultat dels tràmits burocràtics, la desconexença de l'idioma en molts casos, l'estat psicològic per l'estrès viscut, la dificultat per trobar feina, el repte d'endinsar-se en una nova cultura tot preservant les arrels, la sensació que la vida encara està en perill o que ho està la d'éssers estimats, la necessitat de fer justícia, les ganes de viure en pau i la naturalitat amb què expliquen les seves històries, formen un teixit d'experiències que ajuden a entendre el costat més emotiu i humà de les migracions.

Czarina Musni:

Czarina Musni és una advocada filipina que, arran de la seva tasca en defensa de la comunitat indígena i dels seus territoris a l'illa de Mindanao, va ser acusada de terrorista per part de l'estat. Es va veure forçada a migrar a Europa i, en veure la perillositat de tornar al seu país a causa de múltiples amenaces, va demanar protecció internacional. Ara viu a Calafell, una ciutat a la costa de Tarragona des de la qual continua tenint relació amb col·lectius d'advocats, entitats socials i amb la comunitat filipina a l'exterior.

Fa més de dos anys que vas marxar de Filipines, en principi, temporalment, i ja no vas poder tornar...

Per entendre la migració i les seves raons, has d'entendre l'origen de les persones migrades. Per què venim aquí? La majoria de nosaltres venim aquí a la força. És bo marxar a l'estranger per voluntat pròpia, si vols venir a treballar voluntàriament a Barcelona i t'esforces per aconseguir-ho, però és diferent i difícil quan et veus obligada a marxar per altres circumstàncies, hi ha raons molt diverses.

Comprendre d'on venen i què els ha passat podria ajudar a abordar les causes profundes de la migració forçada per tal que moltes persones no es vegin obligades a emigrar. És una situació molt difícil de digerir i necessites molt, molt... Financerament, emocionalment, institucionalment, mentalment i psicològicament per fer front a tots els desafiaments.

Per exemple?

Aprendre l'idioma, acostumar-te al clima, formar part d'una cultura diferent, amb diferent menjar i diferents maneres de fer i de relacionar-se, amb uns altres codis socials. No és bo que la gent estigui obligada a emigrar per la força i crec que, per prevenir i aturar la migració forçada, hem d'abordar les causes profundes d'aquesta migració dins el país d'origen. En el meu cas, es deu al fenomen del 'red tagging' o 'etiqueta roja', que suposa l'assenyalament i la inclusió a llistes de persones i organitzacions crítiques amb el Govern, a les quals acusen de terroristes o de comunistes.

Quan et van incloure dins del 'red tagging' hi havia Rodrigo Duterte com a president.

"SE M'ACUSAVA, AMB 15
PERSONES MÉS, DE 55
CÀRRECS DE
FINANÇAMENT
TERRORISTA"

Exacte. Hi ha implicacions molt perilloses, com assetjaments, i les pitjors conseqüències del 'red tagging' són els assassinats. I, si t'assassinen, deixes de poder treballar, ja no per tu, sinó per tota la comunitat. Això fa pensar. Es tracta de continuar vivint mirant d'exposar-te el mínim possible al perill de ser executat. Això vol dir fugir.

Hi ha una segona pitjor conseqüència, que són les falses acusacions, per les quals pots anar a la presó. Hem vist que als presos polítics que romanen a la garjola se'ls arxiven molts casos. Si hi ha un o dos casos que són desestimats, es presenten tres o quatre o cinc casos més en contra seva, tot perllongant els dies a la presó. Tinc una bona amiga que fa cinc anys que està a la presó i els procediments poden ser llargs, així que no només t'enfrontes a un munt de càrrecs, sinó també a un procediment llarg i que es va endarrerint, de manera que estaràs més temps a la presó. Què pots fer entre reixes? Clar que pots fer més coses que si fossis mort, però un cop més se't priva del temps que podries haver dedicat a fer coses millors per a tu i per al col·lectiu. Així que, davant

aquestes dues conseqüències del 'red tagging', vaig tenir la sort que se'm presentés l'oportunitat de sortir.

Quan vas decidir marxar?

Vaig entrar al Shelter City Program (Programa Ciutat Refugi) de l'ONG Justice and Peace (Justícia i Pau) a Amsterdam. El programa només durava tres mesos. Podia haver sol·licitat asil als Països Baixos, però com que em van admetre al Programa de Protecció de la Comissió Catalana d'Ajuda al Refugiat (CCAR), vaig venir a Espanya, així que vaig tornar a ser afortunada. Vaig consultar altres advocades i, amb el suport necessari, vaig poder sol·licitar asil a Espanya. Se m'acusava, amb 15 persones més, de 55 càrrecs de finançament terrorista a les Filipines. Això és molt gros.

I aquesta acusació, venia del govern?

Sí, venia del govern. Quan vaig marxar als Països Baixos ja s'estava gestant i es va presentar als tribunals. Moltes persones de la meua organització, NUPL (National Union of Public Lawyers, Unió Nacional d'Advocats del Poble) eren víctimes del 'red tagging', i hi havia informacions segons les quals el govern faria un pas endavant, de manera que, oficialment, a partir de l'agost del 2022, es van presentar diferents causes contra 16 de nosaltres per finançament del terrorisme.

"ES TRACTA DE CONTINUAR VIVINT MIRANT D'EXPOSAR-TE EL MÍNIM POSSIBLE AL PERILL DE SER EXECUTAT. AIXÒ VOL DIR FUGIR"

Aquest és un tema molt controvertit, perquè tots 16 som membres de la junta o ho havíem estat o formàvem part del personal de Missioners Rurals de Filipines – Regió de Mindanao del Nord (MRF-RMN), a la regió de Mindanao Nord, on precisament la Unió Europea va aprovar un projecte de tres anys en el qual participàvem en la promoció i la defensa dels drets dels pobles indígenes. Es va fer, juntament amb altres projectes, gràcies a la documentació que vam presentar. I, ara, se'ns acusa de terrorisme i de canalitzar aquests fons per donar suport al Partit Comunista de Filipines (PCF) i al Nou Partit del Poble (NPP).

Aquesta és l'acusació. Fins i tot abans de presentar els casos, ja havíem exposat que aquests projectes estaven auditats i finalitzats. En aquell moment, el govern filipí, a través del Grup de treball nacional per posar fi al conflicte armat comunista local (NTF-ELCAC, National Task Force to End Local Communist Armed Conflict) estava fent molt de soroll als mitjans de comunicació dient que les germanes dels Missioners Rurals estaven utilitzant aquests fons de la UE per finançar això. Vam contestar aquestes acusacions als mitjans, per descomptat, dient que eren comptes auditats, però tot i així es van presentar càrrecs en contra nostra. La legislació sobre finançament terrorista a Filipines és relativament nova, fa 11 anys que existeix, i aquest és el primer cas.

Ets originària de Mindanao, i gran part de la teva tasca com a advocada se centra en la defensa de la comunitat indígena d'aquesta illa, sobretot en els problemes sobre la propietat de la terra. Què et va motivar a ser advocada i a defensar la població ancestral?

Sobre per què vaig decidir ser advocada, crec que va venir sol cap a mi perquè els meus pares són advocats de drets humans i vaig créixer en aquest ambient. La meva germana gran també és advocada, i no m'ho vaig plantejar gaire. Vaig estudiar ciències polítiques i dret. Quan estava a la universitat, ja era activista. Tenia l'orientació dels meus pares, de col·lectius de drets humans i d'associacions d'advocats.

Quan era estudiant ja era membre de la League of Filipino Students (Lliga d'Estudiants Filipins) i quan vaig ser advocada era membre de la Union of Peoples' Lawyers in Mindanao (Unió d'Advocats del Poble de Mindanao, UPLM, per les sigles en anglès) ajudava a preparar documents, a celebrar conferències sobre temes dels quals s'ocupava el sindicat i escoltava les advocades. D'alguna manera, ja m'estava formant no només com a advocada, sinó com a advocada de drets humans. No tenia cap dubte que quan aprovés l'examen d'accés a l'advocacia em convertiria en una advocada del poble. Jo, que no soc ni cristiana ni catòlica devota, vaig seguir una tradició filipina que diu que abans de fer l'examen més important de la teva vida, com els exàmens d'advocacia, hauries de visitar l'església i pregar. I vaig entrar a una església de Manila i vaig pregar per aprovar l'examen. Vaig pregar amb tot el meu cor, i vaig prometre que si tenia l'honor de ser advocada, seria una advocada per al poble.

Quan vas ser advocada, coneixies els problemes dels indígenes a la teva illa?

Una mica. Et contesto per què vaig decidir defensar els indígenes. Va començar d'una manera diferent. A la universitat, tenia diferents grups d'amics i un d'aquests grups amb els quals vaig estar en contacte eren els muntanyencs. Eren gent que gaudia de l'aire lliure; anaven a la platja, feien submarinisme, snorkel, surf, i també feien senderisme. Vam pujar moltes muntanyes i vam arribar al cim de l'Apo i a moltes altres, però em vaig adonar que, d'alguna manera, quan estàvem al campament, què fèiem? Sí, bevíem, ens divertíem, miràvem la posta de sol i l'alba, que és preciós, i després baixàvem a la ciutat, i això és tot. Bona experiència, bones connexions, bona gent... però volia més, necessitava més.

Gràcies a la meva feina com a voluntària a UPLM, vaig visitar les comunitats, els camperols, els indígenes, els pescadors, i vaig conèixer quins eren els seus problemes. Gràcies a tots ells vaig obrir els ulls. El muntanyisme és més que portar menjar per al teu grup, beure rom i socialitzar. Hi ha més, i és el treball de drets humans amb les comunitats, estar amb la gent.

Quants anys tenies?

Més o menys, entre els 18 i els 21. El meu hobby es va convertir en una passió, així que va sorgir de forma natural. Només gaudir de la natura seria superficial, m'havia de comprometre amb ella i amb la gent que l'habitava, els agricultors, els pobles indígenes, els peixos, els ocells i tota la resta. I, estant amb ells, compartint amb ells, escoltava els seus problemes.

Sabies que hi havia problemes amb la terra a causa del govern, d'empreses o de persones poderoses que se la volien apropiari i fer-los fora?

Sí, i quan ho vaig saber em vaig dir que no era just. Per exemple, si fos alpinista, clar que m'encantaria seguir fent excursions a les muntanyes, però no serviria de res si hi hagués tales il·legals d'arbres. Si tots aquests boscos naturals fossin desforestats per una concessió minera o per guanys d'empreses, quin sentit tindria? S'ha de mirar la història de manera global i vaig poder submergir-m'hi, des de les comunitats amb les quals vaig estar a través de la meva organització.

“Vaig visitar les comunitats, els camperols, els indígenes, els pescadors, i vaig conèixer quins eren els seus problemes. Gràcies a tots ells vaig obrir els ulls”

"VAIG VISITAR LES
COMUNITATS, ELS
CAMPEROLS, ELS
INDÍGENES, ELS
PESCADORS, I VAIG
CONÈIXER QUINS EREN ELS
SEUS PROBLEMES. GRÀCIES
A TOTS ELLS VAIG OBRIR
ELS ULLS"

Per tant, va haver-hi una fusió. Sabia que volia ser advocada, sabia que volia gaudir de l'aire lliure, però, com? Havia de trobar la manera d'ajuntar-ho, perquè si et fixes en una advocada per se, estaries als despatxos, fent lectures i anant als tribunals. I ho vaig fer. Estic agraïda al meu pare perquè vam compartir oficina d'advocacia. Acceptàvem clients, clients que pagaven, per exemple, per fer anul·lacions de contractes, anul·lacions de matrimoni... Eren casos civils, fins i tot penals, però no tenien a veure amb drets humans.

Potser, si haguessis continuat amb aquesta feina, t'hauries pogut quedar a les Filipines. No hauries hagut de fugir...

Sí. Jo veia un equilibri, necessitava aquesta pràctica privada per raons econòmiques, clar, i també volia desenvolupar l'advocacia de drets humans. Hi ha un conjunt de lleis que es poden utilitzar: Carta de Drets, procediments penals, declaració de Nacions Unides sobre els Drets dels Pobles Indígenes... Però quan et dediques a la pràctica privada, estan al teu abast procediments patrimonials, fiscals, relacions personals, anul·lacions de matrimonis, etc., i també és un bon exercici per al cervell practicar el que has après a la facultat de dret i tenir un coneixement general de les lleis.

Durant un temps, em va anar bé aquest equilibri, però també em sentia com una treballadora del client que paga. 'Com que jo et pago, tu fas aquest tràmit per a mi ara'. I en la meitat de la nit tenies una petició o una altra, que si com tramito aquest certificat, que si de quina manera, i em vaig cansar de tot això. A vegades, no m'agradava el cas, però com que pagaven al bufet, havia de

fer-ho. No m'agradava aquesta part, i vaig veure més clar el meu camí, què era el que realment volia fer: dedicar-me a la defensa dels drets humans.

Evidentment, hi ha pros i contres. Els contres tenen un pes molt pesat pels riscos que implica, no només per a tu, sinó per a la teva família, la teva parella o la comunitat. És un risc enorme perquè és la seguretat de la vida, perquè si esculls defensar els nadius, pot ser perillós. Això és el que implica defensar la població indígena i protegir el seu domini ancestral, o fins i tot fer-los saber que tenen drets, compartint el meu coneixement legal amb ells, perquè ells també comparteixen el seu coneixement amb mi. És una relació simbiòtica. Compartir els meus coneixements jurídics amb ells és un dret que va en contra de les polítiques del govern, i arribarà un moment en què hauràs d'enfrontar-te cara a cara amb el propi estat.

Vas néixer a l'illa de Mindanao i a poc a poc vas anar coneixent-los, i ells a tu. Com va anar?

Va ser gràcies al Sindicat d'Advocats del Poble de Mindanao. Anàvem a la comunitat, per exemple, quan hi havia un tiroteig massiu, un bombardeig o una militarització. Anàvem com a sindicat, però per descomptat també hi havia assistència mèdica, psicosocial i alimentària. I què és això? Ajuda humanitària. Només això. Això és el que fa la UPLM. I també ho fan altres organitzacions amb les quals estem vinculades, com els Missioners Rurals. Recordes que t'he dit que la UE havia concedit un projecte als Missioners Rurals de Filipines? Es deia Healing the Hurt (Curant el dolor) i una de les seves finalitats era proporcionar coneixements jurídics a les comunitats indígenes, el que feia la UPLM.

Com que soc membre de la UPLM i la RMF necessitava aquest component per al projecte, és a dir, aportar coneixements jurídics, em van escollir a mi. I aquí és on realment hi ha la fusió de tots aquests conceptes. Sempre estaré agraïda a RMF i a aquest projecte, Healing the Hurt. Em va obrir molt els ulls als temes de pau i als temes de la saviesa dels pobles nadius. Vam fer formacions, en el marc del projecte; jo compartia amb ells la Carta de Drets i els explicava quins eren els seus drets en virtut de la Llei dels Drets dels Pobles Indígenes, i després ens explicaven històries. "De veritat, advocada?", deien, "perquè l'Ajuntament ens va convidar a anar a la ciutat perquè signéssim i no sabíem res d'això". Quan ens explicaven això ja havíem fet més immersions amb les comunitats, i escoltàvem totes aquestes històries.

Una vegada vam haver d'anar a una comunitat de Bukidnon, una província a la regió de Mindanao, al nord de Filipines. Ens van dir que coordinéssim una activitat d'immersió a la comunitat. Els líders ens deien que ells trigaven dues hores des de la carretera principal i que nosaltres, com que érem de ciutat, en trigàriem quatre. Vam calcular que arribaríem a la comunitat a les cinc de la tarda i, hi vam arribar al dia següent. Estava molt lluny, plovia i no teníem llum. Quan estaves a prop, ja et venien a buscar i t'acompanyaven. La comunitat ens va acollir molt bé. Ens van mostrar com són realment, sense càmeres, sense funcionaris del govern, sense res més. I es veia la bellesa, no només de la comunitat natural, sinó també de la seva cultura i de les seves lluites. I aquí és on entra el meu coneixement legal, però és que, a més, estàs parlant com una persona que té

emocions, no tot és només drets i només feina, perquè si no estimes la teva feina, llavors només és feina.

Si només ho haguessis fet per diners, ho hauries passat malament aquella nit...

El més important que m'ha ensenyat l'activisme pels drets humans és la senzillesa de la vida, especialment dels nadius. Només viuen en barraques, però barraques molt còmodes. Fan tot el que poden per deixar-les molt boniques. Quan els preguntaves, "vols viure a la ciutat?" perquè poden evacuar les comunitats quan hi ha militarització i poden quedar-se a la ciutat molt de temps, sempre deien que no. No volien que els reubiquessin enlloc. I sempre volen tornar. I t'explicaven, "no tenim una mansió, ni un cotxe, ni els luxes d'una comunitat urbana, però tenim la nostra muntanya, els nostres rius i el nostre bosc". El bosc és el mestre, el metge, la clínica, l'escola, és la seva llar. Per què haurien de marxar?

Per a aquestes comunitats, és bo poder anar a la ciutat, però viure a la ciutat i tenir totes aquestes coses materials no està en la seva perspectiva. Mentre tinguin collites de temporada, estan bé. Mentre puguin enviar els seus fills a l'escola i recordar la seva cultura, també estan bé. Estar amb ells t'ensenyà moltes coses, guanyes en saber quines són les perspectives sobre les quals has de centrar-te a la vida.

Per què defensar això és perillós? Quins interessos hi ha darrere?

Perquè va en contra dels interessos del govern filipí que el poble exigeixi i que el poble s'aixequi.

Però el dret a manifestar-se és internacional.

Tenim el dret i ho sabem. També tenim dret a l'educació, i no només a educació, sinó a una cultura, i la gent voldria construir les escoles a les seves comunitats. I quan els camperols saben que poden posseir la seva terra, que és un dret tenir un tros de terra sense ser esclaus durant molt de temps, llavors van en contra dels interessos del govern. Quan la gent sap que està pagant impostos perquè es destinin a sanitat i a infraestructures, es demanen "però on estan?", i comencen a exigir responsabilitats. I això va en contra dels interessos del govern perquè els seus membres se senten qüestionats. Des del govern, no pensen en com millorar les coses, no pensen quines són les propostes, diuen "vosaltres sou els dolents, els terroristes, els pitjors del món".

I alguna cosa així succeeix amb el Partit Comunista de Filipines, que ve en part de la Guerra Freda. Recordem que Filipines era una colònia dels Estats Units, i els Estats Units encara influeix en les polítiques filipines. De fet, fa poc hem conclòs l'acord de cooperació reforçada en matèria de defensa entre els Estats Units i el govern de Filipines, que permet als Estats Units mantenir les bases militars a Filipines. És un acord i una política molt forta, així que, d'alguna manera, encara estem controlats per les polítiques dels Estats Units, contràries al comunisme.

Així, tot el que sigui comunista a Filipines, va necessàriament contra el govern filipí. El problema és que ara el govern filipí difumina la línia entre un rebel armat comunista, que seria el Nou Exèrcit del Poble (New People's Army) i que el govern etiqueta com a roig i terrorista, i un defensor civil de

"EL QUE FEM ÉS
PROMOURE DRETS
RECONEGUTS
INTERNACIONALMENT
PERQUÈ EL POBLE ÉS
TITULAR D'AQUESTS DRETS I
EL GOVERN ÉS TITULAR
DELS SEUS DEURES"

drets humans. En el meu cas, i en el de moltes persones defensores de drets humans, ens tracten com a membres del Nou Exèrcit del Poble, i això vol dir que ens identifiquen com a membres del grup armat. No estem fent cap guerra, bé, i si l'estem fent, no és armada, però amb la narrativa del govern, aquesta línia es difumina i afecta la percepció pública de ser defensora dels drets humans, quan el que fem és *promoure drets reconeguts internacionalment* perquè el poble és titular d'aquests drets i el govern és titular dels seus deures.

Quan va començar el 'red tagging'?

Fa molt de temps, però es va intensificar amb el govern de Duterte.

I quan vas ser conscient que estaven en una llista 'roja' i del que significava?

Ho recordo molt bé. Era el dia del meu aniversari. El 22 de febrer del 2018.

Va ser l'inici d'una nova vida?

Sí. Els dies previs al meu aniversari va haver-hi una missió de verificació de defensors de drets humans de l'organització Karapatan. Venien de Manila i de diferents parts de Mindanao a Cagayan de Oro, la meua ciutat natal. Van venir perquè dos dirigents, un d'una organització indígena i un altre d'una organització camperola, havien desaparegut uns dies abans i després es va dir que havien estat detinguts, de manera que les aliances de drets humans van haver de venir a la ciutat per conèixer els fets i saber què els havia passat realment, perquè per com havien anat els esdeveniments tot apuntava que havien estat segrestats. Vam haver de fer una crida a la cerca d'aquests líders i vam anunciar davant els mitjans de comunicació que cap dels dos havien arribat a una reunió a la qual tenien previst participar.

La missió per conèixer els fets finalitzava el dia del meu aniversari. Normalment, quan tenim aquestes missions, l'activitat acaba amb una roda de premsa, que és el que vam fer, de les organitzacions que formaven part de la missió explicant quins havien estat els resultats. En acabar, com que era el meu aniversari, vam anar a casa per fer una mica de celebració. En una de les capses que hi havia a la zona on es va fer la roda de premsa hi havia uns papers, com uns pamflets, i en arribar a casa ho vam veure. Hi havia una llista amb molts noms. El document deia que tots els de la llista eren membres del CPP-NPA (Partit Comunista de Filipines-Nou Exèrcit del Poble). Es va generar un ambient i una sensació de por. Recordo la llista, els noms, les organitzacions. Entre les

persones a qui mencionaven, hi havia la meva mare i la meva germana gran, la que també és advocada, i jo mateixa.

La gent estava menjant i bevent a la sala. Recordo que la meva germana i jo vam anar a una de les habitacions i ens vam abraçar, com dient “què és això?”. No vam poder celebrar del tot el meu aniversari perquè hi havia aquesta por a l’ambient. Què podria passar després? Com deies, va ser el començament d’una nova vida. Després ja va venir una pluja de pamflets.

Amb el teu nom?

Amb el meu nom i amb els noms de les meves organitzacions.

I amb la teva foto?

No encara, això vindria uns mesos més tard. Va ser interessant, vam rebre un paquet de fulletons, en color, eren cinc papers. Hi havia un amb la meva mare, amb un sacerdot i amb un periodista. Es van enviar a les oficines en les quals treballaven, com el Club de Premsa de Cagayan de Oro, per al periodista, o la Comissió Nacional de Relacions Laborals, perquè la meva mare era àrbitre laboral. Hi havia diferents persones de diferents professions, i les diferents entitats van anar fent comprovacions. Encara no s’havia fet públic. Nosaltres ens en vam assabentar perquè ho van enviar al Col·legi Integrat d’Advocats de Filipines, i va ser llavors quan ens ho van notificar: “Advocada, hem rebut aquest email”. El vam obrir, ja estava a la llista. I vaig veure la meva foto. Hi havia la meva foto, la de la meva mare, els logos de les nostres organitzacions, persones conegudes amb les quals treballàvem, amistats i també amics d’altres companys de feina.

Coneixies persones assassinades extrajudicialment?

Hi havia un a qui coneixia personalment molt bé. Era el secretari general de l’Organització dels Pobles Indígenes (Tribal Indigenous Oppressed Group Association), Renato Anglao. Era un home fort i molt amable. Havíem viatjat junts des de l’illa de Mindanao a Manila, en l’autobús, vam compartir moments molt bonics. Vam participar a Lakbayan, una mobilització camperola, indígena i popular. Renato va ser víctima d’un assassinat extrajudicial i avui dia encara no hem estat capaces d’identificar realment qui va ser el culpable. Però no va ser l’únic, va haver-hi un cas anterior d’assassinat a un altre membre de la seva organització.

Què li va passar a Renato?

Li van disparar al cap.

Des d’una moto? Crec que és una de les formes més habituals.

Des d’una moto. És comú fer-ho així.

Hi havia dues persones, una conduïa i l’altra va disparar?

Sí. Va ser devastador rebre la notícia de la Ba’e. Les tribus estan encapçalades per un Datu, home, i una Ba’e, una dona líder. Em va trucar una Ba’e i em va dir que Renato Anglao havia estat

assassinat aquell matí. Jo estava fent la migdiada a la tarda i vaig sentir que ella estava plorant. Com et deia, ja hi havia hagut un altre cas, però aquest és el primer que vaig conèixer personalment que va ser assassinat.

La resta va venir de l'organització d'advocats. L'advocat Benjamin Ramos, que portava el cas de la massacre de nou camperols a la província de Negres Occidental, va ser assassinat el novembre del 2018, també per dos sicaris en moto. Els mesos següents va haver-hi més casos. Va haver-hi una altra víctima, Zara Álvarez, activista i funcionària a Karapatan, a qui van disparar l'agost del 2020.

Tornant a la pregunta de quan va començar el 'red tagging' i els seus efectes, ja estava present fins i tot a l'època de Marcos (Ferdinand Marcos, president entre 1965 i 1986), fins i tot molt abans de l'època de Marcos ja hi era.

En aquest context, quan vas veure el teu nom a una llista roja, juntament amb el de la teva mare i la teva germana gran, vas veure que no era només una amenaça, sinó un perill real. I vas poder marxar als Països Baixos. Com vas tenir aquesta possibilitat?

A través de xarxes, amb la meva organització, la NUPL, i Lawyers of Lawyers (Advocats d'Advocats) dels Països Baixos. Sempre és bo tenir xarxes i aliances. Jo sabia, dins meu, que si tornava, o em mataven o m'enfrontava a càrrecs falsos. Alhora, la meva lluita és a Filipines...

Tenies la sensació que marxaves quan més et necessitaven?

Ens estan matant, ens estan arrestant, i ens necessiten allà... Llavors, per què marxar? Perquè sabia que podia ser la propera de la llista.

Treballaves en casos més difícils que la resta de la teva família?

"ENS ESTAN MATANT, ENS
ESTAN ARRESTANT, I ENS
NECESSITEN ALLÀ...
LLAVORS, PER QUÈ
MARXAR? PERQUÈ SABIA
QUE PODIA SER LA
PROPERA DE LA LLISTA"

No crec que hagi gestionat casos més difícils. Crec que em vaig quedar atrapada enmig d'aquest 'red tagging' quan vaig ocupar-me de casos de drets humans. Tenia aquest projecte amb RMF, que també estaven a la llista de 'red tagging', d'empoderar les persones indígenes. L'acusació deia que estàvem empoderant els rebels de les muntanyes. Sabia que ja no estava segura, i vaig rebre un email de l'associació Lawyers of Lawyers dels Països Baixos. Què podíem fer?

Van ser advocats dels Països Baixos els que et van proposar anar-hi durant un temps?

Lawyers of Lawyers forma part de la xarxa de la NUPL. Ja feia un temps que estàvem parlant de la possibilitat de convidar-me a Holanda per fer una conferència sobre quina feina fem les advocades

del poble. Inicialment, havia de ser el maig del 2020, però amb la covid es va posposar i, finalment, es va fer al setembre.

L'organització Justice and Peace Netherlands (Justícia i Pau Països Baixos) em va informar d'un programa de Ciutats Refugi, per al qual demanen recomanacions. Justice and Peace és soci de Lawyers for Lawyers, convoca algunes candidatures, i em van preguntar si estaria disposada a entrar al programa. Vaig pensar, per què no? Així que vam treballar en la meva sol·licitud i va ser com si l'univers m'estigués enviant aquesta ajuda. Vaig consultar a la meva mare, a la nostra organització, i vaig continuar endavant. Al mes següent ja tenia el vistiplau.

Vas poder respirar...

Sí, vaig poder respirar, però no molt, no encara, perquè el programa era per a tres mesos. Durant aquest temps, jo continuava com a 'red tagging'. L'amenaça que hi hagués una acusació contra meva quan tornés estava allà i els assassinats continuaven. En dos anys, ja havien assassinat 50 o 60 advocats. De fet, crec que vaig poder sortir perquè tothom estava centrat en la pandèmia.

Per tenir una idea, entre el 15 de setembre del 2007 i el 15 de setembre del 2023, la NUPL ha documentat 282 incidents a jutges i advocats com a conseqüència de l'exercici de la seva professió. D'aquests, 86 van ser assassinats i els altres 196 corresponen a altres tipus d'atacs.

Durant la pandèmia, es van produir violacions als drets humans a causa de la manca de serveis d'atenció sanitària i hi havia un moviment actiu a favor dels drets sanitaris a Filipines. Quan vaig sortir, a l'oficina d'immigració em van fer moltes preguntes... "Què són els drets humans?", "Ets, dius que ets advocada?". Em van fer molts interrogatoris, no vaig ni mencionar la meva organització, perquè estava segura que llavors quedaria marcada, així que també va ser un calvari.

Quan ja estava als Països Baixos, el 'red tagging' continuava. Moltes altres defensores de drets humans de tot Filipines van ser acusades i arrestades, i també assassinades. Per això, va cobrar força la idea que no tornés encara a casa.

I hi havia la nova llei antiterrorista...

Encara no s'havia aprovat com a llei, però sabíem que el Congrés l'aprovaria perquè té majoria del partit de Duterte. No teníem cap dubte que tiraria endavant, per molt de soroll que poguéssim fer. I va arribar el 10 de desembre, quan vaig tenir un altre 'red tagging', específicament en contra meva, i amb una fotografia. Estava dins d'una bossa de plàstic perquè no es mullés, ja que era època de pluges. Hi havia una sèrie de fotos, una d'elles molt recent als Països Baixos, informant que estava allà. Al peu de foto posava "Czarina Musni, ara a Països Baixos sota un programa per a comunistes internacionals", així que ho vaig ensenyar a Justice and Peace. Això anava molt seriosament.

Tornar a Filipines i passar per Immigració en aquell moment seria perillós.

Exacte. Els ho vaig dir, però, desafortunadament, Justice and Peace tenia uns recursos limitats. Vam poder ampliar el meu visat per preparar el meu trasllat a Espanya sota el Programa de Protecció de la Comissió Catalana d'Ajuda al Refugiat (CCAR).

Com ha canviat la teva vida en quatre anys!

Molt. I aquest és un moment interessant perquè quan Justice and Peace em diu, "ho sento, però has de tornar, el 27 de desembre és el teu vol de tornada", jo ja havia dit que no volia tornar a casa i, mentrestant, jo ja havia parlat del programa de protecció català i, des de l'Associació Catalana per la Pau (ACP) i des de CCAR, les companyes Claire i Silvia em deien que farien tot el possible. Amb aquest ultimàtum, vaig dir-me, si el 23 de desembre encara no hi ha res, faig les maletes i vaig a l'oficina d'asil dels Països Baixos. I, literalment, vaig fer les maletes. Estava una mica preparada, però encara no m'aferrava a que fos l'última possibilitat. Amb la xarxa d'organitzacions filipines als Països Baixos vam contactar amb un advocat per saber com aniria. Ell em va dir que si decidia anar-hi per demanar asil, es reuniria amb mi allà. Així que ja estava preparada. No totalment preparada, però preferia l'asil abans que tornar a casa. Era la meva decisió, una decisió que em va canviar la vida. Era el migdia del 23 de desembre.

I va arribar un missatge de la Claire. "Czarina, estàs dins!" Des de Justice and Peace van anul·lar el bitllet a Filipines i van programar cita amb immigració per prorrogar el visat per venir a Espanya. En mig dia, la meva vida, va tornar a canviar. Des de la primera reunió que vaig tenir amb CCAR, on line, van ser molt generosos, amables i comprensius en dir-me: "Czarina, si al final del programa encara no et sents molt segura per tornar a casa, t'ajudarem si decideixes demanar asil". D'alguna manera, i amb una enorme càrrega a sobre meu, vaig poder respirar una mica. Com a mínim, tenia temps fins al setembre del 2021 i, si llavors no podia tornar a casa, ja tenia l'opció de demanar asil.

Suposadament, durant un any vaig poder respirar, però no era realment respirar, perquè per a mi, el fet d'estar aquí fora de perill, relativament fora de perill, era una mica egoista i patia per no continuar treballant per a la meva gent a casa.

Arribes a Barcelona, a proposta de l'ACP a través del Programa Català de Protecció a Defensors i Defensores dels Drets Humans. Què va passar amb els casos que portaves en actiu com a advocada a Filipines?

A causa de la covid, hi havia judicis en què s'intervenien virtualment. Durant un temps, les sessions als tribunals es van fer per Zoom, i això em va permetre estar present a les audiències, continuar sent-hi. Va ser important en el cas d'una comunitat musulmana de Mindanao que s'enfrontava a acusacions d'assetjament presentades per l'agència de seguretat d'una empresa cimentera que volia arrabassar-los els seus dominis ancestrals. Vaig continuar sent la seva advocada on line. Després, la situació per la covid va millorar i els jutjats exigien la compareixença física.

I encara que el tribunal permetés el Zoom, havíem de presentar proves, així que vaig dir als nostres clients que haurien de trobar un advocat, perquè aquí no tinc els documents i seria molt tediós i difícil per a mi poder defensar-los. Durant un temps, vaig continuar les meves obligacions com a advocada pel que fa a la compareixença davant els tribunals, però quan les sessions als jutjats van tornar a ser presencials, ja no vaig poder anar-hi.

"EL FET D'ESTAR AQUÍ FORA DE PERILL, RELATIVAMENT FORA DE PERILL, ERA UNA MICA EGOISTA I PATIA PER NO CONTINUAR TREBALLANT PER A LA MEVA GENT A CASA"

Si amb l'asil no pots treballar com a advocada a les Filipines, de què treballes?

Continuo formant part de la UPLM, i també col·laboro amb l'ACP i amb una altra entitat que es diu International Action for Peace (IAP) a Barcelona. És fantàstica la feina que està fent ACP, és una de les primeres organitzacions catalanes que treballa a les Filipines. Estem fent moltes activitats des de l'any passat.

D'alguna manera, fas d'enllaç entre ACP i IAP i les organitzacions filipines, com UPLM i Karapatan? Això et permet tenir ingressos?

Sí, en certa manera, i de tant en tant em dona ingressos, però espero que puguem establir un acord a més llarg termini per a una major estabilitat econòmica i professional.

Quan aconseguixes l'asil, tens regularitzada la situació administrativa, però després cal trobar feina, diners, allotjament... Cal trobar-ho tot. Si no tens una associació que t'acompanyi, estàs perduda. Hi ha dos processos diferents, el legal, de sol·licitar l'asil, i el dels serveis socials amb el Saier (Servei d'Atenció a Immigrants, Emigrants i Refugiats). Quan estàs al Saier, sol·licites l'asil en un termini de sis mesos des de l'entrada a Barcelona o a Europa.

Vas demanar l'asil el setembre del 2021 i te'l van concedir l'agost del 2022. Va anar ràpid, dintre de tot...

Sí, va anar bastant ràpid. Van poder argumentar que encara estava dins dels sis mesos des de la meva entrada a Espanya. I vaig ser acceptada al Saier. El Saier va contactar amb mi a través de Creu Roja i em van oferir un habitatge social a Barcelona, destinat a persones migrades, i vaig compartir habitació amb una dona mexicana trans, Regina, que també havia sol·licitat asil.

Abans, on vivies?

Havia viscut a Montbau, a Barcelona. Després, vaig viure amb la Regina un mes perquè era on hi havia una vacant. No et garanteixen quant de temps estaràs, però al mes em van trucar i em van dir que hi havia un lloc a Berga, que està a unes dues hores de Barcelona. Vaig cercar-la al Google, una ciutat preciosa, però la meva germana havia vingut aquí des de França, on treballava, i la meva parella, que havia conegut als Països Baixos, tenia contracte laboral fins al desembre i després

venia a Barcelona. Això era al novembre, i vaig demanar si em podia quedar una mica més, fins al desembre, i que després marxaria, perquè volíem viure junts i ell em podia donar suport. Vaig presentar el meu cas al Saier i a la Creu Roja, però no ho van permetre. D'alguna manera, això ho vaig viure com una de les conseqüències o un dels reptes de ser una migrant forçada, una refugiada.

No tenia res. I no tenia cap opció. Em van trucar dimecres i havia de marxar divendres. Vaig demanar quedar-me fins dilluns, però no podia ser. Vaig trucar la meva germana, que volia viure aquí, però que no tenia feina aquí. Ens havíem d'organitzar fins al desembre, que venia la meva parella. Havia de comunicar la decisió abans de dijous al migdia perquè dijous a la tarda havien de comprar el bitllet d'autobús per divendres. Vaig demanar si em podia quedar ni que fos fins dilluns, però no em van deixar.

I, què vas fer?

Vaig marxar de l'habitatge social. La meva germana havia llogat una petita habitació a Vall d'Hebron. La seva companya de pis, una noia colombiana que estudiava aquí, va ser molt amable i ens va permetre viure juntes en aquella petita habitació.

I no vas arribar a anar a Berga?

Pot ser una ciutat molt bonica, però que hi podia fer jo a Berga? No té res a veure amb Barcelona, una ciutat tan activa... Amb tot el meu respecte a Berga, jo no hi volia anar. Va ser una decisió difícil, però van intervenir molts factors. I tenia una bona relació amb l'ACP. Enmig d'una situació difícil, és bo tenir a prop la gent en qui confies per continuar. A Berga no tenia a ningú.

La meva germana i jo vam decidir quedar-nos juntes a l'habitació fins que arribés la meva parella. Dic que era una situació difícil perquè si abandones l'habitatge social, no tens diners. Abans tenia l'allotjament i els àpats, tot i que no pots cuidar. Qui som nosaltres per exigir més? Sostre i menjar. És la vida de refugiada, la que havia escollit viure. Quan encara estava pensant si demanar asil polític o no, ja sabia que era una decisió difícil, però mantenia un esperit positiu, em deia que era una bona manera de viure. Tu pots llegir sobre el tema,

“JO ERA CONSCIENT QUE EM PODIEN TRASLLADAR A UN ALTRE LLOC EN POC TEMPS, PERÒ EM VA SORPRENDRE QUE NO VAIG VEURE CAP CONSIDERACIÓ”

pots sentir-ne parlar, pots veure-ho a les notícies, però què és realment ser migrant? El procés de demanar asil i obtenir-lo és un procés molt dur. Vaig arribar a no tenir res.

Quan estava als Països Baixos i dins del programa, rebia una ajuda econòmica, i quan vaig demanar l'asil tenia alguns estalvis. Em va ajudar el fet que gastava poc, així que quan vaig decidir sortir

encara gastava menys. Que hi fos la meva germana i que vingués més endavant la meva parella em va ajudar a sobreviure la situació, perquè és una circumstància molt difícil.

Viure en l'habitatge social va ser força interessant, no em va ser difícil, perquè convius amb moltes persones que demanen asil per diferents motius: econòmics, violència domèstica, narcopolítica, i comparteixes aquest petit espai. Tens les teves tasques programades, com bugaderia, neteja de l'espai... Tens aquest aprenentatge i aquest sentit de comunitat amb altres migrants sol·licitants d'asil. Va ser una bona experiència. Al final, estic agraïda i em considero afortunada. No és fàcil enfrontar-se a aquestes circumstàncies, saber què passa a casa teva i no poder dormir a la nit per por. Pots ofegar-te en totes les teves pors, però d'alguna manera reps força de la teva organització, de les teves xarxes. El col·lectiu és molt important perquè si no estàs prou connectat, si no estàs prou obert per estar connectat, et pots perdre en el teu camí.

Jo era conscient que em podien traslladar a un altre lloc en poc temps, però em va sorprendre que no vaig veure cap consideració. Sí, tenir un espai, un sostre, és millor que viure al carrer, però no vaig demanar estar-hi un any ni vaig demanar un milió d'euros, només estar alguns dies més, el cap de setmana, per empaquetar les meves coses.

Et vas sentir com una refugiada?

Sí. No és agradable. Entenc que hi ha molta més gent que ho necessita i, per això, vaig dir a la Creu Roja que cedissin aquest lloc a Berga. Però tot va anar molt ràpid, no tenia ni temps de notificar els canvis. D'alguna manera, em vaig dir, d'acord, aquesta és la vida d'una refugiada, no tens gaire opció. De nou, em vaig negar a ofegar-me en la negativitat i em vaig dir, aquestes són les circumstàncies, seguim. Prego perquè això no li passi a ningú, a cap altra persona que sigui més vulnerable que jo, com víctimes de violència domèstica o famílies o persones que no parlen ni una paraula d'anglès o espanyol, perquè això pot fer trencar una persona.

Et refereixes al fet que decideixin per tu on has d'anar a viure?

Va ser una decisió brusca i alhora et sents agraïda i vols tenir cura de les persones que tens al teu abast. Després van venir altres temes: la feina, la seguretat social, el lloguer, l'idioma... No vaig tenir el permís de feina fins al març del 2021 i no em podien contractar fins llavors... Amb la meva parella, vam trobar una habitació petita al Raval per 650 euros. Era bastant car per a una habitació tan petita. La meva germana es va traslladar a França per la seva feina.

De què has treballat?

Vaig estar a un call center. No parlo bé castellà, però parlo bé anglès, i em van assignar el mercat anglès. Ho vaig provar al març. Havia de treballar del que fos, però no podia treballar com a advocada. També havia fet algun projecte o alguna activitat per a l'ACP. Quan vaig presentar el meu NIE al call center, estava caducat, però tenia permís de treball. Em van dir, d'acord, necessitem que l'actualitzis. I el meu advocat em va dir que no podia, i que no tenia prohibit treballar.

Vaig treballar una setmana. Crec que va ser una discriminació contra els sol·licitants d'asil, perquè tenia el meu permís de treball. Nosaltres, les persones migrades, no en tenim ni idea de com explicar això a les empreses. Potser no volen contractar refugiats, jo els deia que ho demanessin a un assessor intern, a un gerent de recursos humans, que parlessin amb l'advocat... Una persona refugiada pot ser molt intel·ligent i pot ser molt experta en una matèria, però et negues a contractar-nos perquè som refugiades o perquè som sol·licitants d'asil? Em van dir que em pagaven una setmana per la formació, però que no em podien oferir un contracte complet.

Jo sé defensar-me, sé anglès i els vaig dir: "Això és pels meus papers? Espero que no afecti de cap manera la meva condició de refugiada o sol·licitant d'asil perquè seria una mala praxi que la vostra empresa fos discriminatòria vers els asilats o amb els migrants". I, al cap del poc temps, em van dir: "D'acord Czarina, hem pogut donar-te d'alta a la Seguretat Social. Pots començar a treballar dilluns". Has de lluitar per tot. Si jo no fos advocada, si no sabés argumentar, si no sabés escriure un bon missatge, si no sabés anglès, com ho faria?

Quant de temps vas treballar al call center?

Em van fer un contracte de dos mesos. Després me'l van prorrogar tres mesos més, però durant el segon mes va coincidir que s'obrien els casos en contra meua i no em vaig poder concentrar. No m'agradava especialment la feina, però la necessitava. I enmig de tot això, la meua parella i jo vivíem en aquella petita habitació. Compartíem el pis amb una altra parella, va ser problemàtic perquè la parella tenia problemes amb el propietari, va marxar a Manchester i van rellogar l'apartament... Després, el propietari ens volia fer fora a tothom.

No sabíem on anar, vam buscar pis però a Barcelona són molt cars. Si trobes un bon preu, al minut desapareix. Si trobes un bon apartament, és molt car. Ens van donar un ultimàtum: teniu fins al 15 de maig del 2022 per deixar l'apartament. Uns amics em van preguntar: "Encara busques lloc?" I vam anar de lloguer en un apartament a Cubelles. Està a una hora de Barcelona, però a cinc minuts de la platja. Després, ens vam traslladar a Calafell.

Trebal·leu?

Ell és socorrista i està mirant d'entrar al cos de bombers. Jo participo en diferents projectes d'ACP i IAP. Tant als Països Baixos com aquí de seguida vaig connectar amb la comunitat filipina i amb defensors de drets humans. És important tenir xarxa. Fa poc ens vam posar en contacte amb una ONG per a filipins i migrants de l'est i del sud-est asiàtic al Regne Unit. Aquesta entitat necessita alguns analistes de dades i em van proposar treballar-hi.

El Tribunal Penal Internacional investiga Duterte per crims contra la humanitat. Què pots fer des de fora de Filipines? Potser tens més llibertat que si estiguessis al teu país.

Sí, per a mi és un orgull que la meua organització, NUPL, sigui una de les defensores de les víctimes de la guerra contra les drogues a la Cort Penal Internacional i és molt activa en aquest procés. La guerra contra les drogues i els assassinats de defensors de drets humans sota el règim de Duterte

estan relacionats, ja podem fer una connexió. És una brutalitat. Aquests assassinats encara no estan inclosos per se en la investigació, això és el que estem discutint al tribunal perquè la mateixa política de l'administració Duterte que va matar narcotraficants i persones amb drogaddiccions es va aplicar als defensors de drets humans. Sol·licitem al tribunal que també s'investiguin els assassinats de defensores de drets humans, però de moment ens enfoquem en la guerra contra les drogues.

"LA GUERRA CONTRA LES DROGUES I ELS ASSASSINATS DE DEFENSORS DE DRETS HUMANS SOTA EL RÈGIM DE DUTERTE ESTAN RELACIONATS"

Fins i tot si el cas se centra només en la guerra contra les drogues, per a nosaltres ja és una victòria perquè implica un procés de rendició de comptes per totes aquestes violacions de drets humans per les víctimes de la guerra contra les drogues. A més de venedors o presumptes venedors de droga que van ser assassinats, també els defensors de drets humans que estaven en contra d'aquesta guerra contra les drogues van ser amenaçats o perseguits. És possible que no puguem portar les execucions extrajudicials de les defensores de drets humans davant el TPI...

Com a advocada, creus que és possible que Duterte s'assegui davant el TPI?

A la pràctica, no ho crec, per les limitacions legals. El TPI no té policia, de manera que si emet una ordre contra Duterte, que esperem que sigui així, el TPI dependria del país en què estigui Duterte per executar l'ordre. Així, com que Duterte està a Filipines i el govern filipí li dona suport, no es podria implementar aquesta ordre. És a dir, potser succeeix que el tribunal declari Duterte culpable de crims contra la humanitat, però és possible que Duterte no vagi mai a un tribunal internacional. L'estratègia de Filipines ha estat retirar-se de l'Estatut de Roma, que és el tractat que va crear el TPI, però el TPI va dir que encara tenia poder per investigar les Filipines, especialment el cas de Duterte, perquè els presumptes crims al·legats es van cometre quan les Filipines encara formaven part de l'Estatut de Roma.

Hi ha alguna alternativa?

Mentrestant, podem empènyer l'actual l'administració de Marcos perquè torni enrere, ja no només pel fet de tornar a l'Estatut de Roma, sinó per una qüestió de drets humans, per respecte a la nostra llei i pel nostre país. És bo formar part del dret internacional, respectar el TPI i els seus procediments, perquè si Marcos vol recuperar la seva imatge de protector dels drets humans en la comunitat internacional, aquesta és una manera de demostrar que les seves paraules no són promeses buides. Si realment estàs a favor dels drets humans, hi ha un exemple immediat que pots donar i enviar aquest acusat a judici al TPI.

Recentment, el TPI ha permès la represa de la investigació sobre les Filipines després que el govern filipí demanés un ajornament i tenim l'esperança que el TPI emeti una citació o una ordre de detenció contra Duterte i els que van intervenir en la seva sagnant guerra contra la droga. Fins i tot si les Filipines no volguessin aplicar l'ordre, la comunitat internacional podria ajudar implementant l'ordre als seus països quan Duterte o la resta visitin els seus països.

Antonio Montalván:

Per a l'antropòleg i articulista filipí Antonio Montalván, escriure lliurement sobre la classe política es va convertir en el passaport a l'asil. Les publicacions sobre les relacions entre la delinqüència i els governants i, sobretot, entre els assassinats i la impunitat sota el govern de Rodrigo Duterte van suposar un seguit d'amenaques a les xarxes socials que el van obligar a marxar d'un país en què es persegueix el periodisme que incomoda el poder. Actualment, viu a Barcelona, ha hagut de reinventar-se professionalment, i segueix escrivint per denunciar la impunitat.

Què feies abans d'arribar a Espanya?

Jo tenia dues feines a Filipines, una com a professor universitari d'antropologia a la meua ciutat natal, Cagayán de Oro, i l'altra com a periodista d'articles d'opinió al diari 'Philippine Daily Inquirer'. Vaig començar a fer classes després de doctorar-me, l'any 2005, i vaig començar a escriure des de fa més de 20 anys, el 2001. Sempre he escrit sobre temes relacionats amb la corrupció política, perquè crec que és un problema molt arrelat a Filipines. També he escrit sobre drets humans i sobre pobles indígenes.

Podries posar algun exemple concret de la corrupció de la qual parles?

La corrupció a Filipines és molt sistèmica i molt profunda perquè hi ha polítics que fan ús personal dels diners de l'estat per fer-se rics. Un altre problema a Filipines és que són unes poques famílies les que estan sempre al govern. Sí que és cert que tenim eleccions, diguem, lliures, però al final sempre s'escull la mateixa família. Això és així perquè durant les eleccions es compren vots, de manera que tu acceptes diners del candidat perquè votis per ell. És un problema molt seriós perquè Filipines és un país molt pobre i, enmig d'aquesta pobresa, la majoria de les persones no voten perquè creguin en el candidat sinó pels diners. Escrivia sempre sobre això, i sobre els crims de Rodrigo Duterte des del 2016.

Vas rebre alguna amenaça pels teus articles?

Sí, tres vegades. Les tres vegades deien que em matarien. Dues vegades vaig escriure sobre un dels fills de Rodrigo Duterte, Paolo Duterte, i la ciutat on viuen, Davao. Rodrigo Duterte va ser alcalde a Davao durant molts anys i, després d'ell, ho va ser la seva filla Sara Duterte, mentre que el fill va ser vicealcalde. A Filipines funciona així. El poder concentrat en una família. Sempre s'havia rumorejat que el fill tenia connexions amb les drogues, i vaig escriure sobre aquest tema. Després d'això, vaig rebre amenaces de mort.

**"LA CORRUPCIÓ POLÍTICA
ÉS UN PROBLEMA MOLT
ARRELAT A FILIPINES"**

Com van arribar aquestes amenaces?

A través de l'edició digital del diari. Els lectors poden fer els seus comentaris i així em va arribar l'amenaça per primer cop. Jo vaig continuar escrivint sobre el mateix tema, la connexió entre Paolo Duterte i les drogues, i em va arribar una segona amenaça. Vaig preguntar si ho deien de veritat, si l'amenaça era certa, i em van contestar que anaven seriosament. La tercera vegada va ser a Facebook.

Què deien els comentaris?

Que em farien empassar les drogues per la boca i que em matarien d'un tret al cap. Hi havia un comentari que deia que només necessitaven una bala. "Una bala per matar-te", deien.

Et vas espantar?

Sí, perquè des del 2016 va haver-hi molts assassinats sota el règim de Duterte, i em van dir que em matarien, i la meva ciutat està ubicada a la mateixa illa que Davao, a l'illa de Mindanao.

I els periodistes eren un dels objectius d'aquests assassinats extrajudicials?

"ESTAVA ESPANTAT, PERÒ
NO VOLIA DEIXAR
D'ESCRIURE"

Sí. Mataven periodistes crítics amb Duterte. Recordo que van matar dos periodistes a Davao que eren molt crítics amb Rodrigo Duterte quan era alcalde de Davao. Així que estava espantat, però no volia deixar d'escriure perquè si ho feia seria dolent per a Filipines. Pensava que necessitàvem escriptors i periodistes més crítics.

Pensaves que si deixaves d'escriure, els altres guanyaven?

Sí, també, i em vaig dir "no vull morir encara", així que vaig estar buscant la manera de sortir del país. Al principi, no vaig pensar en Espanya, sinó en el Canadà, però no va funcionar. A la meva família, tenim arrels espanyoles perquè el meu avi patern era de Castella-la Manxa, i tinc parents a Cuenca. Un dia, a la universitat, una companya de feina em va dir: "Tenim un acord amb l'ambaixada d'Espanya. L'ambaixada necessita auxiliars d'anglès". Però, clar, jo no soc professor d'anglès, i això va ser el que li vaig contestar, que no era per a mi. I ella em va explicar que no era necessari ser professor perquè el programa necessitava parlants d'anglès. Es tractava d'un programa amb fons de la Unió Europea.

A quina universitat estaves?

Treballava al departament d'Història de la Xavier University, que és una universitat privada i jesuïta de Cagayán de Oro. Em vaig preguntar a mi mateix què podia fer. Ella em va explicar que, si m'escollien, m'assignarien una escola pública i que el programa tenia una durada màxima de tres anys. Llavors, en aquell moment, vaig pensar que era una solució: "Tinc sang espanyola. Crec que, després de tres anys, podré sol·licitar la nacionalitat espanyola". Això podia suposar algun tipus de protecció per a mi, perquè a Filipines podem demanar la doble nacionalitat.

Així, vaig anar a l'ambaixada espanyola de Manila per fer una entrevista. I, finalment, em van acceptar. Havia d'escollir tres zones, i com que el meu avi era de Castella-la Manxa, vaig acceptar Castella la-Manxa, i em van assignar Toledo, on vaig estar durant tres anys com a auxiliar d'anglès i d'on tinc molt bons records.

Que incloïa aquest programa?

Jo m'havia de pagar el bitllet d'avió i tenia un sou amb el qual podia llogar una habitació. Vaig arribar a Toledo el setembre del 2018. Jo tenia un permís exclusivament per treballar en aquest programa de la Unió Europea. Tenia visat d'estada, no de residència, però no tenia permís de treball, sinó que era un visat d'estudiant fins al 2021.

El problema va venir passats aquests tres anys. Jo vaig preparar tots els requisits per poder demanar la nacionalitat espanyola, però no va ser possible perquè em van dir que per obtenir la nacionalitat havia de tenir visat de residència, i el visat d'estada és diferent perquè només és temporal. Havia d'obtenir el visat de residència, i em vaig dir: "I, ara, què faig? No puc tornar a Filipines".

Ho tenies molt clar.

Sí. I, mentre estava a Espanya, em van oferir escriure per a més publicacions digitals i ho vaig fer.

Eren mitjans de comunicació de Filipines?

Sí. Per escriure sobre Duterte. Jo era molt crític amb els assassinats i la corrupció que hi havia sota el seu mandat. Llavors, em vaig dir: "Què faig?". No podia tornar, no tenia feina, perquè ja no tenia més feina.

"JO ERA MOLT CRÍTIC AMB ELS ASSASSINATS I LA CORRUPCIÓ"

Després de tres anys, havia guanyat una mica de diners ensenyant anglès en classes particulars de nens i d'adults, fins que em van trucar d'una associació de periodistes, la NUJP (National Union of Journalists of Philippines, Unió Nacional de Periodistes de Filipines), que també té membres a Europa, i em van preguntar per la meva situació. Vaig explicar-los que no podia tornar, i ells mateixos em van

confirmar que era molt perillós per a mi i, que, efectivament, no podia tornar. Realment, estava una mica perdut perquè no sabia què podia fer, i em van parlar d'una companya filipina que vivia a Barcelona i que em podria ajudar, i així va ser com vaig arribar a Barcelona.

Estaríem parlant del 2021...

Exacte. A Barcelona vaig conèixer Czarina Musni. Ja la coneixia de les Filipines, però no sabia que estava aquí. Els seus pares són advocats de drets humans i són molt amics meus. Ella em va facilitar una entrevista amb una advocada de la Comissió Catalana d'Ajuda al Refugiat (CCAR) que em va orientar sobre la petició d'asil polític. Jo havia pensat en demanar la nacionalitat espanyola, no l'asil, perquè, en principi, per demanar l'asil ho has de fer molt més abans, quan arribes a Espanya. Li vaig dir que era impossible en el meu cas perquè jo ja feia tres anys que havia arribat. Jo desconeixia que podia demanar l'asil, i ella em va explicar que ho podíem intentar, així que em

va ajudar, em va entrevistar la policia i vam documentar totes les amenaces de mort. Vaig estar esperant durant nou mesos.

On vas estar durant aquests nou mesos?

A Barcelona. Al principi, em vaig estar mudant de casa en casa. Estava amb filipins que havia conegut aquí, que em podien deixar un lloc durant un temps. Jo no tenia feina, i una família amb la qual vaig estar em va comentar que hi havia un hostel prop de la plaça Reial on necessitaven algú per a mitja jornada. Vaig obtenir el lloc. Sense papers i sense contracte. Pagaven molt poc, 300 euros al mes, però em van deixar una habitació i allà vaig estar uns mesos. Després vaig trobar una altra feina a una església del Raval. També era a mitja jornada, però era molt millor.

Què feies a l'església?

Els preparatius de la Santa Missa. Jo anava a missa a l'església de Montalegre, vaig anar coneixent els sacerdots i els vaig explicar la meva situació. Ells em van dir que tenien feina i em van oferir treballar amb ells a la sagristia. No tenia opció, i vaig acceptar. Ara puc llogar una habitació. És una bona feina perquè els mossens són molt bons i es porten molt bé amb mi. Saben que tinc asil polític i que vaig rebre amenaces de mort. Em van dir que m'ajudarien i aviat em proporcionaran una habitació gratuïta a una casa.

Quan et van concedir l'asil?

Al juny del 2023. Em vaig sentir molt alleujat. Vaig trucar Czarina i ella em va explicar què havia de fer, que havia de sol·licitar la targeta de residència. Ara he legalitzat la meva situació a Espanya i tinc un contracte de feina. A més, fa poc un advocat em va dir que podia sol·licitar la nacionalitat perquè hi ha una nova llei per als nets d'espanyols, així que haig d'iniciar aquest procediment.

Espanya t'ha garantit la seguretat que et mancava a Filipines?

I tant. Jo crec que no puc viure a Filipines. Després de Duterte, ara tenim com a president Ferdinand Marcos Jr, que és descendent del dictador Ferdinand Marcos (durant els anys 1965 i 1986), i la vicepresidenta és la filla de Duterte, Sara Duterte, que té intenció d'arribar a la presidència a les pròximes eleccions del 2028. I ella també està involucrada en els assassinats extrajudicials. A més, hi ha oberta la investigació contra Duterte al Tribunal Penal Internacional (TPI) per crims contra la humanitat.

Tens família a Filipines?

Soc solter. Tinc cinc germans, quatre noies i un noi, repartits entre els Estats Units i Filipines. Tinc una casa a Cagayán de Oro. Hi ha una família a la qual pago perquè es faci càrrec de la casa. A mi m'agradaria visitar casa meva, no amb l'asil, que podria ser perillós, i ara la meva situació no m'ho permetria, però penso que, potser, amb el passaport espanyol... Potser.

Fa més de 20 anys que escrius articles d'opinió a diferents mitjans filipins. El periodisme crític està en perill a Filipines? On queda el dret a la informació?

Per exemple, actualment, escric per a dues publicacions digitals que són molt crítiques amb el govern. Una es diu 'Rappler' i precisament la seva editora és la periodista María Ressa, Premi Nobel de la Pau 2021. Ella també va rebre moltes amenaces per part del règim de Duterte.

Hi ha prou proves per afirmar-ho?

Sí. Duterte va signar molts casos contra ella.

I hi ha proves suficients sobre l'origen dels assassinats?

Sí, hi ha testimonis. Alguns d'ells tenen asil polític a Europa. L'altra publicació en la qual escric és 'Vera Files', que també és molt combativa contra el govern filipí i contra la informació falsa. Per tot això, jo no estaria segur allà i crec que seria assassinat.

María Ressa va rebre amenaces, i tu també. Aquestes amenaces anaven signades?

Hi ha noms, però són noms falsos.

Quan hi ha hagut assassinats de periodistes, quina acostuma a ser la fórmula? Amenacen primer a les xarxes?

Hi ha amenaces a les xarxes, i també hi ha denúncies als jutjats per calúmnies i difamació i s'obren judicis contra periodistes. Hi ha polítics que porten periodistes als tribunals. A Filipines és molt comú, amb l'agreujant que també es poden comprar magistrats.

I quines informacions surten a premsa de cara a l'opinió pública? Les bones obres del govern?

Des de l'època de Duterte, controlen les xarxes socials, que majoritàriament parlen a favor de Duterte. Tenen trols que influencien l'opinió pública i sempre publiquen missatges positius del govern.

Si no hi ha prou informació i la que hi ha parla a favor del govern, és fàcil que part de la població cregui que els polítics no ho fan tan malament.

"TENEN TROLS QUE
INFLUENCIEN L'OPINIÓ
PÚBLICA I SEMPRE
PUBLIQUEN MISSATGES
POSITIUS DEL GOVERN"

Sobretot la població pobra. Ells no tenen ordinadors, potser alguns tenen mòbils, però no els arriba la informació contrastada i molts dels problemes de corrupció. Per això, durant la campanya electoral, és fàcil comprar els vots. Prometen moltes coses, que canviaran les seves vides, que ho faran millor... Però és un problema, abans amb Duterte i ara amb Marcos, hi ha violacions dels drets humans i assassinats. No és un lloc segur. Per això,

m'agradaria quedar-me a Espanya, perquè és l'única manera que tinc de servir al meu país.

En un terreny més personal, has conegut la teva família a Espanya?

El meu avi va anar a Filipines l'any 1891 perquè va treballar per al govern espanyol allà i es va casar amb la meva àvia, que era mestissa. Era filipina-espanyola. I l'avi va morir allà.

Durant cent anys, hi ha hagut cartes entre Filipines i Espanya i la família de tots dos països ha estat en contacte.

100 anys de correspondència?

Sí. La meva família espanyola coneix la meva situació.

I en aquests 100 anys hi ha hagut algun viatge per conèixer-se?

He estat el primer. He conegut família a Cuenca, Madrid i València. Cada desembre visito part d'ella. Hi ha una revista filipina en anglès que es fa a Barcelona en què vaig explicar part de la història.

Crec que aquí hi ha gent molt oberta per persones amb situacions com la meva. Ara tinc feina, tinc una mica de diners i tinc un sostre.

No totes les persones ni tots els partits són igual d'oberts... Però la teva experiència ha estat més aviat positiva?

La diferència és que a Espanya hi ha eleccions lliures, a Filipines no.

D'on ve aquest esperit democràtic? El vas veure a casa de petit?

De la meva infància a Filipines, recordo els meus pares. Eren molt bons. El meu pare era advocat i acceptava casos de persones pobres i de sacerdots. Era interessant, perquè era advocat i també dentista.

Vaig créixer en una família feliç. Jo era el petit dels sis germans. Vaig anar a una escola catòlica, els pares eren catòlics, anaven a missa i ens van ensenyar bons valors. Ara estan morts. La meva mare, que va ser l'última a morir dels dos i va estar malalta durant 25 anys per un càncer, em va demanar que no l'abandonés, així que em vaig quedar amb ella fins que va morir. Va ser després que vaig pensar a marxar. Els Estats Units no m'agraden per viure, tot i que tinc germanes a Nova York, però la vida a Nova York és molt cara. I el Canadà no va sortir. Crec que Espanya és per a mi.

Ha sigut un camí difícil.

A Barcelona, al principi va ser molt difícil. No tenia diners per comprar menjar i feia cua a l'església Sant Agustí del Raval perquè obria la cuina cada dia. La meva vida a Filipines no era pobre.

Com és passar de fer classes d'antropologia a la universitat i tenir una casa en propietat a haver de buscar menjar?

"LA CLASSE POLÍTICA A FILIPINES ESTÀ CONTROLADA PER FAMÍLIES"

És complicat, perquè has de menjar. Trobo a faltar casa meua i la universitat, però aquí no puc fer classes perquè hauria de fer un màster. Continuo escrivint sobre la corrupció del govern, les matances de Duterte, la pobresa a Filipines i els drets humans.

Veus possible a mitjà o llarg termini que millori la situació a Filipines?

Potser. A través d'unes bones eleccions, però veig difícil que guanyin bons candidats. L'últim president no corrupte va ser Benigno Aquino III (2010-16), fill de Corazón Aquino (1986-92), però fins i tot llavors, durant la seva presidència, a vegades jo escrivia sobre el seu govern de forma negativa, perquè crec que el periodisme ha de tractar sobre com el govern afecta la vida de les persones. Veig difícil tenir un bon president a Filipines després de Duterte. Les pròximes eleccions generals són el 2028 i potser guanya la filla de Duterte. És molt complicat canviar la classe política a Filipines perquè està controlada per famílies.

Hi ha també el problema de les drogues.

Encara dura. Una gran part de la Policia Nacional està involucrada en el tràfic de drogues. He escrit diversos articles sobre això.

Quan els estudiants van a la universitat a estudiar ciències polítiques, tenen inquietuds de canviar el panorama?

Els únics que guanyen les eleccions són aquells que tenen diners i influència. Si estàs a l'oposició i no ets corrupte ni ric, és molt difícil que guanyis. Un altre gran problema és la impunitat: si tu ets ric a Filipines, evites ser jutjat i castigat. No tenim terme mitjà. No tenim democràcia. Tenim eleccions, però són falses.

Regina Zoe Magallón:

Estimar en llibertat, viure sota la identitat desitjada i presentar-se com a candidata a l'alcaldia del seu municipi van ser els elements perquè la Regina Zoe Magallón rebés diverses amenaces i un atac múltiple a base de cops de matxet que va fer perillar greument la seva vida. Defensora dels drets de les persones LGTBIQ+, aquesta dona trans mexicana continua el seu activisme a l'altra banda de l'Atlàntic. La seva història, des dels primers incidents infantils a l'escola fins a la lluita adolescent i la vida adulta, és un exemple de discriminació social i fermesa personal.

De petita, et senties diferent de la majoria?

La meva infància va ser bona. El meu pare era mestre i la meva mare també, no ens faltava de res, sinó que hi havia abundància; hi havia molts regals, molts passejos, perquè els meus pares viatjaven molt per Mèxic. Bé, el meu avi patern no m'estimava. El meu pare havia generat diners i posició social i, quan es va casar amb la meva mare, aquesta posició se'ls va acabar. Estava empipat amb la meva mare i, de retruc, amb mi.

Tinc un germà sis anys més petit que jo. Lamentablement, ell va créixer en un ambient masclista... Segons ell, m'accepta, però no és ben bé així. Com a germà petit, va tenir més llibertat, més capricis i menys límits. És masclista, i això genera problemes entre germans i germanes.

Quan vas ser conscient de la teva identitat?

Vaig començar a prendre consciència des dels quatre anys. Des de petita, les meves parts íntimes no congeniaven amb el que jo sentia i amb el que jo pensava. La meva mare, que era molt catòlica, deia que Déu m'havia enviat així. Jo crec que potser no ho entenia o que era la seva manera de ser amb tot el llegat catòlic a l'esquena.

Potser, la meva mare no estava preparada. A més, en aquella època, als anys 80 i 90, no hi havia informació del que era una persona trans.

Si el concepte no existia, o no arribava, quines paraules li posaves?

Sempre em vaig sentir nena, sempre. Tota la meva vida les meves amistats han estat noies. Mai m'ha agradat el futbol, no tenia amics nois, però em tallaven el cabell curt i portava roba blava, cafè, blanca, negra, mai amb colors cridaners, perquè el meu pare deia que els altres colors eren per a gais, i vaig créixer amb aquest estil de vestimenta. La meva mare era una mica més oberta; és a dir, hi havia una mica de més llibertat a poder ser jo amb ella. Tot i el catolicisme, com a mare, et va coneixent, et vol conèixer i es va apropant.

Recordo que jo estava a segon de primària i teníem una mestra que es jubilava. Un dia, ens va dir que portéssim les nostres joguines favorites. Jo tenia una bossa amb nines, de quan jugava amb les meves cosines i me les regalaven; eren com un tresor per mi, i ho mantenia en secret. La meva mare tenia una col·lecció de 'Nenucos' i m'encantaven; els tenia al llit i sabia que a vegades faltaven, perquè jo els agafava, però ella mai deia res. Llavors, vaig arribar a l'escola amb la bossa i la mestra va dir que ensenyés les meves joguines favorites. Obro la bossa, trec els 'Nenucos' i una Barbie de la meva mare amb un vestit de ganxet que li havia fet la meva mare. Recordo que la mestra em va dir que no havia de jugar amb nines, que havia de jugar amb cotxes. De fet, una companya portava cotxes i la mestra va pensar que havíem intercanviat les joguines, però jo li vaig dir que no, que eren meves. Em va agafar per les orelles i em va portar a direcció.

Per portar nines?

Deia que havia d'anar al psicòleg, que estava boja. La meva mare treballava en una escola propera, va venir, va preguntar a la mestra què passava i la mestra li va dir que jo estava malalta. La meva mare li va contestar que no passava res per jugar amb nines o amb cotxes. La mestra va dir una paraula despectiva cap a les persones gais, perquè ni tan sols es coneixia el concepte i tot es generalitzava com a gai. Aquí va ser quan la meva mare es va adonar que jo no tenia una identitat, diguéssim, com la d'un altre nen; és a dir, la meva identitat era diferent.

A mesura que vas créixer, et vas convertint en una persona activista pels drets LGTBI+?

Al principi, no. A secundària vaig tenir els meus primers amors, que eren nens als quals enviava cartes, perquè jo vaig créixer en un ambient en què com que els meus pares es van conèixer i es van enamorar amb cartes d'amor, el meu pare sempre m'inculcava que per conquerir una dona havies d'escriure cartes i regalar-li flors. I jo deia, doncs si es pot fer a una dona, per què no a un home? I em vaig atrevir. Moltes vegades les cartes arribaven a mans dels pares dels nois, i aquests pares venien a casa meva ofesos. Òbviament, el meu pare em pegava. Sempre em deia: "Vols acabar com una prostituta? Com una drogoaddicta?" Perquè hi havia la idea que les que volíem vestir de manera una mica més cridanera acabaven sent prostitutes i drogoaddictes. I ell em deia: "Vols que et posi una perruca i et vesteixes de dona?"

Jo tenia 10 o 12 anys, i això per mi era un trauma, perquè al meu poble, Tecomán, a l'estat de Colima, hi havia persones trans i jo veia com les menyspreaven, com les humiliaven, sempre les estigmatitzaven.

En l'adolescència, em vaig enamorar d'un nen, i ell venia a casa meva. Era una relació oculta. Ell es va fer soldat i es va casar amb una noia, que era la meva millor amiga en primària.

Tots éreu del mateix poble?

Si. Jo pensava que ningú no s'enamoraria de mi, i que havia de ser 100% una dona. Després, amb el temps, ja vaig veure que en l'amor no hi ha gènere. Tornant a la meva decepció amorosa. Vaig decidir entrar al seminari per entrar al sacerdoci.

"EN L'AMOR NO HI HA
GÈNERE"

Un Nadal, li ho vaig anunciar a la meva família, avis inclosos. La mare sempre em veia plorant i em deia que no valia la pena plorar per ningú, que hi havia persones que no es casaven. El meu pare, en canvi, que era molt masclista, deia que plorar era de dona. Els meus avis, van dir, bé, per fi tindrem un sacerdot. No m'estimaven gaire.

Quant de temps vas estar al seminari?

Dos anys. En el moment d'entrar al seminari, em vaig dir que ho aguantaria, que em casaria amb Déu.

Creies en Déu?

Jo creia en Déu i en els sants, no només pel que la mare em va inculcar i perquè era una tradició del meu pare.

Ho veies compatible amb què t'agradessin els homes?

A mi em van inculcar que si feies alguna cosa malament, és a dir, alguna cosa que no estigués dins del que diu la Bíblia, això era dolent. Vaig créixer amb la idea que hi havia un Déu venjatiu, que et treia el que més estimaves. Quan algú moria, deien, és perquè Déu se l'ha emportat.

El catolicisme me'l va inculcar la meva mare. El meu pare era mig ateu, era maçó i els maçons a Déu li deien l'arquitecte de l'univers. A casa meva abundaven els sants i els símbols maçònics. Teníem moltes figuretes. Creixes amb la idea de l'existència de Déu i després et decepciones. Llavors no m'enfrontava al món ni a la societat per la identitat que jo sentia. Era immadura, no sabia què volia a la vida.

Tothom necessita el seu procés... Deies que dos anys després d'entrar al seminari, ho deixes.

Sí, després de confessar-me amb un sacerdot. Li vaig confessar que m'agradaven els homes i que sempre m'havia sentit una dona, que jo era una dona tancada en un cos d'home i que havia entrat per una decepció amorosa. Se suposa que el que dius en confessió és secret. Doncs, no. Em van convidar a sortir un cap de setmana, divertir-me i pensar-hi.

"JO ERA UNA DONA
TANCADA EN UN COS
D'HOME"

Jo, al seminari, m'aixecava molt d'hora, feia la neteja, la planxa... No em costava perquè ja ho feia amb la meva mare. La meva mare sempre va saber que dins meu hi havia una dona. Al meu germà no li feien fer les tasques de la casa. Jo ara cuino, tinc una vida independent.

Al seminari, hi ha tanta pau que t'ajuda a reflexionar massa. I vaig reflexionar. Òbviament, va haver-hi temptacions. Tots eren homes. En fi, em van convidar a marxar el cap de setmana i vaig anar a veure la meva mare. Quan va acabar el cap de setmana, el meu pare em va dir que em portava a la central d'autobusos i va ser quan vaig dir que no tornaria. Primer vaig dir que em feia mal l'esquena. Van passar els dies, i el pare es dirigia a mi en to burleta, dient que el seminari no era fàcil i que jo no aguantava res.

Què vas fer?

Vaig continuar estudiant, a un municipi que estava a una hora i mitja en bus, Cuauhtémoc. Allà sentia que tenia la llibertat de poder tenir una identitat femenina. Em tenyia el cabell de ros i em maquillava. Tenia roba masculina, però la transformava en femenina, i vaig començar a vestir de molts colors, com més brillants, millor. Quan arribava a casa, m'havia de desmaquillar.

Quants anys tenies?

Disset, aproximadament. Va ser llavors quan vaig començar, gràcies al Déu del destí, a tenir amistats d'ambient gai. Es vestien de dona, quan el tema encara no estava obert, anaven a alguna festa... Vaig conèixer noies trans, però jo tenia aquest trauma del meu pare. És curiós, perquè una cosina seva era trans, i ell sempre m'ho va ocultar.

Estudiar la preparatòria i sortir del ranxo, del poble, em va ajudar a obrir una mica més la ment. Fins que no canviï de mentalitat, per a mi el poble és un ranxo, encara que li diguin ciutat. Per a mi, va ser tot un canvi perquè tenia llibertat per sortir a prendre alguna cosa amb les amigues. La meva millor amiga es deia Bianca. Era una noia rosa, blanca, petita, molt bonica, i era uns anys més gran que jo. De fet, jo era la més petita del grup. Va ser amb ella que vaig començar a anar d'un lloc a un altre i a conèixer altres persones.

Després, va entrar un noi a classe. Molt tímid, alt, grassonet, blanc... Jo mai he estat la més guapa ni la més prima, però sempre he estat atrevida, com la líder. Vaig començar a parlar amb ell, a dinar, a sortir en grup... Jo pensava que mai més tindria aquesta il·lusió. Va venir a passar uns dies a casa amb els pares i, en anar a la platja, em va agafar de la mà. Jo tenia complexes, per si no encaixava en el seu món. Em va fer un petó i, per mi, aquell va ser el dia més feliç de la meua vida.

Jo tenia por a la intimitat, tenia aquest pensament arrelat sobre què ha de dir la societat, però un cop a l'escola, ell seia amb mi, m'agafava de la mà i em veia com a una dona. Em sentia rara i tot. I va créixer la il·lusió del segon amor. Òbviament, no vaig caure gaire bé a la seva família. I la meua mare em deia: "Et penses que m'enganyes. Una cosa és que les mares ens fem les ximpls i tanquem els ulls, però les mares ho sabem tot". I jo li deia: "Si ja ho saps tot, per què em preguntes?".

Jo tenia molta cura amb el VIH, alhora que negava davant la resta que fos gai, i vivia en un entorn molt contradictori. Encara avui dia, la meua dona ideal és la meua mare, faria tot el possible per semblar-me a ella. Tenia un estil senzill i elegant.

Recordo quan, encara sense hormones, em vestia de dona. Em deien Magallona, perquè el meu cognom és Magallón. Jo en aquell moment em sentia realitzada. Potser no era tan femenina, però em sentia realitzada. Jo volia ser cent per cent una dona.

En una de les festes, vaig conèixer una dona que havia fet la transició. Quan va començar a fer la transició, als anys 70, es lligaven les cames, i s'injectaven oli de cuina o oli de beure. Amb el pas

dels anys, l'oli busca per on sortir, i a moltes noies li sortia per les ungles, a vegades es feien coàguls i moltes morien. Era una cosa que, fins al moment, es desconeixia que podia passar.

Una altra dona, em va dir que, per començar la transició havia de prendre una hormona que es diu medroxiprogesterona i que s'injecta; em va dir que per tenir una pell maca havia de prendre estrògens conjugats, que són unes pastilles, i per al creixement del cabell havia de prendre unes altres pastilles.

Quins canvis vas notar?

El creixement de mames i malucs, i els canvis a la pell i el cabell. La primera vegada que em van injectar em vaig sentir fatal, tenia molt de calor i em van sortir grans a la cara. En un any, el meu cos ja estava bastant canviat. I l'humor també em va canviar.

En acabar la preparatòria, el noi amb qui estava marxava i em va dir que marxés amb ell, però viure amb un noi se'm feia un món encara... I ho vam deixar. Molt més endavant, vaig conèixer un noi amb qui temps després em vaig casar. Vaig entrar a la facultat de medicina, però finalment vaig estudiar dret a la Universitat Autònoma de Gualadajara. A la universitat, entrava amb les meves amigues al bany, i unes companyes em van denunciar davant el rectorat. Sempre m'he trobat amb masclismes.

Vaig practicar durant quatre anys a la Defensoria del Poble, fins que va morir la meva mare i vaig haver de fer-me càrrec del meu pare. Després de graduar-me, amb 22 anys, vaig decidir fer pública la meva transició. Ja tenia el cabell llarg i ja em notava més femenina. El pare em va acceptar, ni que fos perquè li feia les tasques de la casa i li cuinava.

Va coincidir que van venir unes noies trans al meu poble i em van parlar de la identitat de gènere. Vaig signar el meu suport i els vaig comentar que m'agradaria participar. Em semblava un somni real, perquè anteriorment per canviar la identitat havies d'anar al Tribunal Suprem de Justícia a través d'un advocat i era complicat i molt car.

Feia tres anys que havia acabat la carrera i havia investigat com fer el canvi d'identitat. El tribunal demanava que t'haguessis operat, que haguessis canviat de sexe, que fossis femenina, i jo no estava dins l'estereotip femení perquè estava grassa. Les grasses i les primes són femenines, però jo sempre he viscut amb aquest complex de ser grassa o peluda i no encaixar en l'estereotip de dona. M'obsessionava amb ser bonica, dins l'estereotip que s'espera d'una dona bonica.

Et vas casar i et vas canviar el nom...

Quan vaig conèixer el meu exmarit, em va conèixer superguapíssima. Ens vam casar a l'any de coneixe'ns, al juliol del 2014. El gener del 2015 es va aprovar la llei d'identitat, després d'una llarga lluita. Jo ja estava més ficada en aquest moviment, però no era encara activista. Jo pensava que algun dia aconseguiria el somni de canviar-me el nom legalment, fins ara es feia a nivell artístic.

Jo deia "si full fer el pas, el vull fer bé". Vaig demanar cita i, quan em van cridar, vaig haver d'anar a Ciutat de Mèxic. Jo no tenia diners i em vaig separar del meu marit perquè va sortir malament. Vaig aconseguir 5.000 pesos mexicans per anar a la capital. Els cristians s'oposaven, el pare em deia que si em canviava el nom em desheretaria, però jo vaig anar igualment al Registre Civil a Ciutat de Mèxic.

Quan vaig entrar al registre, estava supernerviosa. Em van dir que omplís un full que s'assemblava a una acta de naixement. Deia: "Nom amb el qual vols registrar-te". Jo havia pensat en Regina Zoe. I vaig escriure Regina Zoe. I fet. Abans t'expliquen que no és un joc, que és legal, que si després vol fer marxa enrere hi haurà un judici, etc. I al final et diuen: "Felicitats, ja ets Regina Zoé". Era el 3 d'abril del 2015.

Em vaig quedar a Ciutat de Mèxic perquè hi havia una trobada trans internacional, amb moltes persones de diferents països. Allà vaig conèixer la realitat de les hormones i el concepte trans, que encara era molt desconegut, i em vaig convertir en una activista sense voler. Al principi, jo feia una lluita pel meu procés, perquè se suposa que l'estat té l'obligació de fer la modificació de la justícia, però per al meu estat, Colima, era totalment nou. Què va passar? Que vaig rebre els cops més grans, em van tancar portes, em jutjaven a tot arreu. Arribava a un lloc i em preguntaven si estava operada i, si no ho estava com és que em deia dona... Parlo d'organismes com la Seguretat Social, d'Hisenda, de la secretaria d'Educació i fins i tot de la documentació per a la credencial electoral per votar.

"VAIG PENSAR QUE ALTRES
NOIES ABANS HAVIEN
LLUITAT PER NOSALTRES I
QUE VOLIA LLUITAR
PERQUÈ EN EL MEU ESTAT
DEIXÉSSIM LES PORTES
OBERTES"

Al principi, no vaig pensar que cada porta que aconseguia obrir era un benefici per a les següents generacions. Jo ho vaig fer per mi. En un esdeveniment, em van presentar com la primera dona trans de Colima i un periodista es va interessar per la meua història i em va demanar si voldria anar a un programa de televisió. Ho vaig fer, no per fama, sinó perquè volia que les noies veiessin que això no era un somni que mai podien aconseguir, que era possible. Vaig pensar que altres noies abans havien lluitat per nosaltres i que volia lluitar perquè en el meu estat deixéssim les portes obertes.

Se'm va començar a conèixer perquè em convidaven a la ràdio i a la televisió i sortia a diferents informacions periodístiques. De cop i volta, noies trans que abans em deien que estava boja per voler el canvi d'identitat i que no aconseguiria canviar el nom, em demanaven ajuda. Em donaven els papers i jo els enviava, però jo no tenia una economia com per pagar tots els enviaments, i m'acusaven de garrepa. A partir d'aquell moment, per temes de política i de priisme, perquè jo

estava amb el PRI (Partit Revolucionari Institucional) m'anomenen la primera dona trans amb reconeixement oficial del meu estat.

T'havies operat?

No. En el meu poble, moltes noies s'operen, sobretot dels pits, i ho fan per agradar als homes, però la cirurgia l'has de fer per estar bé amb tu. Hi ha dones que han tingut problemes de mala hormonització, i han mort. Si et fas l'operació de canvi de sexe, que sigui per sentir-te plena. Arriba un moment que tota la vida has d'estar ocultant la teva part sexual, el teu membre, i és cansat. Jo estic en llista d'espera a l'Hospital de Badalona. Fa por el quiròfan, però és cansat prendre quatre hormones diàries, com faig jo, que també té seqüeles. Ningú m'obliga, ho sé. Sento que el meu cos està intoxicat de prendre tantes pastilles.

"CREC QUE VOLIA AJUDAR
A TOTHOM PERQUÈ EM
SENTIA SOLA"

La meua lluita al meu poble va ser pesada perquè té la comunitat és molt tancada. Jo també vaig créixer amb la idea de casar-me de blanc, adoptar un bebè i ser mare, però al meu poble em titllaven de boja.

Què va passar perquè la teua vida estigués en perill?

Vaig dedicar-me a diferents lluites. Com que soc inquieta i m'agraden els animals, també em vaig dedicar a la defensa dels drets dels gossos, perquè al meu país hi ha molts gossos al carrer, i em vaig convertir en part de l'organització Casa Hogar.

El 2019, jo seguia amb la meua lluita constant. El meu pare havia mort i em vaig ficar més en el tema de l'activisme. Crec que volia ajudar a tothom perquè em sentia sola. Jo protegia a tothom, però jo no em protegia.

Aquell 2019, quan encara estava amb la meua parella, va desaparèixer un nebot seu. Ja era conegut el concepte de persones desaparegudes arran del cas dels 43 estudiants d'Ayotzinapa. Sempre hi ha hagut aquests temes a Mèxic, però arran d'aquest cas es va veure molt més que la gent desapareixia, la mataven i l'enterraven. Em vaig unir a un col·lectiu de persones desaparegudes i em vaig involucrar amb ells, en la cerca d'aquestes persones i de les fosses. I continuava amb la lluita trans i els gossos. No pensava en termes de seguretat, no em sentia desprotegida.

Hi havia molta gent que, per por, no denunciava i vam crear molts lligams. Jo pensava que tenia un perfil baix dins de l'organització i la cerca de desapareguts. Al meu poble hi havia prop de 850 persones desaparegudes, i el pressupost que donava el govern era mínim. Havíem de buscar altres opcions, com fer proves d'ADN també a les persones no volien denunciar. Hi havia més de 50

cossos en refrigeració i vam fer una lluita perquè no els posessin en una fossa comuna. D'aquests, vam identificar 10 cossos i les seves famílies. Així va ser com vam acabar creant formalment el Col·lectiu Solidari de Cerca de Desapareguts. S'ha de dir que hi ha una falta de mecanismes per al reconeixement de cossos i les organitzacions estan saturades.

Casualment, el 2019, en una entrevista per televisió em van preguntar per què no em presentava com a candidata municipal i vaig dir que estaria bé canviar la concepció de la política al meu poble i posar algú amb una ment més oberta. Arriba un moment que hi ha tanta inseguretat que normalitzes la inseguretat. Fins que no va desaparèixer el nebot, ho normalitzava.

La candidatura a l'alcaldia va començar com un joc. Diversos mitjans titulaven "Regina Zoe aspira a ser candidata a la presidència municipal" i vaig començar a rebre comentaris transfòbics. De cada 100 comentaris, 95 eren transfòbics. Quan vaig començar a anunciar les meves propostes, preguntaven, amb burla: "Pintaràs l'Ajuntament de vermell" i jo deia: "Sí, el pintaré de vermell i canviaré els vidres perquè es vegi un ambient diferent". Em preguntaven: "Hi haurà membres de la comunitat gai?", i jo deia: "Sí. Dins la policia, hi haurà una lesbiana. A la vicepresidència hi haurà una trans..."

D'alguna manera, estaves pensant en un possible equip de govern?

Sí. També coneixia persones trans amb discapacitat. Es tractava de fer visibles persones que són superinvisibles. Arriba el 2020 i es publiquen les llistes de candidats. Vaig anar ascendint en popularitat i fins i tot m'arribava que algun candidat temia que arribés a la presidència. Vaig deixar de tenir vida social al poble, que ja quasi no en tenia, però en ser candidata deixes de ser una més. Tenia una amiga trans amb qui sortia a sopar i cada cop que entràvem a algun lloc els bars se saturaven. Em saludava molta gent i m'assegurava: "votaré per tu, votaré per tu". Jo em sentia rara i tot.

M'arribaven propostes d'altres partits, m'oferien alguna direcció... Jo havia estat com a comerciant anys enrere i havia viscut la "mordida" (impost revolucionari) als venedors ambulants, i jo pensava que havia d'acabar amb això. Hi havia llicències de locals que es donaven sense mesures adequades contra incendis i sense sortides d'emergències. I si no dones una "mordida", no et donen la llicència. Mai a la vida havia pensat que jo formaria part d'aquesta vida d'inseguretat.

A principis de setembre, vaig rebre un Messenger d'una dona que deia em donaven uns morrions de croquetes per als gossos, perquè a vegades feien donacions. Nosaltres fèiem campanyes d'esterilització per evitar que hi haguessin més cries perquè ens arribaven gossos del carrer en un estat deplorable. La gent feia donacions i ens portava gossos que havien d'anar al veterinari.

I així, vaig conèixer el pitjor de la política. Té una part molt fastigosa, perquè s'inventen coses que no són certes i les donen com a veritats. La premsa treia notes periodístiques sobre que l'aspirant a l'alcaldia era prostituta, o que no és advocada i ha comprat el títol, o que mantenia el marit. Un

amic de confiança em va aconsellar que, si mirava de defensar-me, la bola es faria més gran, i que si volia presentar el títol d'advocada, per exemple, ho fes després de les eleccions.

Vas notar que se t'atacava perquè eres trans i no per les teves propostes?

Sí. El 95% dels missatges que m'escrivien eren trasfòbics i el 90% per temes de religió, sobre si aniria a l'infern. Què té a veure que plogui amb que jo vulgui ser alcaldessa? Que si el meu pare va morir per això, que si la meva mare no ho va suportar. Què té a veure? Però si la meva mare tenia un problema cardíac!

Els missatges sobre la teva família són els que et feien més mal?

Al principi, sí.

Què va passar perquè haguessis de marxar del país?

Al setembre del 2019, una senyora m'escrivi per Messenger sobre els morrions de croquetes i em diu que no està bé el que passa pel ranxo. Casualment, dies abans havia conegut el cas d'una persona que havia anat a comprar un cotxe i havia desaparegut, i em va venir al cap.

Llavors, surto de casa i veig algunes persones. Una d'elles era un veí de tota la vida, vaig pensar que no passava res. Hi havia també dos homes més i la dona que em va escriure el Messenger.

Jo estava parlant amb una amiga del Col·lectiu. Jo ja havia rebut amenaces, però no li havia donat gaire importància, i just uns dies abans havia vist als voltants de casa un home encaputxat amb una arma.

Vaig pujar al cotxe, sota amenaces. Portaven una arma. Em van portar a un riu i em van voler assassinar. Em van matxetjar tot el cos i em van donar per morta. A més, em parlaven d'"ell", mencionaven el meu germà i l'herència dels meus pares.

Per què els van mencionar?

Van dir: "Al final, el teu germà es quedarà amb tota l'herència". Com que no tenim fills, automàticament passaria així si un dels dos mor.

Saps qui va donar l'ordre que t'ataquessin i per quin motiu?

La fiscalia treu conclusions ximplés. Diu que una línia és per crim passional, com si tingués alguna cosa a veure amb l'assassí, però jo no tinc res a veure amb ell. Hi ha hagut noies trans que han assassinat i la primera línia sempre diuen que és passional.

Els em van donar cops de matxet per tot el cos, em van deixar quasi morta. Em van pegar amb pedres grans. Em van matxetar els dits, els genolls... Tinc quatre cops de matxet al cap, un al pòmul, el nas me'l van trencar en quatre trossos... Em van obrir la cara, tinc cicatrius. Ara se'm nota menys perquè m'he fet tractaments aquí. Tinc fissures de crani, em van partir els dits de la mà amb el matxet, pràcticament me'ls van amputar i me'ls van haver de pegar després a l'hospital.

Tota l'estona es reien de mi, em deien "vas a morir" i es burlaven. La dona també deia "mata'l, mata'l". Vaig intentar escapar i vaig sentir que deien "li donem quatre cops de matxet i el matem" i jo em vaig esvair i em vaig quedar tirada a la riba del riu. Estava com inconscient i, alhora, vaig reaccionar, vaig veure uns filferros i vaig pensar "m'escapo pel filat". Em vaig fer la morta, fins que vaig sentir "vinga, marxem" i va ser quan em vaig aixecar i em vaig dir "no passa res", i em vaig començar a rentar amb aigua.

"EM VAN PORTAR A UN RIU
I EM VAN VOLER
ASSASSINAR. EM VAN
MATXETJAR TOT EL COS I
EM VAN DONAR PER
MORTA"

Et vas espantar, en veure la mà i sentir els talls a la cara?

No. No me'n vaig adonar. Ara comprenc el que em va dir la meva psicòloga: que, a vegades, quan un està en perill, el cos tendeix a fer-se el mort; o sigui, tendeix a morir-se un moment perquè tu no sentis el dolor. Jo només vaig sentir el primer cop de matxet, però després no vaig sentir tota la resta. Va ser tan ràpid, i alhora tan lent, perquè quan jo ho recordo, ho recordo lentament, però en realitat tot va passar en un no res.

Em vaig incorporar i vaig començar a caminar i de cop em vaig començar a ofegar. I en aquell moment vaig pensar en Déu i en la meva mare. Començo a esvair-me, penso en Déu, i li demano perdó, i vaig començar a plorar. És el que havia rebut catòlicament, i li vaig demanar que em donés forces per aguantar i li vaig parlar a la meva mare.

"VAIG ESTAR UNA HORA I
MITJA TIRADA A TERRA.
CREU-ME, LA MORT ÉS TAN
DOLOROSA"

Tenia molt dolor, molt dolor. Tenia ferides obertes, la sang em brotava, però jo no sabia d'on sortia. Hi havia uns metres per arribar a la carretera, i jo em deia "haig de sortir", però el terra relliscava, el genoll em feia mal. Vaig començar a caminar, fins al filat, vaig agafar el filferro, em vaig ajupir i vaig passar per sota. Va ser llavors quan vaig veure els dits penjant, però fixa't que en aquell moment m'era igual. Em deia "no passa res, no passa res".

Vaig quedar a terra. Van passar dues persones en una moto i em van auxiliar. A partir d'aquí, igual que passa amb casos de balaceats, van arribar l'ambulància i la policia, que van trigar com una hora i mitja, i jo vaig estar una hora i mitja tirada a terra. Creu-me, la mort és tan dolorosa, tan dolorosa. Ara entenc les persones quan estan agonitzant, és una sensació que se t'està escapant

l'aire. Sentia la mare que em deia "respira per la boca", perquè jo no sabia que tenia aquestes ferides.

Quan van arribar l'ambulància i la policia em vaig espantar perquè pensava que venien a matar-me. Jo estava en un moment així molt confosa. Quan es van apropar, mentre agonitzava, vaig veure una veïna policia que coneixia i vaig dir que havia vist l'assassí, que el meu germà podia estar involucrat perquè l'havien nomenat. Jo tenia molta son i molta set. I ella em deia: "No t'adormis, no t'adormis. Veïna, com estan els teus gossets?", però jo deia que no podia més. Era fosc i l'ambulància havia quedat a uns metres d'on jo hi era. Fins i tot vaig sentir un policia, desgraciat i que per mi era inhumà, que deia: "Deixa-la morir, no arribarà ni a l'ambulància". Hi havia també una furgoneta blanca, de la fiscalia, que és la que s'encarrega de recollir els cossos. En aquest moment, el policia em va fer una foto per passar-la a fiscalia, però com que jo era tan coneguda, va arribar a mig poble i tothom em va veure en les pitjors circumstàncies. Per a mi, és una vergonya, i una ofensa cap a les víctimes. Les víctimes, després de tot el que passen, han de passar per aquest tràngol perquè li dona morbo a algú.

Va venir l'ambulància, em va recollir, em van fer preguntes, llavors jo estava conscient i mentre començava a adormir-me, sentia: "Vinga, marxem!". Hi havia covid, i les urgències estaven destinades a la covid, i les consultes estaven destinades a urgències. Era un caos. Quan em van baixar, que jo era una figura pública, aspirant a l'alcaldia, qui no em coneixia? Les infermeres em preguntaven "però, què t'ha passat?", "Regina...". Jo escoltava, però... Jo m'estava morint. Va arribar el metge i li va dir a la infermera alguna cosa de les meves cames, perquè les meves cames estaven plenes de blaus de genoll cap avall, estaven totes blaves. Vaig dir que volia vomitar. Estava molt cansada. Sento que el metge diu: "Ràpid, a quiròfan" i em tallen la roba. No em va importar que em veiessin les meves parts íntimes, hi havia doctors que em tractaven d'"ell". No m'importava. Jo el que volia era que fessin el que volguessin per la meua vida.

El doctor em va dir: "Potser li haurem d'amputar les cames, si creu en alguna cosa potser és el moment de creure". O sigui, que t'ho diguin a tu, no a un familiar... Uf. Recordo que va venir el meu germà. Jo pensava que moriria perquè la meua salut era incerta, no sabia si viuria. Jo li vaig demanar perdó, li vaig dir que es quedés amb totes les propietats, i el meu germà es va quedar com dient que no sabia de què estava parlant.

Va arribar la meua millor amiga, que estava embarassada, la Brenda. És com la meua germana. Ella és tan sentimental que en veure'm em va abraçar i em va dir que em posés bé, que la seva filla gran de la qual soc padrina, m'esperava; que la filla que havia de néixer, m'esperava... Per mi va ser dolorós que em veiés així. Ja ella no es va poder aguantar, va arrencar a plorar i va dir que tot aniria bé, i

"EL DOCTOR EM VA DIR:
'POTSER LI HAUREM
D'AMPUTAR LES CAMES'"

ja va venir el doctor i va dir que ens havíem d'acomiar, i ella em va donar la mà i em va dir que estigués bé, i va començar com a tenir contraccions, com si hagués de parir, però encara li faltaven quatre mesos. A mi em va causar molt de sentiment perquè era l'última persona que volia que em veiés d'aquella manera. Ella i una altra amiga són les que sempre van estar amb mi en totes les meves decisions. Elles em van conèixer de nen i quan vaig dir que volia ser dona i fer la transició em van donar tot el suport.

Vaig entrar a quiròfan. Vaig recordar una oració de la meva mare. Em vaig deixar en mans de Déu, i mira que estava furiosa amb Déu. Quan em vaig despertar, estava intubada. Ja havien passat tres dies. Havia estat en coma. Em vaig veure amb els tubs, tota immobilitzada. Tenia uns claus als dits, tenia una bomba connectada al cap que me l'havien posat per dins del crani, tenia la cama cosida, estava amb sonda, amb bolquers... Estava plena d'aparells. Em vaig adonar que estava custodiada per policies. Quan vaig despertar, pensava que era un malson. Et canvia totalment la vida.

El metge t'havia dit que no sabia si hauria d'amputar les cames. Com les tenies?

Jo estava espantada perquè estava entubada. Tenir això a la gola... Des de llavors, tinc mal la gola per un costat. Òbviament, ells t'intuben perquè volen salvar-te la vida, és la prioritat, però hi ha seqüeles.

Ara fa poc m'he reconstruït el nas. En venir aquí, el tema de la respiració em va afectar pel canvi de clima. Ara ja respiro sense ofegar-me. Estic en tràmit d'operar-me dels dits, hi ha un perill que potser aquest dit (dit índex) no resisteixi, sempre està com fred, i tinc un clau enganxat a l'os. L'ideal seria arreglar-ho. Ja m'he acostumat a tenir així els dits, però em vull fer la cirurgia perquè si no, no sabré mai si puc estar millor.

Quant de temps vas estar a l'hospital després de la pallissa?

Prop d'una setmana. Hi havia por pel tema de la covid i em van dir que em recuperés a casa, perquè estava molt dèbil, i el risc de tenir covid en el meu cas era un perill ben gran. Vaig sortir de l'hospital i no podia caminar. Em van treure en cadira de rodes. Encara em deien "ell". Em deien Regina però em deien "ell".

Vaig anar a casa d'una amiga a recuperar-me. M'havien de donar el menjar, m'havien de banyar. Em feia molta vergonya perquè jo sempre he estat molt independent i, una setmana després, em vaig aixecar amb el propòsit de banyar-me. Em va costar dues hores entrar al bany i pentinar-me. Tenia molta ansietat i plorava molt.

Vaig contactar amb una entitat que em donava l'oportunitat de sortir del país i així vaig poder entrar al Programa Català de Defensors i Defensores dels Drets Humans, que dura sis mesos, i des d'aquí em va ajudar la Taula per Mèxic. La xarxa que s'havia activat des de Mèxic em va dir que em treies el passaport, vaig posar els papers en ordre i vaig marxar.

Havies sortit abans de Mèxic?

No, era la primera vegada. Primer vaig haver d'estar tres mesos en un estat recuperant-me, en una casa de seguretat. Ja estava millor de les cicatrius, ja m'havien tret els punts, estava més recuperada, i vaig haver de marxar, sola. Va ser difícil.

La casa de seguretat és una casa on van persones que han rebut agressions molt fortes. Allà et preguntes què vols fer amb la teva vida. En aquest temps, jo ja havia perdut diners, havia perdut la casa i, de fet, ja no podia tornar-hi. Quan ja vaig decidir venir cap aquí, la policia em va acompanyar i em va dir que tenia una hora per agafar el que em volgués emportar.

Trenta-dos anys de la meva vida en una casa i, de cop, agafar tot el que puguis. Què t'emportes? Què deixes? Vaig agafar com vaig poder el que vaig poder i ho vaig posar en una bossa negra.

Tenia la idea de marxar a un altre país i em vaig informar. Uns em van rebutjar pel tema covid, altres perquè no parlava bé anglès i vaig entrar en aquest programa de la Generalitat. Quan em van dir que m'acceptaven, no sé què li passa al meu cos des que em vaig quedar en coma, que em vaig emocionar i totes les emocions, tristes o alegres, les somatitzo en grip.

El programa va ser el millor que em va passar en aquell moment. Des d'aquí, també vaig fer molta incidència, com la resta de defensores del programa, i en aquest sentit la meva vida no va canviar tant. Mentrestant, a Mèxic hi havia un judici pendent, i tot el que jo denunciava públicament aquí, a Mèxic s'assabentaven, i llavors sabien on estava. D'alguna manera, m'estaven fent un seguiment.

“Què faràs amb la teva vida?” Aquesta era la pregunta que em feien. Què faràs amb la teva vida. I a on torno? Jo havia pensat en tornar a l'estat on està la casa de seguretat, però just a una de les noies que treballaven allà la van agafar i la van intentar violar, i em van dir que la situació estava molt malament. Em van dir que ho pensés bé. I jo pensava, si torno a la casa de seguretat, quant de temps estaré? Un any? I després d'un any, què passa? Si la meva vida està en perill, com podré treballar o on podré exercir? No puc ser figura pública a Mèxic. Tampoc puc fer activisme. Llavors, què faig?

Aquí puc caminar lliurement, aquí ningú no m'agredeix, prefereixo mil cops estar aquí que no pas allà tancada en una casa de seguretat. I vaig decidir demanar l'asil. Agraeixo el suport de la Taula per Mèxic i altres entitats perquè si no fos per elles, no hagués pogut demanar la cita per demanar l'asil. Tenia una advocada que m'informava.

Què va passar amb el judici?

A l'home que jo coneixia el van detenir. La fiscal que portava el meu cas va ometre informació important sobre la meva estada a l'hospital. Parlaven de temptativa de feminicidi, per ser una dona legalment, però no van reconèixer el delicte de temptativa perquè faltaven proves. La fiscal no va treure l'expedient mèdic.

On està l'home que van detenir?

Al meu poble. Ara tinc una advocada de la defensoria pública profederal, que ha fet molt més que la fiscal. Per reconèixer el delictes de temptativa has de conèixer l'agressor, cosa que sí que existeix, perquè era el meu veí de tota la vida.

"AQUÍ PUC CAMINAR
LLIUREMENT, AQUÍ NINGÚ
NO M'AGREDEIX"

Jo volia dir-li tantes coses a l'agressor en audiència, tenia tanta ansietat. Però no vaig poder. Estava desanimada. Per a mi, això va ser una humiliació. I vaig voler buscar una nova advocada. La nova advocada es va moure tant que va aconseguir fer un dictamen pericial amb un comptador fiscal adscrit a la defensoria pública federal que justificava la reparació total del mal moralment, psicològicament i físicament. Però no m'han pagat. Volen que em desesperi o que passi la sentència de tres anys, període en què l'agressor no pot sortir del país perquè ha d'anar signant periòdicament al jutjat. Volen que passin tres anys per dir que ja ha vençut el termini, i ja ha passat un i mig de la sentència. L'advocada continua treballant, però entre això i que estic al pis d'acollida i que no tinc ingressos, moralment estic baixa.

Has passat per molts allotjaments a Catalunya?

Els primers sis mesos he viscut a Sant Cugat, des de l'octubre del 2021. Després, a un centre de la Gran Via de Barcelona, on vaig compartir habitació amb la Czarina Musni durant un temps. D'altra banda, he conviscut amb altres persones de diferents països que han tingut comportaments masclistes cap a mi i he formulat queixes a la treballadora social per comportaments agressius. La psicòloga no recomana que canviï de província perquè ja m'estic creant un cercle i un entorn social. Ara estic a un pis a Terrassa que porta Creu Roja, però també he tingut problemes de convivència amb algunes persones per ser trans.

Jo tinc una habitació pròpia, ens donen 40 euros setmanals per menjar, rebo 50 euros al mes per a despeses, i 90 euros cada sis mesos per a la compra de roba. I cada mes ens donen una targeta de transport. Amb això gairebé no pots comprar. El programa està bé, però hi ha violència econòmica. Volen que visqui a Terrassa, o que viatgi a Barcelona, però jo m'he fet amb gent a Barcelona.

Aquí he viscut transfòbia amb algunes persones estrangeres amb les quals he conviscut i que m'han tractat d'"ell". També m'han dit que per al seu Déu jo soc un home. Jo soc una persona, no vinc representant a ningú, i aquesta situació em va portar a diverses queixes i reunions i a alguna persona l'han canviat de centre. Psicològicament, ha estat tornar cap enrere després d'haver-ne fet passes cap endavant.

Ara tens la resolució positiva d'asil. Què ha canviat?

Tinc residència permanent. Quan em van reconèixer l'asil, em vaig posar molt contenta i alhora malament, perquè hi havia tres persones més al meu costat que els havia sortit la resolució

negativa. Jo ja vaig buscant pis, preferiblement a Barcelona i a prop del metro, però és complicat trobar ni que sigui una habitació. He fet molts cursos, de tot tipus, he fet entrevistes de feina i ara treballo de conserge a l'ajuntament de Rubí. No sé què em depararà el futur.

Marina Camargo:

Marina del Carmen Camargo Jinete porta Colòmbia en vena. Orfe de mare i àvia des de petita, i acostumada a haver de tirar endavant, va dedicar dècades a fer que els diferents governs locals, regionals i nacional tinguessin en compte la població més vulnerable en termes d'habitatge, medi ambient, treball, alfabetització i especialment, salut. Va denunciar obertament com afectava el conflicte armat a la societat, sobretot per part del paramilitarisme, i aquest va ser l'origen d'una sèrie d'agressions físiques, assetjaments i, fins i tot, la col·locació d'una bomba a casa seva, per la qual cosa va haver de canviar d'adreça diverses vegades, fins que per salvar la vida i la de la seva família va haver de fugir per sempre.

On vas néixer?

Soc de Barranquilla, d'un municipi que es diu Soledad Atlántico. Quan jo vaig començar el meu lideratge, el municipi tenia uns 200.000 habitants i en cinc anys vam arribar a ser quasi mig milió, a causa dels desplaçaments interns a Colòmbia. Molta gent es movia d'un lloc a un altre, del Chocó al Pacífic, d'una banda a l'altra, així per tot el país.

La meva mare va morir quan jo vaig néixer, i em vaig quedar amb la meva àvia. La meva àvia va morir quan jo tenia 14 anys i, des de llavors, vaig començar a sobreviure sola i a fer camí. En aquell moment, jo no tenia objectius sobre què fer amb la meva vida. Durant la meva adolescència, vivia per viure, caminava, inclús me'n vaig anar a Veneçuela. Llavors Veneçuela es trobava entre els millors països, amb la millor economia.

Com vas arribar a Veneçuela?

Jo anava, per exemple, pel municipi de Cúcuta. Arribava a la frontera per entrar per San Antonio, ens ajuntàvem un grupet de persones, i entràvem a peu. Ens fèiem costat els uns als altres i ja a partir de San Cristóbal es podia trobar feina. Un entrava il·legalment d'aquesta manera. Jo treballava, caminava, anava a Colòmbia a casa d'algun familiar al desembre i tornava a marxar al gener, fins que un dia decideixo tornar a Colòmbia definitivament i reconstrueixo la meva vida. Ja tenia dos fills, un nascut a Veneçuela i un a Colòmbia d'abans de marxar, quan em vaig casar. Era un bon noi.

Quants anys tenies?

Quan jo em vaig casar en tenia 29. Vaig pensar que havia d'organitzar la meva vida, vaig trobar aquest noi i em vaig casar. Vivíem a Santa Marta i allà va començar la nostra vida junts. Recordava molt la meva àvia, ella em va ensenyar molt sobre la casa i sobre la religió. Ella era molt catòlica i jo em vaig ficar al cap allò de "fins que la mort ens separi".

Vaig començar a tenir fills. A més dels dos que ja tenia d'abans de casar-me, vaig tenir quatre més, però també vaig començar a veure que jo no anava ni cap endavant ni cap enrere. Estava estancada. Era un estancament a tots els nivells.

Et vas anar apagant?

Em vaig anar apagant. Vaig arribar a pensar com la meva parella i, mentrestant, m'anava menjant la misèria. Vivíem en una misèria. I jo em deia: "Què faig? Torno a deixar-ho anar tot una altra vegada? No, no, no. Haig de continuar així". Fins que va arribar un punt que jo ja no pensava.

Per a la família de la meva mare, que era amb la qual tenia contacte, hi havia l'expectativa que jo era la forta, que jo era una dona lluitadora. Des que vaig tornar de Veneçuela, vivien a costa meva, fins que la meva filla gran, amb 18 anys, em va dir: "Mare, tu no pots continuar així". Ella no va acabar el batxillerat, es va posar a treballar i em va donar diners per tirar endavant. Jo llavors vivia

al traster de la casa de la sogra, allà on deixen les coses que no serveixen. Allà vaig acabar de manera tan cruel, i embarassada de l'últim fill.

On estava el teu marit?

Ell no hi era. Ell era un home que sortia i feia el prototipus de vida a Colòmbia, el "rebusque", ell sortia a buscar feina i quan tornava deia: "Mira, hi ha per a una lliura d'arròs, i per a això i per a això altre". Als nadons, si naixien, se'ls donava el pit fins que una podia perquè no hi havia per a aliments. Va ser horrorós.

Llavors, la meva filla gran em treu d'aquí, m'ajuda econòmicament i em retrobo amb les meves cosines. Jo vaig arribar al fons. Elles em van fer algunes propostes i, finalment, em van començar a treure del pou. Una em va dir que el marit de la filla tenia un magatzem i al desembre era la venda gran i necessitaven que els ajudés a vendre... I així, a poc a poc, vaig anar sortint-me. Amb un fill d'un any, un de dos anys i mig, un de quatre... Vaig anar amb una altra cosina a treballar al febrer, que són els carnivals, venent menjar, i se'm va anar aixecant l'ànim, fins que la meva filla se'n va anar a Barranquilla i vam marxar cap allà. Els meus fills i jo. Al meu marit també se'l va emportar. Allà van començar a treballar i em van ficar en una invasió. Saps que és envair terra? Allà és normal.

Terreny erm que no pertany a ningú i que van a conrear?

Exacte, un arriba i conrea. La gent comença a ficar-se: una, dues, tres, quatre... Jo vaig ser la cinquena.

Això vol dir que hi havia quatre famílies i la teva va ser la cinquena?

Sí, però vam arribar a ser 300. Era un terreny riscós, ja que en època de pluja allà era on anaven a parar tots els rierols dels municipis. Allà vam edificar. Com és lògic, quan van començar les pluges fortes, ens vam anar ofegant i es van anar emportant les cases. Salvàvem els nostres fills...

T'has trobat amb alguna inundació en què hagis hagut de salvar els fills?

Síii. Posàvem fustes a dalt i teníem els nens a la teulada. L'aigua ens arribava per la cintura i allà entraven peixos i animals de tot tipus... Però això era temporal. I quan ja baixava l'aigua, ens tornàvem a organitzar i tornaven a fer-se les casetes de fusta.

Va ser llavors quan va començar el meu lideratge perquè l'alcalde no va trobar cap altra solució que fer-nos fora, però nosaltres en aquell moment ja érem 300 famílies que no teníem on anar. Dos nois més i jo vam començar a fer estratègies perquè venien policies, com antidisturbis, que són els que van a reprimir les protestes. Quan vaig veure que s'apropaven els de l'ESMAD (Esquadró Mòbil Antidisturbis), vam fer una barrera de llantes i ens vam posar en diferents llocs amb gasolina. Si s'apropaven, calàvem foc. Darrere nostre, hi havia la comunitat sencera.

Hi havia càmeres de l'alcaldia que ho estaven gravant. Era un moment de ple apogeu polític, i els uns i els altres volien fer proselitisme amb això i guanyar seguidors. Els candidats a l'alcaldia

prometien més dignitat, deien que ajudarien en tot el que no feia l'actual alcalde. Van dialogar amb nosaltres i, finalment, va guanyar l'opositor que ens havia promès habitatges millors. Tres o quatre mesos després, em truca, i m'ofereix reubicar-nos en un lloc amb cases fermes, amb aigua, amb llum, amb clavegueram, perquè on estàvem no hi havia res d'això. És aquí quan comença un govern social i comencen a fer-se programes per a les persones vulnerables. En aquell moment, no se sabia quants pobres hi havia a Colòmbia, i van néixer les ajudes per a l'habitatge, la salut, la feina, etc., i jo lidero aquest procés a la invasió. Escric a tots els governs, al local i al nacional, per demanar ajudes, per aconseguir terrenys per a famílies vulnerables, i el govern nacional aporta al local per fer cases.

“VA SER LLAVORS QUAN VA COMENÇAR EL MEU LIDERATGE PERQUÈ L'ALCALDE NO VA TROBAR CAP ALTRA SOLUCIÓ QUE FER-NOS FORA, PERÒ NOSALTRES EN AQUELL MOMENT JA ÉREM 300 FAMÍLIES QUE NO TENÍEM ON ANAR”

Jo em vaig anar involucrant en tots els processos, i va venir el tema de la salut amb la creació de les IPS (Institut Prestador de Salut) per a les persones vulnerables. De tots els meus lideratges, el de la salut va ser el més important, i vaig ser escollida delegada nacional de les Empreses Solidàries de Salut (ESS). Es van fer prop de 200 ESS a nivell nacional i una estava en el municipi de Soledad, la meua ciutat natal, que era Corsasol (Corporació Salut per a Soledad). Era una organització empresarial de les comunitats per tenir serveis de salut amb finançament de l'estat. Vam rebre formació en temes de salut, en administració empresarial... Això era un projecte del govern nacional i quan vaig entrar a la directiva, també des de l'estat van capacitar la directiva. El ministeri de salut em va preparar com a promotora social en salut i, mentre m'anava posant al capdavant de les organitzacions, m'anaven formant.

Aquí va ser on vaig començar a veure dues coses que jo no havia vist mai: poder i diners. Rebiem 1.500 milions de pesos colombians (uns 330.000 euros) per a l'administració anual, que era per atendre les persones pobres en termes de salut. Havíem de saber qui s'havia de beneficiar d'aquestes ajudes i per a això havíem de dividir-nos per grups i anar casa per casa. Ens vam trobar que el 80% o el 90% era pobre. Els demanàvem que s'inscrivissin a l'IPS per poder beneficiar-se.

De quin temps estaríem parlant?

Aquest procés comença el 93. Jo em vaig entusiasmar molt perquè jo havia rebut molt poca educació, i a tot arreu vaig rebre formació. A mi em va omplir la vida, i m'agradava el que feia. També estava en la qüestió del treball, en l'organització per oferir feina. Aquesta va ser una altra experiència: em van trucar i em van dir que s'havien d'escombrar els carrers. Era feina per a les

persones més vulnerables. El primer dia van posar supervisors i a mi em va tocar un grup de “pandilleros”, atracadors, delinqüents, prostitutes... El mateix dia que vam sortir, el supervisor va sortir fletxat perquè tenia terror a aquest grup, així que jo em vaig organitzar, vam anar a un parc a fer la neteja, que el parc era una muntanya, era una selva. M’havia d’organitzar perquè algú havia de liderar, i vaig dir-los per on començar, què havíem de fer: “Tu amb els matxets per tombar els matolls i tu amb els rasclats per recollir-los”. I em van dir: “D’acord, i tu què faràs”. “Jo vaig a parlar amb els veïns a veure qui ens deixa una olla per fer aigua de panella”. La idea els va agradar i me’n vaig anar. No només vaig portar coses per preparar l’aigua de panella sinó tot un sancot (“sanchocho”), amb olles, ossos, costelles, carn, iuca... I ells estaven entusiasmats. Eren gent que passava gana i no tenien feina estable. Van dir que l’endemà tornarien i més d’hora. Vam ser el millor grup de tots i em van nomenar supervisora d’aquest grup. Em van capacitar i també em vaig involucrar, fins que van començar els problemes amb el poder, amb els diners, precisament amb el gerent que nosaltres, la directiva, vam escollir. Això seria l’any 96 i jo ja era delegada nacional de les ESS de tota Colòmbia. Així va néixer la salut pública.

Era com una incipient Seguretat Social?

Sí, però encara estava una mica en l’aire. Jo vaig aprendre molt de tot això, vaig aprendre molt de l’alcaldia, vaig anar ascendint, però em vaig entretenir molt en les sortides nacionals, a una ciutat i a una altra. M’agradava. Però, què passa amb els polítics? Aquí és on també començo a veure la corrupció. Els recursos d’aquesta empresa estaven en mans d’altres perquè jo estava viatjant a Cartagena, a Santa Marta, a San Andrés, a La Guajira, al César... Anava i capacitava les directives. Jo tenia ànsia d’omplir-me de coneixement, no de poder. I, des de la directiva, van fer tot el possible per fer-me fora. Van fer l’impossible per expulsar-me de l’organització, però jo ja estava forta, no com els primers anys de casada.

Coincideix que l’any 97 ens van entregar les cases que ens havien promès a Soledad. Eren cases molt bones. 1.500 cases per a 4.500 persones. La urbanització es deia Villa María. I aquí vaig fer el salt com a presidenta de la Junta d’Acció Comunal (JAC), que a Colòmbia era molt important. Amb això, vaig entrar en contacte amb el ministeri de l’interior.

Com funciona?

Qui lidera el procés és el ministeri i, en aquest procés, vaig entrar en les associacions comunals, que sumen diferents juntes. Al voltant de Villa María es van anar fent assentaments, es van anar fent invasions. Ja nosaltres, a Villa María, vivíem de forma legal i amb l’escriptura que ens havia donat l’estat, però els assentaments del voltant eren il·legals. Vaig fer una campanya barri a barri

"VAN COMENÇAR A
ARRIBAR LES GUERRILLES I
ELS PARAMILITARS I A
CAMUFLAR-SE ENTRE LA
GENT"

perquè escollissin Juntes d'Acció Comunal en aquests assentaments. En van sortir unes 60. I jo vaig sortir reforçada. I això va ser el meu "acabose".

Jo demanava que tothom tingués aigua, llum i clavegueram. Vam anar a parlar amb els polítics en plena campanya electoral. Una altra cosa que jo feia i va funcionar és que, quan em reunia amb algú, cridava als mitjans de comunicació i venien les ràdios, els periodistes, però, llastimosament, les coses es van anar posant molt malament. Van començar a arribar les guerrilles i els paramilitars i a camuflar-se entre la gent. Jo vaig cridar l'exèrcit i la policia per alertar-los, però no em feien cas. No era un tema desconegut per a ells, però no hi havia gent que es queixés.

D'on venien els paramilitars?

Es posen a viure allà, es van camuflant, van mirant com fer per apoderar-se. Venen d'Antioquia, Nariño, el Chocó, Buenaventura, Barrancabermeja... Ells comencen a arribar i jo ja veig que les coses se'ns escapen de les mans, que hi ha robatoris, atracaments, morts... Hi havia de tot. Ells s'anaven ficant, però jo no ho vaig veure al principi.

Eren informants?

Exacte, es van ficant, van sabent. Si jo no hagués vist aquesta transformació, qui eren ells, no m'ho hauria cregut.

Quin era l'objectiu dels paramilitars?

Anar apoderant-se del territori. I així ho van fer. Ells anaven envaint. Portaven, tres, quatre, set famílies, per exemple, i la resta les anaven recollint. I envaïen en un lloc i allà els ficaven. I envaïen en un altre lloc. I deien: "No es preocupin que aquí estem nosaltres". I així, milers de barris.

I si algú s'oposava?

Això està relacionat amb la meva sortida. En les eleccions al senat, al consell, a la presidència, a l'alcaldia... jo donava suport. I vaig donar suport a un candidat a l'alcaldia de Soledad, José Castillo, del Partit Liberal de Colòmbia. Pocs dies abans de les eleccions, el van matar quan sortia de casa seva. Tothom deia que eren els paramilitars, les autodefenses. Era una època en què hi havia molts atacs a candidats electorals i es culpava els paramilitars i les guerrilles. José Castillo era una de les persones que representava l'esperança que el poble es recompongués, que tingués drets, perquè ell ho prometia.

A Colòmbia, no és cap secret que abans de llançar-te com a candidat al consell, l'alcaldia o allà on sigui has de seure amb ells. Ja en aquella època ells manaven. I jo estava rodejada en tots els barris. Jo ja estava cansada i ho deia obertament als espais públics. Jo parlava molt. I d'aquí ve el meu conflicte.

A José Castillo el maten l'octubre del 2003, però a mi ja m'anaven amenaçant des d'abans. Mataven líders comunals, líders sindicals... Però jo continuava endavant. Portava l'exèrcit al barri perquè veiessin què estava passant, i el que passava, que jo no ho veia i no ho entenia, era que al

voltant de casa meva hi havia tanquetes i camions de l'exèrcit. La meva casa feia cantonada a una de les entrades principals del barri. Es van reunir amb mi per fer unes campanyes de salut, perquè no teníem de res. I tot el barri va veure que jo em reunia amb ells. Dos dies després, hi ha tota una massacre a la zona. I totes aquestes morts me les atribueixen a mi. És llavors quan venen les amenaces més grans...

D'on venien aquestes amenaces?

És que allà no t'avisen. Quan ja organitzadament comencen a trucar-me, ja estem al gener i febrer del 2004. Jo no tenia telèfon, hi havia una senyora a tres o quatre cases que sí tenia telèfon, i li deien que jo havia de marxar. Un dia, baixava de l'autobús per anar a casa, i va venir una moto. Només havia de creuar el camí per arribar a casa. Comencen a disparar des de la moto... Tra, tra... i les bales no surten de l'arma. És una zona sense vies, sense res, són camins sense asfaltar, li diuen "trochas". Al migdia no hi havia ni una ànima. Aquesta va ser la primera vegada. Ja estaven matant altres membres de les juntes comunals i em va tocar a mi perquè jo era líder de moltes qüestions. Volien tapar-me la boca, però jo fins aquell moment no ho veia. Jo anava a denunciar el que m'estava passant i continuava, no em quedava callada. Jo denunciava tot a l'antic DAS (Departament Administratiu de Seguretat).

"UN DIA M'AVISSEN QUE
HAIG DE SORTIR DE CASA
PERQUÈ EM VENIEN A
MATAR DINS D'ELLA"

Arriba febrer, els carnivals, i ja llavors sovint anaven picant-me a la porta a mitjanit algunes vegades. Jo no podia seguir allà perquè en qualsevol moment venien a matar-me. Jo vivia a la cantonada entre tres carrers, i podia veure pel davant, pel darrere i pels costats. Jo podia veure tres o quatre persones i, si jo obria la porta... Era així, era la manera que tenien ells de matar els líders...

Quan denunciaves, et feien cas?

No, no, no. Allà hi ha hagut milers i milers de morts que han quedat enterrats i que no s'han investigat. Això només es veu a les pel·lícules. Allà el mort, mort queda. Jo portava les proves al DAS, i res. Mentrestant, a l'abril, van matar l'alcalde de Santo Tomás, que estava amb els seus escortes. I jo em desespero, perquè ja un dia d'aquests m'avisen que haig de sortir de la casa perquè em venien a matar dins d'ella. Piquen a la porta i em diuen: "Ha de sortir de casa perquè aquesta mitjanit la venen a matar". Llavors jo recullo els sis fills, el marit de la filla i les seves dues filles. La filla i la família vivien a la casa del costat. M'havien dit que havia de sortir perquè a mitjanit em venien a matar directament. I, efectivament, van posar una bomba.

Jo vaig aconseguir una habitació i vam anar tots a l'habitació. Jo llavors pertanyia al ministeri de l'interior i el ministeri havia de respondre per mi, i el DAS tenia una investigació que va durar mesos, d'octubre del 2003 a l'agost del 2004. Jo vivia en unes condicions... I amb tota una família

darrera, què podia fer? Tot i això, jo tenia per viure. En aquell moment estava lligada també a Baranquilla a una organització mediambiental perquè hi havia poca educació a les comunitats sobre les escombraries i es llençaven a qualsevol lloc i s'apilaven les rates. També vaig estar combatent tot això, mentre continuava amb la salut, perquè no hi havia llocs de salut. A la cantonada de casa meva he vist morir gent.

Un lloc de salut seria com un Centre d'Atenció Primària (CAP)?

Exactament. No n'hi havia. Tampoc no teníem transport per anar al metge, només algun bus que anava per tots els barris, i a partir de les vuit de la nit no hi havia cap transport, i tot passava després de les vuit de la nit. Vam ensenyar a les dones temes bàsics de primers auxilis per saber què podien fer a casa i quan era necessari anar al metge. Mentre jo estava amagada, aquests projectes continuaven perquè hi havia les persones i les eines per dur-ho a terme.

Jo llavors ja no estava amb el meu marit. Ja el 97 les coses canvien perquè el meu lideratge em fa més independent i començo a generar els meus propis ingressos. Ja no era la que s'aguantava amb 10.000 pesos (uns 2,25 euros) per anar a comprar. Li vaig dir que ho havíem de fer d'una altra manera. Ell em va advertir que al final em matarien i que no es quedava amb mi perquè també el matarien a ell, i va marxar perquè preveia el que em passaria.

Així que, en la situació en què estava, amagada, que era horrorós, vaig dir-los als fills petits que marxessin amb el pare i als més grans que marxessin a casa. Mentrestant, jo protegia la meva vida.

Però a la casa li havien posat una bomba.

Pràcticament, va ser el que van fer, dins la porta de l'entrada, però no va ser res de l'altre món. El missatge estava enviat: "Venim a matar-te sigui com sigui". La meva filla va tornar a casa amb les seves filles i amb tots els nervis. Jo els deia que no parlessin d'això, i que el marit anés a treballar com pogués.

Els fills petits no volien anar amb el pare, però finalment un d'ells va marxar uns mesos i després va tornar. Jo vaig enviar els petits amb un dels fills grans a la casa i l'altre fill gran es va quedar amb mi, fins que, finalment, el DAS, en veure que mataven l'alcalde de Santo Tomás, va decidir donar-me el risc, que era el que em feia falta, que ells reconeguessin que la meva vida i la de la meva família estaven perillant altament. Em van donar el mig risc. I, amb el risc i una mica de diners que tenia, vaig marxar a Bogotà.

El risc és un document?

És un document amb el reconeixement. Et reconeixen que ets desplaçada, que estàs amenaçada o que estàs patint assetjament.

El 10 de setembre del 2004 me'n vaig a Bogotà amb tots. Érem sis fills, dos nets, el gendre i jo. Deu persones. Vaig aconseguir dues habitacions. El ministeri em donava una ajuda durant sis mesos per pagar el lloguer, i també em donava la possibilitat de marxar al Canadà amb la meva família. En

aquell moment, jo no estava preparada per marxar al Canadà, estava preparada per anar a Bogotà. Jo ja coneixia Bogotà per tots els esdeveniments als quals havia assistit i me'n vaig anar a Bogotà per començar de nou. Vaig ser-hi durant 16 anys. Vaig arribar a Usaquéen, la localitat número 1 del Districte Capital de Bogotà. Era una localitat amb molt poques organitzacions i vaig muntar una, Fundes (Fundació de desplaçats i població vulnerable). Jo me'n vaig anar al SENA (Servei Nacional d'Aprenentatge) ja amb el document de desplaçada de Barranquilla i vaig ficar també els meus fills. Així començo a caminar a poc a poc de nou.

Hi ha un document que acredita el desplaçament forçós per la violència?

Sí, el desplaçament forçós dins del mateix país. Jo ja estava reconeguda com a desplaçada i vaig organitzar la meva fundació, mentre estudiava al SENA. Jo havia de buscar feina per sostenir la meva família i em vaig posar en contacte amb un antic viceministre de salut amb qui ens admiràvem mútuament. Una de les empreses de salut, ja en mans de l'estat, necessitava personal i un dels meus fills va poder entrar. Jo continuava amb les meves organitzacions, amb l'alcaldia, i vaig fer, a poc a poc, el que havia fet a Barranquilla. En una de les reunions, l'alcaldesa de la localitat d'Usaquén va fer rendició de comptes del seu mandat. A Bogotà hi ha 20 localitats, i cada localitat pot tenir 200 barris, 300, 50 o 70... Ella va dir que no hi havia pobres ni desplaçats. De fet, el desplaçament era desconegut per a molta gent. Jo em vaig aixecar i li vaig dir que jo era desplaçada. Ella em va fer callar quan em va dir: "Quants desplaçats hi ha en aquesta localitat?". I jo no ho sabia. Em vaig adonar que m'estava ficant a la boca del llop sense tenir prou arguments. En els sis mesos següents, a través de l'organització, vaig fer una estadística i, la següent vegada que vaig veure l'alcaldesa i va dir exactament el mateix, li ho vaig explicar: "Miri, he anat, barri a barri, casa a casa, i aquests són els números". I vaig entrar per la porta gran a l'ajuntament. Jo era una líder local i, amb el temps, vaig aconseguir ser líder del districte, que no va ser fàcil.

L'alcaldia tenia el sector salut liderat per la comunitat i vaig entrar com a representant de població de negres, joves, dones i desplaçats. Debatíem amb el govern local i les comunitats, i així vaig començar a fer-me conèixer. Jo volia arribar al districte, amb tots aquests barris ja hi havia milers d'organitzacions, però no aconseguia entrar.

En el 2007 començo a treballar en el Jardí Botànic com a agent social per preparar les comunitats. El Jardí Botànic facilitava la part tècnica i jo organitzava els grups socials. Paral·lelament, hi havia una organització internacional que ens ajudava a alfabetitzar la població vulnerable. Hi havia una gran part de població desplaçada que arribava a Bogotà i no sabia llegir ni escriure, i des d'aquesta organització em van encarregar de l'alfabetització de la localitat. Jo tenia diferents grups dissabtes i diumenges, perquè la resta de la setmana treballava al Jardí Botànic.

Així que també has estat mestre?

Sí. Em van ajudar tres dels meus fills. Vaig organitzar els grups i ens els vam repartir. Les altres localitats no van aconseguir terminar, i jo els vaig graduar. Va venir el delegat del ministeri d'educació a graduar-los.

En quant de temps ho vas aconseguir?

En sis mesos. Van aprendre a llegir i a escriure. I es van anar emocionant. Ja amb aquest reconeixement, que em coneixien a la localitat i entre els funcionaris, apareix un nou projecte que és el que està lligat amb Espanya, i és el dels temporers, que venen a treballar al camp un temps concret. La meva funció era preparar propostes de projectes i formar la gent. Jo tenia homes i dones al programa del Jardí Botànic sobre agricultura urbana i vaig anar corrent la veu entre aquestes persones que ja s'estaven capacitant. Jo em vaig quedar a Bogotà com a enllaç i van venir prop de 400 persones, entre elles, un dels meus fills, i 127 van anar al Canadà. Això va ser el 2008. Des de llavors, el meu fill anava i venia per treballar en el camp, fins al present, que viu aquí.

Jo continuava amb el meu procés i vaig passar als districtes en guanyar unes eleccions. L'any 2011 neix una altra història, amb la Llei 1448, sobre les víctimes del conflicte armat, que estableix que seran tractades amb consideració i respecte i participaran en les decisions que les afectin, per a la qual cosa comptaran amb informació i acompanyament necessari. Amb aquesta Llei es reconeix que a Colòmbia hi ha un conflicte intern armat entre guerrilles, paramilitars i exèrcit, i enmig d'aquest conflicte sempre ha existit la comunitat. Com diem, els morts els posem nosaltres, i ells posen les bales. L'objectiu som nosaltres, els líders, i la gent, els joves, les dones. Tots som objectius per a ells. És llavors quan passo a ser líder nacional de la Llei de víctimes en representació de la població negra. Aquesta elecció es fa al Chocó, al municipi de Quibdó. Des de llavors, comencem a treballar molt dur, jo com a delegada nacional.

Tenint en compte els teus antecedents, el perill de mort que vas córrer com a líder, tenies por que tornés a passar el mateix?

Jo ja era més cautelosa, però a nivell nacional s'ha de parlar fort i no tenir por, s'ha de dir la veritat del que està passant, i hi havia delegats de tots els departaments pels fets victimitzants. A nivell districte van tornar les amenaces. Em van dir que jo era objectiu de les FARC (Forces Armades Revolucionàries de Colòmbia). Cap al 2013 o 2014 ens van cridar des de les FARC a tres representants perquè anéssim a rendir comptes, allà a les muntanyes. Aquí va començar de nou el meu terror. Hi havia amenaces per tot arreu i van treure llistes amb noms i tot de persones amenaçades. Els altres dos membres deien que anéssim a reunir-nos, jo deia que no anava. Ens deien que hi havia un transport pagat fins a tal lloc i, des d'allà, ens esperaven uns cavalls.

Van tornar les amenaces. Jo havia estat invisibilitzada, però en entrar a nivell nacional, vaig tornar a ser visible, i van tornar els mateixos problemes. Una vegada, a Yopal, ens van avisar que hi havia una bomba i ens matarien a tots. A Bogotà, havia vingut gent preguntant on vivíem. També a Bogotà, un home gairebé em mata.

Què va passar?

Era diumenge. Jo anava sola. Em va pegar, em va agredir molt fort, em va deixar feta un desastre, però no em va matar. Va haver-hi un moment que em vaig quedar així al terra com en posició fetal i

no sé què va passar que l'home va marxar corrents. A mi la comunitat sempre em resguardava, em deia que hi havia gent preguntant, parant davant la casa, i m'avisava.

Jo viatjava molt. A vegades, anava a dormir a algun altre lloc. Abans d'això, cap al 2009, un dels fills ja treballava al Jardí Botànic i va venir cap aquí, un altre com a promotor social a l'hospital, i jo rebia recursos de la mesa nacional.

“EM VA AGREDIR MOLT FORT, EM VA DEIXAR FETA UN DESASTRE, PERÒ NO EM VA MATAR”

Una vegada, quan jo agafava el TransMilenio (bus) a Bogotà, vaig veure l'home que m'havia agredit. Estava darrere meu. Quan el vaig veure vaig començar a cridar “Em matarà, em matarà!” perquè estava dels nervis, ja no sabia què fer, ja els veia per tot arreu. Realment, van haver-hi moments molt increïbles el 2014 i el 2015. Ja no feia la meva feina com corresponia, jo ja estava molt malament.

L'estat no reconeixia la persecució com a tal, jo no sabia què fer, jo em deia que en algun moment havia de marxar. En una reunió amb altres dones del districte, després de l'episodi del TransMilenio, jo ja estava fatal dels nervis i va ser quan el districte decideix treure'm de casa amb la família que em quedava, que era un fill amb la seva dona i la neta, i un altre fill. Tots cinc. L'alcaldia del districte ens va portar a un hotel, durant dos mesos, sota protecció, i em van donar una ajuda per a l'alimentació. Jo no tenia una foto o alguna cosa molt ferma que demostrés que em volien matar, llavors no em podien ajudar més, i em van dir que m'havia de mudar. Mentrestant, aquests dos mesos, jo estava pagant el meu pis perquè no tenia on deixar les meves coses.

Va arribar desembre i em van dir: “Fins aquí la podem ajudar”. Jo feia anys que havia venut la meva casa de Soledad i havia comprat una a Santa Marta, i com que ja no podia continuar a Bogotà, vam haver de tornar a Santa Marta. Vaig pagar un transport de mudances i vam anar cap allà. Allà va tornar la calma. Jo treballava a nivell nacional, anava a l'aeroport, agafava l'avió, anava a l'esdeveniment i tornava.

El 2016 comença a haver-hi moviments de paramilitars a Santa Marta. Jo no tenia aquest context. Jo sabia de la guerrilla, però no dels “paracos”, aquesta gent sanguinària i assassina de líders. Hi havia tot un negoci entre els uns i els altres, entre segrestos i assassinats.

Després de tres mesos, ja començo a tenir problemes, a ser més visible, a tenir pressions i a no saber què fer. Moltes vegades vaig pensar a venir cap aquí, i ja a Santa Marta els ho vaig dir als fills. El més petit em va dir que venia amb mi, que no es volia quedar. Ja havia estudiat per a xef al SENA i havia treballat a restaurants, però estava convençut que també marxaria si jo ho feia.

Per a mi era molt pesat pagar dos bitllets d'avió i, finalment, vaig comprar el bitllet per al meu segon fill, mentre que el tercer, que estava amb mi, amb la dona i el fill, se'n va anar a Bogotà. El gran ja estava aquí a Lleida. A la filla gran també la vaig portar cap aquí. El risc sempre estava latent. Hi havia moltes amenaces, que si una moto, que si una persecució, que si una empenta. Les amenaces eren "Ves-te'n d'aquí" o "Els teus dies estan comptats". Això va passar algunes vegades.

Ho expliques com si fos una cosa normal.

Sí, sí, perquè així ho veia en aquell moment, i és que així m'ho van fer creure quan jo anava a la fiscalia a posar denúncies: "Això no és res", "Això a qualsevol li passa", "Això deu ser la delinqüència comuna". Ells no reconeixien això. Què va passar? A Santa Marta vaig posar denúncies davant la fiscalia i davant la defensoria. Pocs dies després, maten una líder negra. Ella tenia 70 anys. La senyora es va amagar sota el llit i allà la van crivellar a trets. A mi això em va posar en alerta, i no només a mi, allà on vaig posar la denúncia em deien "alerta, alerta, alerta". Em van posar un policia perquè em fes un seguiment diari i passés dos cops per casa. Jo ja no sortia de casa; o sigui, jo entrava i no sortia fins que havia d'agafar el taxi per anar a l'aeroport. Tenia por i em mantenia tancada.

Un dia, van venir a buscar-me a casa per matar-me. Jo estava asseguda al pati i veig un tipus a la porta que em demana: "Vostè coneix a Julián i Ester? I a...?" No van dir el meu nom complet, però sí va donar el segon nom, Carmen, i el Camargo, i el Jinete. Llavors jo vaig dir: "No, aquí no viuen aquestes persones". Fins aquell moment jo estava tranquil·la, no pensava que vinguessin a buscar-me. Quan ell va arribar, jo em vaig aixecar i vaig apropar-me fins on estava ell. Jo tinc una reixa amb candau, i em vaig posar a la reixa per parlar amb ell. I el tipus diu: "Com que no? Si ens han dit que està aquí". Llavors va passar algú i el tipus va marxar. Abans, quan jo estava asseguda, vaig veure una moto que passava. O sigui, la moto passa i allà mateix arriba el tipus a la porta. Eren dos. La moto el que fa és amagar-se i esperar l'altre. Quan el tipus anava preguntant, la moto anava passant.

Quan el tipus pregunta, jo li veig les armes darrere. Tot, tot, tot em va venir a sobre. I jo deia que no coneixia ningú amb aquest nom. I era jo. Tot seguit vaig anar al lavabo, em va agafar una diarrea i em va agafar de tot. "Ja m'han matat, ja m'han matat, ja m'han matat", deia. L'endemà, com vaig poder, vaig tornar a la fiscalia i els ho vaig explicar. Aquest cop sí van reconèixer els fets. Van reconèixer que volien matar-me. En aquells dies havien matat tres o quatre defenses, membres d'organitzacions locals de paramilitars. A cada lloc hi havia organitzacions locals amb els seus propis noms. Els que manaven a la ciutat de Santa Marta i al departament de Magdalena eren els gaitanistes. I la fiscalia va saber que m'anaven buscant. Així que em fan el reconeixement i m'arriba per carta per part del ministeri de la unitat per a les víctimes. Ho reconeixen i em donen el document on se'm reconeix per amenaça.

Quan Manuel Santos era president de la República, vam coincidir en un esdeveniment a una ciutat de Nariño. Ens havíem vist altres vegades pel procés de pau. Abans que marxés li vaig dir:

“President, haig de parlar amb vostè”. Vaig seure i li vaig dir: “President, la meua vida està en perill i necessito que m’ajudis perquè jo haig de marxar”, i li vaig explicar. El president va cridar Guillermo Rivera, que era ministre de l’Interior, i li va dir: “Ajudi’m, Marina ha de marxar”. A mi quan m’havien intentat ajudar sempre era per anar al Canadà perquè el govern colombià té un acord amb el canadenc.

"JO VAIG CAMINAR, NI
T'IMAGINES, BUSCANT LA
FORMA DE PODER
QUEDAR-ME, PERÒ VA
ARRIBAR EL MOMENT EN
QUÈ HAVIA DE DEIXAR EL
QUE A MI M'AGRADAVA"

Vaig seure amb Rivera dos dies a Bogotà, perquè jo tenia un lloc a la mesa nacional i jo era la veu de les víctimes, i seia amb el president i els ministres una o dues vegades a l’any. I també seia amb el director o directora nacional de la unitat de víctimes nacional, de manera que hi havia una proximitat amb el president.

Rivera em va dir que em podia ajudar i que podia marxar al Canadà de seguida, però li vaig dir que no, que jo volia venir a Espanya. No volia anar al Canadà per dues raons: el fred i l’idioma. I Rivera em va dir que no em podia ajudar en res més, que només em podia oferir marxar al Canadà.

El director nacional de víctimes també em desaconsellava que anés a Espanya perquè hi havia viatjat fa poc, havia parlat amb molts líders allà i volien tornar perquè la cosa estava molt horrorosa, però jo volia venir cap aquí. Des de la unitat de víctimes em van donar 10 milions de pesos (uns 2.300 euros) i amb això vaig venir amb dues nétes, de 7 i 16 anys, amb l’ajuda del seu pare. La mare ja estava aquí.

Jo ja tenia dos fills a Espanya, el que va venir el 2007 i el que va venir el 2016. Jo vinc perquè ja no hi havia res a fer, i no podia tornar enlloc. On podia anar? A Colòmbia no hi havia un lloc en què pogués dir “aquest és el millor lloc”. Jo vaig caminar, ni t’imagines, buscant la forma de poder quedar-me, però va arribar el moment en què havia de deixar el que a mi m’agradava. No podia més, havia de deixar-lo.

Estem parlant del 2019, tres anys després dels Acords de Pau?

Jo compro els bitllets el 2018 i vinc el 2019. A l’hora de comprar els bitllets ja m’havien assignat policies per a la meua seguretat i jo ja tenia armilla antibales. No tenia guardaespalles perquè precisament a algunes companyes les havien matat els propis guardaespalles.

Jo em vaig resistir molt de temps a venir aquí. La meua vida estava allà, però, tot i això, vaig venir. Primer vaig estar tres mesos a Mollerussa i després vaig venir a Lleida, on resideixo actualment.

El primer que vaig fer quan vaig venir va ser anar a la Creu Roja per dir-los que venia a demanar asil, em van assessorar i em van treure cita per a la policia.

Havies portat tots els documents?

Jo tenia documents per omplir un carret del mercat. A la Creu Roja em van dir que n'hi havia molts, que tragués els més importants. Quan vaig anar a la policia, em van assignar un advocat d'ofici per ajudar-me. Els vaig explicar tot i tot i tot, i quan em van demanar els documents els vaig començar a treure, i em van dir que ho organitzés bé i que tornés en 15 dies. Ho vaig organitzar a l'ordinador amb l'ajuda de la meva neta.

Vaig començar a posar carpetes a terra i a posar tota la informació en ordre. Deixava constància de tot. I posava títols a les carpetes: Qui és Marina, una mare de família; Marina, la líder, des dels inicis del meu lideratge a l'Empresa Solidària de Salut; Marina, la líder nacional, etc. Després, una carpeta sobre les amenaces des del principi fins al final, amb totes les constàncies de fiscalia, defensoria, procuradoria, personaria... Vaig fer vuit carpetes. Així, va ser més fàcil per a la policia. A comissaria, l'advocat em va dir: "Vostè no em necessita, més aviat la necessito jo a vostè. Això és per a persones que no saben què han de dir. Vostè sap defensar-se". I em vaig quedar amb el policia, que em va dir que amb tot el que portava segur que em donarien l'asil.

"EMOCIONALMENT
ESTAVA MALAMENT
PERQUÈ ESTAVA PASSANT
EL MEU DOL PER HAVER
VINGUT"

Vaig iniciar el procés, i dins del procés vaig posar també una de les meves nétes, que era menor d'edat. La Creu Roja de Mollerussa, que va fer la primera acollida, em va posar en tots els programes que calia, i vaig tenir una assistent social espectacular. Vaig arribar aquí el febrer del 2019 i el juny vaig venir cap a Lleida. Al juliol ja em donen la targeta roja que acredita la condició de sol·licitant en tramitació de protecció internacional. Aquesta targeta ja em dona llibertat per poder circular i treballar. I entrem en pandèmia.

Durant la covid, vivíem en un mateix pis dos fills meus, un d'ells amb la família, i érem set o vuit persones a casa. Va ser horrorós. No teníem espai, teníem conflictes, i vaig arribar a deprimir-me. Va ser molt trist i emocionalment estava malament perquè estava passant el meu dol per haver vingut. Jo era una dona independent que es movia des de les 6 del matí fins a la mitjanit, més enllà de l'època inicial amb el meu marit. Era molt activa, i en arribar aquí vaig veure dues coses que em van impactar: que no tenia recursos per fer projectes i que no tenia on anar. Els carrers estaven morts. Vaig demanar ajuda a la Creu Roja i em va posar en un programa de gent gran. Jo no em reconeixia com a persona gran. Jo tenia 66 anys. I això em va deprimir més.

Em van facilitar un allotjament per a mi i la meva neta durant sis mesos a Lleida i, després, durant un any a Alcarràs. Estic molt agraïda per les ajudes que he rebut perquè vaig aconseguir establir sobretot la part emocional.

Va venir una organització, l'ICIP (Institut Català Internacional per la Pau), que tenia una proposta: aprovar una moció per reconèixer a l'exili la diàspora colombiana, i ho vam organitzar on line perquè durant la pandèmia no ens podíem reunir presencialment. Ho vam fer cridant tots els regidors de Lleida, hi havia una part social d'explicar què ens passava a les persones asilades i una part tècnica. I Lleida va ser la primera ciutat del món en aprovar aquesta moció per explicar la situació dels migrants colombians i que fèiem per demanar l'asil. Es va aprovar el juliol del 2021, després d'un any de feina.

Tu estaves segura que et donarien l'asil?

No va ser fàcil. Tenia el meu cor a Colòmbia, a la meva família teníem el conflicte intern enmig de la covid i jo tenia el meu dol i tenia les emocions per terra. Estava passant per un mal moment, i em va ajudar molt la part de la psicologia de la Creu Roja en la qüestió de les acollides. Si jo no hagués tingut aquesta acollida tan bona aquí a Lleida amb l'assistent social i la salut pública, m'hauria mort, perquè sabia que a Colòmbia no podia tornar.

Vas necessitar ajuda psicològica?

Jo vaig tenir una psicòloga de la Creu Roja. Jo ho necessitava. Hi havia moltes turbulències. El meu fill petit ja em deia que no era l'única que patia, que tothom estava patint, però era jo la que plorava, i la resta plorava per veure'm patir.

L'asil es va convertir en una prioritat perquè gairebé tots estàvem sense papers, i les organitzacions també estaven patint perquè no s'estava concedint l'asil. Hi havia gent que feia molts anys que hi era i no l'havien pogut aconseguir i jo ho veia molt difícil. Els meus dos fills que vivien a Lleida quan vaig venir, tampoc no tenien l'asil.

Com és la teva vida a Lleida?

Aquí he continuat fent reunions, a diferents ciutats. M'he mogut bastant, però tinc un altre tipus de vida. Cada cop que veig com estan les coses a Colòmbia, m'agradaria que sabessin com de meravellosa és la seguretat. Ja no he de preocupar-me si els meus fills no són a mitjanit a casa, per exemple.

Jo ara visc amb un fill, el tercer que va venir, que ara té la targeta roja. Si abans era difícil, ara és pitjor. Dels quatre fills que estan aquí, un està a Barcelona, un a Mollerussa, un a Lleida i el que està amb mi. També tinc dues netes aquí i tres allà.

Estàs vinculada a alguna organització colombiana des de Lleida?

Amb Construyamos Paz, una organització que lluita per la construcció de la pau a Colòmbia des de la migració i l'exili. Fa una feina espectacular. Hem fet moltes reunions per assessorar migrants, sobretot colombians, i per tractar sobre el que està passant en el procés de pau i en la reconciliació a Colòmbia. Des d'aquí, fem la nostra pròpia feina sobre els migrants, però també sobre els retornats, que són molts.

Va valer la pena el teu activisme amb el resultat d'haver d'exiliar-te?

Jo vaig marxar perquè era l'última cosa que em quedava, però jo hagués donat la meva vida per tot el que es va fer a Colòmbia. Per a mi, va ser un avenç el procés de pau, els diàlegs de pau. Vam tenir diàlegs a tot el país sobre què volien, què no volien, com ho estaven vivint... A Cali, a Barrancabermeja, a Bogotà, a Barranquilla... Es va fer a molts llocs, i jo sí hauria donat la meva vida. Si no hagués tingut una família tan gran, jo hauria continuat amb més ganes de treballar i més ganes de no quedar-me callada, però han matat molta gent, molts companys, molts joves...

“EL PASSAT S'ADORM I, DE COP, ÉS COM SI ESTIGUÉS ALLÀ”

Jo aquí tinc seguretat, tinc qualitat de vida; allà no la tenia i malgrat això m'interessava defensar les famílies, les dones, els negres, els afros, els palenquers... Ara estic més tranquil·la i alhora em preocupo per Colòmbia. Construyamos Paz tampoc no em deixa estar d'una altra manera, està ficada aquí i allà, està pendent del més mínim que passa a Colòmbia i també del que passa aquí, som diverses les organitzacions que treballem des d'aquí. El terratrèmol no ha mort, no caduca, i no és fàcil, però una ho porta al cor. M'entens? Estic una mica més calmada, però moltes converses em fan recordar el passat. A vegades s'adorm, el passat s'adorm i, de cop, és com si estigués allà. Ara mateix és com si estigués a Colòmbia.

Se't veu amb molta passió.

És que, anteriorment, allà no podíem parlar de res, no podíem parlar amb ningú, no podíem fer res. I fer-ho aquí, ja no és aquella cosa que tenia abans, aquell dolor tan profund que tenia abans, ja no és tan així. Ja es va assimilant tot. El país està així i estarà així durant molt de temps.

Ara començaré a treballar amb la universitat de Lleida dins d'un màster per transmetre tot això del que hem parlat. És un programa que fem diversos líders de diferents països amb diferents universitats. Explicaré per què la guerra, què passa amb Colòmbia, per donar també visibilitat a la problemàtica que tenim perquè no li neguin l'asil a la gent.

La gent no ve perquè sí, sinó que ve fugint. Venim fugint. Venim fugint d'aquesta mort, que jo si no hagués sortit de Colòmbia, ja fa temps que estaria enterrada, perquè a mi se'm venia la mort de molt a prop, a mi se'm sentia, a mi m'ho deia la fiscalia, deia “ha de marxar, ha de marxar”, però no és gens fàcil.

La meua lluita és per tenir un benestar millor i que la meua família surti endavant. He fet l'examen per a la nacionalitat. L'institut Cervantes t'envia 300 preguntes per estudiar-les i, quan em vaig sentir preparada, vaig fer l'examen. He sol·licitat un habitatge social i l'ingrés mínim social. M'estic movent perquè vull ser feliç en aquesta última etapa de la meua vida.

Nioukou Sigaby:

Néixer en una família nombrosa d'un poble de Mali amb pocs recursos va suposar, per a en Nioukou Sigaby, haver d'estudiar i treballar des de ben petit. Amb 14 anys, va prendre la decisió de marxar a Europa per fugir de la pobresa i ajudar econòmicament la seva mare. Va trigar cinc anys a arribar. Va viure la manca de drets als països pels quals va passar, com ara Líbia i el Marroc, i va intentar diverses vegades travessar el Mediterrani en pastera. Ara treballa d'ajudant de cuina a Barcelona i es repeteix que ha tingut molta sort i que ningú no li havia advertit que el camí fos tan dur i mortal.

D'on ets, de Mali?

Vaig néixer a un poble a prop de Kayes, que és la segona ciutat més important del país, després de la capital, Bamako. On jo vivia és una zona tranquil·la. Allà vaig créixer amb els meus germans i germanes. Soc el petit de set. La mare treballava, i encara treballa, com a venedora ambulante de rosquilles i el pare era jardiner.

Com era viure en una família tan gran?

Bé, en realitat, normalment érem més persones. El meu pare tenia dues dones: la meua mare, amb set fills, i una altra esposa, amb set fills més. Vivíem tots a la mateixa casa. En total, érem com 14 germans, però a mesura que vam anar creixent, alguns van marxar per guanyar-se la vida i altres es van quedar.

A mi sempre m'ha agradat estar a casa. Sempre. No m'agrada molt sortir. Passava molt de temps amb la meua mare venent rosquilles. Anàvem de poble en poble perquè la gent les comprés i jo l'ajudava.

El fet que hi hagi una altra dona a la casa, com es viu?

Es viu amb naturalitat; de fet, era com una segona mare. Jo em sentia molt bé a casa. També anava a l'escola i, en acabar, treballava amb el meu pare a un jardí que ell tenia. Des de petit, he estat acostumat a estudiar i treballar.

Saps que treballar des de tan petit, no està ben vist a molts llocs...

Bé, cada lloc és diferent. T'acostumes, vas creixent, estudiant i treballant, i per a tu és natural fer-ho així.

Com va ser la teua adolescència?

Hi havia una part bona i una part trista. Normalment, havia d'estudiar, però a vegades, com que hi havia tantes persones a la meua família, ja saps, a vegades un s'ha de sacrificar per ajudar la família. A vegades estudiava, i a vegades no. Vair arribar a la secundària, però ho vaig haver de deixar i vaig marxar.

Per què vas prendre la decisió de sortir de Mali?

Vaig marxar de Mali perquè volia buscar una vida millor per ajudar els meus germans i, sobretot, la meua mare, perquè tot i que som molts germans, cadascú és diferent. La meua idea era arribar a Europa. Havia vist paisans meus que havien vingut abans que jo i que, quan tornaven a la meua terra, portaven un munt de coses. I clar, jo també ho volia, això. Així que vaig decidir deixar d'estudiar i mirar com podia millorar la vida.

No pensaves que estudiant milloraria la vida?

És que, allà, encara que estudiis molt, el salari és baix i no et guanyes bé la vida. M'havien parlat molt bé d'Europa, i vaig voler provar com m'aniria a mi també.

Quants anys tenies quan vas marxar de Mali?

Jo diria que 14, o potser 15. És que allà els anys, el temps que passa, no es mira tant. Vas fent. La vida és sobreviure i no es pensa tant en quants anys tens. No hi ha tantes regles per saber l'edat ni per anar a registrar el dia del naixement.

"HI HA GENT QUE NO
AGUANTA I QUE MOR PEL
CAMÍ, I EL CONDUCTOR
NO S'ATURA"

El viatge va ser molt dur. El meu objectiu era arribar a Europa. Vaig haver de passar per Burkina Faso, Níger, Líbia, Algèria, Marroc i, finalment, Espanya. Vaig sortir amb el meu germà Salé. Era la primera vegada que marxàvem de Mali. Primer, vam anar en autobús fins a Burkina Faso. Allà vam estar dos o tres dies. Després, vam travessar el desert de Níger a Líbia. L'experiència va ser duríssima.

Ens vam ajuntar un grup per fer el viatge i ens van posar a tothom en una furgoneta. Semblàvem productes. Tots amuntegats. Hi ha gent que no aguanta i que mor pel camí, i el conductor no s'atura.

Imaginaves que el recorregut era així de dur?

Això no ho sabíem perquè, a vegades, encara que veiem o sabem coses, no les sabem fins que estem allà i les vivim, però un cop estàs vivint-ho, has d'aguantar i veure què tal. La gent ho explicava d'una altra manera, no ens van advertir d'això.

I et van dir que a Europa es vivia molt bé?

Sí, clar. Era la idea.

Estaves en aquella furgoneta plena de gent de Níger a Líbia...

A vegades no podíem ni respirar. Teníem aigua, però a vegades l'aigua s'acabava, i vam estar així dues setmanes travessant el desert del Sàhara. No hi havia res, només sorra. I una furgoneta plena de gent. Vam fer alguna parada en què pujava i baixava gent, i n'hi havia que baixaven desmaiats, els veies que ja havien perdut les forces.

Vas veure algú morint?

Jo no vaig veure ningú morint al meu costat, però hi havia gent que no podia continuar el viatge.

I quant es paga per un viatge així?

Jo diria que, més o menys, uns 200 euros, que podrien ser els estalvis de tot un any. Jo tinc un germà, el meu germà gran, en Kali, que viu aquí a Barcelona i que ens va enviar diners perquè vinguéssim quan poguéssim, perquè els germans ens ajudem mútuament.

I com va ser l'arribada a Líbia? Perquè és un país complicat...

Allà es tracta molt malament a la gent, saps? Gairebé no hi ha drets. Hi ha policia que és com racista. Si estàs treballant i no et paguen, no pots reclamar perquè si reclames et peguen o et porten a la presó.

Qui et pega? L'empresari?

L'empresari o la persona que et contracta. Jo treballava com a obrer per intentar aconseguir diners i després intentar passar al país següent. Sobretot, treballava en la construcció d'edificis i en la neteja de cases.

A Líbia vaig intentar varies vegades venir en vaixell, o sigui, en pastera, a Europa, però no vaig tenir sort. A vegades la barca estava en males condicions, o es trencava un motor o es partia i havíem de tornar, o la mar no ens deixava avançar i havíem de tornar a intentar-ho un altre dia. Jo nedo una mica, però hi havia gent que no sabia nedar.

En algun moment vas pensar que hagués estat millor quedar-se a Mali?

Sí, clar, però a vegades ja és tard, perquè tu comences una aventura i llavors has d'aguantar. Hi ha persones que han aguantat i ho han aconseguit, i tu no vols tornar i que et diguin que per què has marxat si havies de tornar d'aquesta manera.

Creus que si tornes sense aconseguir-ho pensaran que és com un fracàs?

Sí. Si algú torna perquè no se n'ha sortit, es diu que no ha aguantat prou, que no és prou fort. Jo em considero una persona lluitadora i pensava que si algú més ho havia fet, també podia ser el meu cas, però tot el viatge va ser difícil i dur. Va ser difícilíssim intentar sortir diferents vegades de Líbia, no aconseguir-ho i perdre els diners. Però, al final, no em puc queixar.

"A LÍBIA VAIG INTENTAR
VÀRIES VEGADES ARRIBAR
EN PASTERA A EUROPA,
PERÒ NO VAIG TENIR
SORT"

Quan estàvem a Líbia el meu germà i jo, ell volia que jo arribés primer a Europa, però després d'intentar-ho jo varies vegades i fracassar, vaig pensar que era el moment que ell provés sort. I així va ser. El primer cop va funcionar. La pastera va marxar i jo em vaig quedar sol, fins que la meva sort va canviar.

Com vas saber que el teu germà havia arribat bé? Teníeu mòbil?

Sí. Vaig passar unes dues setmanes molt preocupat, fins que va poder trucar-me i em va dir que havia arribat a Itàlia, on va estar un temps. Ara està en Alemanya i està en procés que se'l reconegui com a refugiat. A vegades, estem un temps sense dir-nos res, però ens comuniquem sovint.

Quan ell va arribar a Itàlia, jo continuava a Líbia. Volia guanyar més diners per intentar anar al Marroc i, des d'allà, arribar en pastera a Espanya. De Líbia vaig anar a Algèria i d'Algèria al Marroc. Al Marroc vaig arribar a peu. Va ser duríssim.

Com s'organitza un viatge d'aquest tipus?

Érem un grup de gent, quan algú s'assabentava que hi havia la possibilitat d'anar-hi, en aquest cas al Marroc, ens informava a la resta. Llavors, esperàvem el dia i hora que tocava i marxàvem. Hi havia un guia que ens indicava el camí. Vam anar pel mig del bosc, vam haver d'escalar roques i amagar-nos de la policia per la muntanya. Van ser dos o tres dies de camí i érem unes 30 o 35 persones.

Què va ser més insuportable, travessar el desert del Sàhara en una furgoneta plena de gent, la manca de drets a Algèria o arribar al Marroc després de tant de temps i haver d'amargar-se de la policia?

Jo crec que el més insuportable van ser aquests dies a la muntanya, perquè, si t'agafa la policia, se t'emporta i et deixa tirat a un altre lloc, i has de buscar-te transport. És una policia corrupta que busca aquesta manera de guanyar-se la vida. No només al Marroc, també a més països.

Al final vaig arribar al Marroc, a la ciutat de Nador, des d'on havia d'esperar que sortís una oportunitat de venir en pastera. A Líbia ho vaig intentar quatre o cinc o sis vegades, però encara no havia arribat el meu moment.

Hi ha persones que arriben a Europa i no arriben a Europa. La majoria no saben ni nedar. Del Mediterrani es diu que és el cementiri més gran...

"VAM ANAR PEL MIG DEL
BOSC, VAM HAVER
D'ESCLAR ROQUES I
AMAGAR-NOS DE LA
POLICIA PER LA
MUNTANYA"

... del món. Sí. Jo vaig tenir sort i vaig arribar. Recordo que érem 56 persones, hi havia armilles salvavides per a la majoria. Jo en tenia una. Tenia l'esperança d'arribar, saps? Perquè crec que a la vida s'ha de seguir lluitant, no sabem què passarà, però si se'ns fica alguna cosa al cor i fem tot el possible per aconseguir-ho, pot sortir bé. Clar, si surt, bé, millor; i si no surt bé, ja està, s'ha acabat la història. Jo només volia tenir una vida millor i ajudar la família a Mali.

Vam estar unes set o vuit hores per anar de Nador a Almeria, però el viatge depèn de moltes coses, algunes vegades hi ha gent que es passa dos o tres dies a la mar. Depèn de cada barca. I hi ha barques que es perden i no es troben mai.

Quan estaves a Mali, tenies aquesta informació?

T'ho expliquen d'una altra manera, que el camí és fàcil, que tu pagues els diners i ja està. Però no és així. A vegades, tu pagues els diners i els perds tots. És horrible. Jo vaig mantenir l'esperança també perquè quan se'm fica una cosa al cap, insisteixo i insisteixo, costi el que costi. I vaig arribar.

Com va ser el desembarcament a la costa espanyola?

Primer, ens va veure l'helicòpter, que ja sap que estem en perill i avisa Salvament Marítim. Hi havia nadons a la pastera i els ensenyaven, els aixecàvem perquè els veiessin i actuessin ràpidament i amb urgència. Després, van venir els de salvament a rescatar-nos. Ens parlaven en espanyol. Jo no entenia res llavors, perquè a Mali es parla francès, però hi havia gent a la pastera que sabia espanyol i ens traduïa. Ens deien que ja havíem arribat.

Quan vaig veure el vaixell de salvament vaig sentir molta alegria perquè ens van salvar la vida. Ells ja saben com és el mar, no hi ha un arbre, no hi ha una costa. Jo tenia una mica de menjar i aigua, però no podem portar molt de pes perquè és perillós perquè si hi ha molt de pes la barca es pot enfonsar en el mar. Ens van rescatar a les 56 persones i ens van atendre. Després de tot el que havia viscut, era un moment de felicitat.

“QUAN VAIG VEURE EL
VAIXELL DE SALVAMENT
VAIG SENTIR MOLTA
ALEGRIA PERQUÈ ENS VAN
SALVAR LA VIDA”

Un cop a la costa, a Almeria, ens van fer entrevistes, ens vam preguntar d'on érem, l'edat... Hi havia una associació, CEPAIM (Consorti d'Entitats per a l'Acció Integral amb Migrants), que ens esperava a la platja i que va tenir cura de nosaltres. Ens van explicar què havíem de fer, ens van preguntar si algú volia marxar a un altre lloc. Jo vaig dir que em volia quedar a Espanya i vaig estar un temps amb ells, però quan vaig dir que volia anar a Barcelona perquè tenia un germà, em van ajudar i em van traslladar perquè l'entitat també estava a Barcelona.

Et vas sentir ben tractat per l'equip de salvament i per l'equip humanitari? No sempre hi ha una bona acollida...

A tot arreu hi ha gent bona i gent dolenta. Recordo una noia, una assistent, que es deia Isabel, que era molt amable. A mi m'agrada tractar bé la gent i respectar la cultura de cada persona. M'agrada tractar la gent com m'agradaria que em tractessin a mi. He tingut moltes dificultats pel camí, però

sempre he tingut la sort de trobar-me amb bona gent. Crec que per ser feliç és molt important respectar a tot el món, i que per ser feliç és molt important no jutjar a ningú.

Hi ha molta gent que jutja...

Sí, jo crec que he fet les coses de bon cor. M'ha anat bé i he conegut bona gent. No he desitjat mai mal a ningú, perquè si som una mica diferents ens hem de respectar els uns als altres. Jo et respecto i tu em respectes. Si faig alguna cosa que no t'agrada, no la torno a fer. Ningú no és perfecte, però podem conviure.

Et va agradar Barcelona?

Sí, clar. Primer, vaig viure a Santa Perpètua de Mogoda, després a Sant Boi i ara al barri del Carmel de Barcelona. Quan vaig arribar, vaig viure amb el meu germà a Santa Perpètua de Mogoda. El meu germà coneixia una senyora espanyola, que també vivia a Santa Perpètua, a qui li va parlar de mi. Li tenia confiança perquè ella li donava roba i aliments mentre ell treballava a la ferralla. Era molt bona persona i em va acollir molt bé, era com una segona mare aquí. Havia viatjat a l'Àfrica, tenia molta sensibilitat i li agradava ajudar els refugiats. Ella i el seu marit ens van ajudar molt.

Què necessitaves per demanar la condició de refugiat?

Vaig fer moltes entrevistes. Em van demanar si tenia alguna foto de la infància i de la meva història. N'havia portat algunes, però no duia cap documentació, ni passaport ni res, però des que vaig arribar a Almeria, em van donar un número d'identitat d'estranger, el NIE.

Quants anys tenies quan vas arribar a Almeria?

Ja havia fet els 18. Ja era major d'edat. I amb el NIE, les fotos i que el meu germà gran vivia a Barcelona i que té permís de residència, es va posar tot el procés en marxa.

La senyora de Santa Perpètua em va posar en contacte amb CEAR (Comissió Espanyola d'Ajuda al Refugiat). CEAR per a mi ho és tot perquè estic on estic gràcies a CEAR. A partir d'iniciar el procés de protecció internacional, has d'esperar i tenir paciència. Ara tinc 24 anys i fa dos mesos que em va arribar la resolució positiva.

"PER SER FELIÇ ÉS MOLT
IMPORTANT NO JUTJAR
NINGÚ"

Dic que CEAR ho és tot perquè, juntament amb altres associacions, em van facilitar un pis compartit i es van ocupar de mi en un moment difícil. També he fet classes d'idiomes, tant al curs com amb la senyora, perquè em convidava a casa seva i em feia classes.

Quan vaig iniciar els tràmits de protecció internacional i durant uns mesos és quan estic amb CEAR. Se't facilita un pis i el menjar, a més de cursos, transport públic i 50 euros al mes. Quan comences a treballar, ja no tens aquesta ajuda, perquè hi ha més persones que la necessiten, i ha de ser així. I fa poc s'ha resolt el meu cas positivament.

Era el que esperaves d'Europa?

Una mica, sí, però no tothom té la mateixa sort. També hi ha gent que ha vingut i està rebent ajuda de les associacions perquè necessita un allotjament i que passa pel mateix procés, depèn de cada cas.

Què has estudiat?

Sobretot castellà i també català, però el practico menys. Com que sabia francès, m'ha ajudat una mica perquè són semblants. També parlo kassonke, que és la meva llengua materna, bambara, que és la segona llengua més parlada a Mali, i una mica d'anglès, nivell bàsic. Ara no estic estudiant idiomes, practico en el dia a dia.

Encara estic en contacte amb CEAR perquè estic col·laborant amb ells. Faig una aportació de 10 euros al mes perquè igual que ells em van ajudar a mi, jo també puc col·laborar per tal que altres persones aconseguixin el que volen lluitant. Tenen dret a tenir una oportunitat.

Quins altres cursos has fet?

Des del principi, he intentat treballar i estudiar. Sempre he treballat a l'hostaleria. Amb el NIE tenia permís de treball, i em vaig dedicar més a la restauració. Des de CEAR, em van ajudar a buscar un curs de cuina. Després, jo vaig buscar alguna feina, des del curs també em van donar la possibilitat de treballar, i persones que coneixia també em van ajudar. Vaig estar, per exemple, al restaurant Mescladís, que tenen un programa sociolaboral per a persones amb dificultats. És un projecte molt bo, la gent va aprenent i va practicant fins que aconsegueix feina.

Abans havies fet alguna cosa relacionada amb gastronomia?

No, mai. Als països per on vaig passar només havia estat a la construcció i a la neteja. M'agrada la restauració. Ara soc ajudant de cuina i treballo a un restaurant de la Barceloneta des de fa un any. M'agrada cuinar, sobretot arrossos, però prefereixo cuinar a casa amb la calma, sense la pressió d'alguns caps manant. A casa em sento més relaxat.

Aquesta feina et permet guanyar-te la vida?

Sí. Va arribar un moment en què havia de marxar del pis de CEAR, que estava a Sant Boi de Llobregat. Ja fa temps que no tinc allotjament amb ells. Un cop tens una feina, ja no tens l'ajuda temporal que et donaven, que és com crec que ha de ser, per donar l'oportunitat a una altra persona.

Vaig estar cuidant la mare de la senyora de Santa Perpètua, perquè la família em té confiança, i vaig estar vivint amb ella al Carmel. Ara la senyora està en una residència de gent gran i jo continuo a la casa, pagant un lloguer. Com et deia, m'agrada Barcelona, visc en un lloc tranquil i a prop de la muntanya.

Quan se't va reconèixer el refugi, com et vas sentir? Perquè van passar gairebé cinc anys entre que ho vas demanar i va arribar la resolució positiva...

Si, han passat anys... Mare meva, hi ha persones que en un any, ja ho tenen. Jo esperava amb paciència que arribés. Ara em sento més relaxat. Sempre he tingut sort i m'he trobat amb bona gent. A les entrevistes, quan em preguntaven per què volia estar aquí, sempre deia que volia una vida millor.

"A LES ENTREVISTES, QUAN EM PREGUNTAVEN PER QUÈ VOLIA ESTAR AQUÍ, SEMPRE DEIA QUE VOLIA UNA VIDA MILLOR"

Fugies de la pobresa i la fam?

Sí, és molt dur no poder ajudar la teva mare, els teus germans...

I de la guerra?

No tenia tant de perill perquè la meva zona ara és tranquil·la, però Mali és un país en conflicte armat. No ho he conegut molt de prop perquè Mali és gran i a la meva ciutat no ha arribat tant el conflicte.

D'aquests cinc anys a Catalunya, què és el que recordes amb més afecte?

Hi ha gent que m'aprecia, he conegut molta gent i gairebé no em falta de res, perquè jo també m'he comportat bé. La meva vida aquí és totalment diferent de la de Mali. La resolució ha trigat una mica, però tot arriba al seu temps i ara ja està. Ja puc respirar una mica millor.

Et demanen sovint la documentació?

No. I si me la demanen, no importa, perquè jo no he fet res dolent, tinc la documentació en ordre i respecto molt les normes. El següent pas és obtenir la nacionalitat espanyola i en això estic.

Com estan els teus germans?

En Kali continua treballant, a Vic i a Santa Perpètua, i en Salé està a Alemanya, on també l'està ajudant alguna associació i està en procés d'obtenir protecció internacional. La resta està a Mali.

Tens contacte amb la teva mare sovint?

Sí, és la persona a qui trobo més a faltar. L'enyoro molt, la veritat. M'agradaria molt poder anar a visitar-la en pròxim any. Amb el document que tinc i un passaport, que ho estic tramitant, podria mirar de viatjar a Mali. Ara tinc un títol de viatge que em serveix per a l'espai Schengen, però no per anar directament a Mali.

Dius que sovint parles amb la teva mare. Quan li vas dir que ja havies arribat a Espanya i estaves amb el teu germà Kali, què et va dir?

No parava de plorar. Tinc moltes ganes de veure-la. Han passat molts anys, 10 anys. És molt de temps, però miro de centrar-me en el fet que joestic bé i que parlem cada dia per WhatsApp. Que vingui ella és complicat, perquè també seria treure-la del seu àmbit, del que ella coneix, però jo sí que vull anar a veure-la.

En avió, clar.

Per descomptat.

Després de la teva experiència, ¿què penses que s'hauria de dir a joves de Mali i de molts països africans que, com tu, tenien el somni de venir a Europa i es van trobar amb un camí molt dur?

Jo els diria que, abans de prendre el camí, s'ho han de pensar molt bé. No tot el que es diu ni tot el que surt a les xarxes socials és real, sinó que està ple d'espectacle. Llavors, si prens aquesta decisió, t'has d'esperar tot tipus de dificultats; per això, s'ha de meditar molt i informar-se molt bé.

També deies que moltes persones puguen a una pastera i desapareixen al mar. La gent, n'és conscient quan fa aquest pas?

"SI ES POGUÉS VENIR PER
UNA VIA SEGURA, QUI
INTENTARIA PRENDRE
AQUEST CAMÍ TAN
PERILLÓS?"

Bé, a vegades som conscients, però a vegades la vida et porta per aquests camins. Molta gent diu "tot i que ja ho sabem, si no vens en vaixell, la mort pot esperar-te en qualsevol altre lloc". I, per això, ho fem. Per això, a vegades, tant se val. Si sabem que hi ha gent que ho ha aconseguit, ho intentem. Cadascú ha de fer el que consideri.

Tant de bo pogués venir tothom en avió, però això és difícil, saps? Hi ha corrupció a Mali, no et donen el visat, això és un problema... Si es pogués venir per una via segura, qui intentaria prendre aquest camí tan perillós?

És difícil per a una persona corrent de Mali trobar la documentació per viatjar a Espanya en avió?

A vegades és molt difícil. Et gastes els diners i no aconsegueixes res. És el que acostuma a passar. Per això, la gent agafa aquest camí tan difícil.

Fent una mica de balanç, com és passar de viure amb una família de 14 germans a Mali a viure tot sol a Barcelona?

A mi m'agrada molt estar a casa. Trobo a faltar la família, sobretot la mare, però aquí he trobat una estabilitat i una pau. Visc sol i tranquil.

T'agradaria continuar en el món de la restauració?

Potser, sí, però també penso en la idea de treballar en alguna botiga d'alimentació de cara al públic o de reposador. No ho descarto i, alhora, la cuina m'encanta.

Com veus el futur?

Jo crec que millor. Continuaré sent la mateixa persona amb els mateixos valors, tingui el que tingui.

Ramsis Hijazi:

Ramsis Hijazi va néixer al camp de refugiades de Balata, a Cisjordània. De la seva infància i adolescència recorda els soldats, els escorcolls i la insistència familiar per arribar a casa abans que es faci fosc. Convençut que tots els infants haurien d'accedir a una educació de qualitat, independentment del seu lloc d'origen i dels recursos familiars, ha treballat amb diferents entitats palestines i internacionals per garantir el dret a estudiar en condicions de pau i, per això, va ser empresonat, amenaçat i torturat. "L'educació és resistència", assegura Ramsis. Ara viu a Valls, és informàtic i continua amb el seu vessant solidari de la mà d'organitzacions socials.

La història actual de Palestina està lligada a la identitat.

Per als palestins, la nostra existència ja és resistència. No sortim de Palestina si no és molt urgent. Si tens un passaport estranger, gairebé ho tens solucionat, ho tens més fàcil per entrar i sortir, però si ets d'origen palestí, no.

D'on ets de Palestina?

Per a un palestí, la resposta a 'd'on ets' és diferent. La meva família és d'un poble al costat de Jaffa, a uns cinc kilòmetres a l'est de Tel Aviv. Després del 1948, van arribar a un camp de refugiats de la UNRWA, que és l'agència de Nacions Unides per als refugiats de Palestina al Pròxim Orient.

És el camp més gran de tot Cisjordània en nombre de població, però amb l'espai més petit. Es diu Balata. Quan es va crear el camp, hi havia prop de 5.000 persones en un quart de kilòmetre quadrat, i ara hi ha al voltant de 40.000.

I tu vas néixer al camp de persones refugiades?

Sí. Soc la tercera generació de la meva família al camp de refugiats. Al principi, era un campament temporal, com va dir Nacions Unides, però ja fa 75 anys que hi és i el contracte de lloguer de la terra del camp és de 99 anys. L'antiga llei otomana diu que si estàs en una terra durant 100 anys, serà teva.

Com recordes la teva infantesa en un camp de refugiades?

"SOC LA TERCERA
GENERACIÓ DE LA MEVA
FAMÍLIA AL CAMP DE
REFUGIATS"

Molt difícil, però també haig de dir que Palestina és com una comunitat de famílies i això m'agrada molt. La família roman junta tota la vida. Si formes una família nova, normalment et quedes amb la família, a la mateixa casa, o al mateix poble o a la mateixa ciutat. O com a màxim, a una hora de viatge.

Un camp de refugiats no té molts recursos. L'escola del camp és de la UNRWA, que tampoc no té prou recursos per atendre a tothom. Després, si vols continuar, has de sortir de la ciutat i anar a una escola pública.

Com entreu i sortiu del camp?

Has de sortir del camp a la ciutat. Des dels Acords d'Oslo del 1993, és més fàcil. Abans era: no pots estudiar fora del camp, no pots treballar fora del camp, no pots casar-te fora del camp perquè no tens documents, i si surts del camp ja no estàs sota el paraigua de refugiats de Nacions Unides. Després del 93, amb una mena de DNI palestí, més o menys ja pots fer coses.

Però si surts durant cert temps del camp, la meitat de la família ha de quedar-se a casa perquè, si surts, no tens el dret a tornar a la teva terra. I això que Nacions Unides reconeix el dret al retorn o

a rebre una indemnització. Tenim el dret a tornar a les nostres cases d'abans del 48, però no podem perquè Israel no ho permet. Però aquest dret de tornar és el nostre dret reconegut per Nacions Unides. Tots els palestins, dins o fora de Palestina, tenen dret a tornar a les seves terres. Hi ha com cinc milions de palestins entre Cisjordània i Gaza i set milions estan fora repartits per tot el món.

Créixer en un camp és dur. Hi ha pobresa. La UNRWA distribueix aliments i s'encarrega de temes de salut i educació bàsica. També hi ha la invasió perquè després de les 11 de la nit els soldats israelians venen al camp.

Els soldats israelians entraven dins del camp de Balata?

Hi ha un acord entre ells i el govern palestí. Ells poden actuar com vulguin perquè tenen l'exèrcit, tenen la força i ningú no els pot dir res perquè estan protegits pels Estats Units.

De la teva infància, a més dels pocs recursos, recordes també les armes?

Sí. Els soldats venen cada dia cap a la mitjanit i s'hi queden fins al matí.

I quan venen, què fan?

Poden fer algun arrest o buscar algú. La situació no és segura per a nosaltres. Per a un palestí, sortir de casa al matí significa que tens un 50% de possibilitats de tornar. És un 50-50. I aquest 50-50 significa que disfrutem la vida, ajudem la gent... Si tornem a casa, ja està. Si no tornem, ja està. És la vida.

Si no podeu tornar, vol dir que...

No tenim por de la mort, la mort és cada dia amb nosaltres. I fem coses per la vida.

Dius que hi ha un 50% de possibilitats de tornar i un 50% de no tornar. La situació als checkpoints (punts de control) és molt intensa?

La major part del temps estàs tranquil perquè ja saps com va. La vida del camp està relacionada amb la freqüència amb què venen els soldats. Venen cada dos o tres dies, i si triguen quatre o cinc dies, hi ha una broma al camp, que és que si triguen més haurem d'anar nosaltres i comprovar si estan bé o no. Fins i tot fem humor, és una forma més d'expressar la situació.

El sentit de l'humor és també una forma de resistència?

Sí, és clar. Necessites pensar d'una manera positiva. Si no ho fas, no veus la vida.

Al camp de refugiats hi ha un munt de gent i no hi ha espai, però les construccions continuen perquè les famílies creixen. Tenim només dos carrers, la resta són com carrers d'un metro o un metro i mig. Molt estrets. No hi ha

"LA MORT ÉS CADA DIA
AMB NOSALTRES"

privacitat. Una altra broma que fem és que si una parella està parlant de què fer per dinar o d'algun tema, el veí pot donar la seva opinió, pot intervenir, perquè les cases estan molt a prop. I també hi ha l'esperit de la comunitat. Totes les persones es coneixen. Generació rere generació la vida transcorre al camp de refugiats.

Sobreviure ja és resistir?

Sí, per a un palestí existir és resistir. L'educació és resistència. Hi ha gent que resisteix amb armes i hi ha gent que resisteix amb idees. Per als palestins, l'educació és el més important, després de la família. Dins del món àrab, els palestins som els que més estudiem. I la majoria de professors al món àrab són palestins.

L'educació és molt important per nosaltres. Necessitem conèixer i donar a conèixer Palestina. I has de conèixer altres cultures per explicar la teva. Hi ha molts punts en comú entre diferents cultures i diferents lluites, es poden establir paral·lelismes.

L'any 2001, en plena segona intifada, vaig viure una situació molt perillosa. Ho recordo perfectament.

Quants anys tenies?

Set o vuit anys. La situació estava fatal. No podies sortir de casa ni fer res. Era com un 'lock down', com el confinament de la covid, però no per tres mesos o sis, molt més. Si surts de casa et poden matar i si treus el cap per la finestra també. I, de sobte, els soldats entraven a casa teva. Recordo els camions, les furgonetes de Nacions Unides donant voltes pel camp de refugiats llançant pa a la gent. No hi havia menjar, no podies sortir, no podies fer res.

Pel que fa a l'educació, hi havia un professor a cada barri o zona, i passàvem d'una casa a l'altra per la finestra, i més o menys fèiem classe. És una manera de resistència. Mentrestant, els soldats entraven a les cases. Els carrers són estrets. Feien un forat a la paret, o entraven per la finestra de la cuina si estava oberta o per la teulada.

Feien un forat a la paret entre una casa i una altra per accedir-hi?

Sí, perquè per a ells era un perill passar pel carrer perquè també hi havia la resistència armada. Quan entraven a les cases, ho escorcollaven tot. Buscaven armes, buscaven persones... Per exemple, tinc un tiet que és cap de la policia palestina, és enginyer i té coneixements d'explosius. Pel seu càrrec, té eines que serveixen per desactivar bombes. Els primers dies de la intifada, els soldats israelians el primer que van atacar va ser la policia palestina, aquelles persones que tenien armes.

Què li va passar al teu tiet?

Va amagar una motxilla plena d'estrís a un tub de clavegueram. No només buscaven persones amb armes, si ets agent de la policia palestina, també et buscaven. Així, van entrar a casa i van buscar persones armades i ho van deixar tot fet una merda.

Jo tenia 7 anys i estava jugant a casa. Van començar a entrar per la finestra, primer una persona, després una altra... Jo estava a un sofà al costat de la paret. Primer, semblava una broma, després va començar a ser més seriós. Van posar tota la família a una habitació i van començar a buscar.

Les famílies expliquen als petits què fan els israelians? Tu, amb 7 anys, sabies que hi havia un enemic que podia entrar per la finestra?

No, no ho expliquen gaire. Sabem que hi ha un perill i que no surts de casa a la nit. Si surts de casa i a dos quarts de deu de la nit no has arribat, l'àvia truca al teu telèfon, et truca la mare, que estan pendents que tornis. Fora de casa, és com un patriarcat; però dins de casa, l'àvia és l'única matriarca. Davant la gent, l'àvia és la *jefa*.

Què va passar quan van entrar a casa teva quan tenies 7 anys?

Van lligar les mans al pare darrere l'esquena amb brides i li van tapar els ulls amb una tela. Si no troben algú, necessiten agafar algú... Però no el van agafar. L'àvia no ho va permetre. La seva generació no tenia por dels soldats. Ella cridava i deia que ell no tenia cap relació amb cap grup de la resistència, que era una persona que venia verdures. El meu tiet mirava de calmar-la.

Un nen petit, com era jo, l'única resistència que pot oferir per aturar els soldats en un moment així és agafar el pare per la cama i cridar als soldats. És un trauma que arrosseguem molts nens. Hi ha nens que fins als 12 o els 13 anys encara s'orinen al llit.

A mi, l'educació em va servir per estar concentrat. És com un mecanisme de defensa. Jo, quan veig venir aquí, vaig anar al psicòleg perquè no sabia si tenia un trauma. Em va sorprendre, em van dir que la capacitat de concentració m'havia ajudat en moments dramàtics.

Quan van lligar el teu pare davant teu, no tenies clar què volia dir Israel. Quan vas començar a ser conscient?

La mare i l'àvia t'adverteixen dels soldats israelians, et diuen que caminis al costat de la paret i que no entris en cap conflicte. De casa a l'escola i de l'escola a casa. I ja està.

Els infants teníeu parcs infantils per jugar, amb gronxadors, tobogans...?

Els jocs que teníem eren el futbol i la xarranca al carrer. Jo era molt bon estudiant, estava entre els millors de la meva classe, i el meu pare em va fer un regal, una bicicleta. Jo estava contentíssim. Un dia, mentre hi havia la intifada, vam fer un pícnic a un tros de terra que hi havia davant del camp. La meva mare s'havia oblidat alguna cosa a casa i va enviar el meu germà a buscar-la amb la meva bicicleta. Pel carrer on hi havia el meu germà, venia un tanc. No era normal que passés això, i ell es va desmaiar de por. Llavors, un veí va agafar el meu germà ràpidament i el va treure d'allà, però no va agafar la bicicleta, i el tanc va passar per sobre de la bicicleta i va ser destruïda. Ara, que han passat molts anys, tinc una bicicleta aquí, a Valls, i em fa feliç.

Deies que et concentraves molt a l'escola i treies bones notes. L'educació sempre ha estat important per a tu.

El professor li va dir al meu pare que jo tenia possibilitats i que m'enviés a una escola privada. Per a això, necessites més recursos. El professor va insistir i, gràcies a això i a l'esforç del meu pare, tinc una millor educació. Cada trimestre havia d'estar entre els millors de la classe per poder obtenir un descompte del 50% de la matrícula perquè la meva família no tenia diners.

Rebies alguna ajuda econòmica per estudiar a l'escola privada?

No. Si estàs entre les tres primeres persones de la classe, et fan un descompte, per motivar a l'educació. Després de l'escola, volia anar a la universitat, però, vivint en un camp de refugiats, això és un problema perquè els soldats venen cada dia, més o menys.

Què vas estudiar?

Informàtica. És una carrera de quatre anys, però vaig trigar-ne deu. Vaig treballar, per exemple, en una empresa de comunicació, o del que trobés, i alhora estudiava, així que agafava el mínim d'hores cada semestre.

"L'EDUCACIÓ ÉS
RESISTÈNCIA"

Una altra complicació a la universitat és que, per exemple, si hi ha un examen, no saps si arribaràs. Si l'examen és a les vuit o les nou, i els soldats surten del camp a dos quarts de vuit, entre que ve el transport i arribes a la universitat, no saps si arribes a l'hora o en mig de l'examen.

El professorat, era conscient d'aquesta situació?

Sí, però si és un tema individual, no fan res. No ho consideren el més important. Jo anava a la universitat de Nablus, trigava una mitja hora. No hi havia punts de control a la ciutat de Nablus, però palestins que venien d'altres ciutats sí que en tenien. En mig dels exàmens, els soldats podien entrar i llançar gasos lacrimògens.

Els soldats podien entrar a classe i llançar gasos lacrimògens?

Sí, si busquen algun alumne o alguna cosa. Però nosaltres sabem què fer per neutralitzar-ho: van bé llimones o cebes. Potser es parava l'examen i, després, es continuava l'examen. O els professors deien als alumnes que havien de sortir de la universitat i anar a casa. És una situació perillosa perquè no pots respirar, i ara inventen més tipus de gasos més tòxics.

Amb tot això, he trigat deu anys acabar la carrera. A més, alguns semestres he estat a l'estranger perquè la universitat m'ha enviat com a representant i he treballat en un camp de treball.

La primera vegada que vaig venir a Catalunya vaig estar un any a Barcelona amb el Servei Civil Internacional (SCI). Per a una persona que ve d'un camp de refugiats, estar un any a Barcelona és ... Guau! Tenia un xoc pel tema de l'espai més que un xoc per la cultura.

Què vas fer a Barcelona?

Vaig organitzar camps de treball i vaig organitzar diferents activitats amb aquesta organització, gràcies al programa de voluntariat Erasmus Plus, amb el qual pots estar dos mesos, sis, vuit... El màxim són 12 mesos i a mi ja m'estava bé estar tot el temps que pogués; no és fàcil sortir de Palestina, així que un cop que tinc l'oportunitat, l'haig d'aprofitar.

Per norma, els palestins no podem fer servir l'aeroport de Ben Gurion a Tel Aviv, i nosaltres no en tenim d'aeroport perquè Israel el va destruir. Necessitem sortir via Jordània i agafar allà l'avió. És més car, i hi ha tres punts de control per creuar. I taxes, taxes, taxes. Tres taxes. És terrible. És molt difícil, i després has de fer el mateix per tornar.

Els primers dos mesos a Barcelona, no em sentia còmode. Tota l'estona pensava "d'aquí a 100 metres em trobo un punt de control", però després no hi havia soldats. Saps?

El dret de moviment.

Si durant tota la vida no el tens i, de cop, el tens, necessites processar-ho. Vaig arribar a Barcelona l'any del referèndum, al setembre del 2017. I el primer d'octubre, el referèndum. Una part de mi pensava "és com si no hagués sortit de Palestina". Jo estava a Gràcia i hi havia un punt de votació. Vaig veure la policia atacant les persones. Era estrany per a mi, la policia hauria de protegir les persones. També vaig viure una manifestació multitudinària el 3 d'octubre. Estava còmode amb això perquè és la meva vida natural. Els palestins, podem entendre el tema de la llibertat i de la independència.

Quan vas fer el pas per demanar l'asil?

Després de viure aquí sis mesos, ho vaig pensar, però, per als palestins, Palestina és la nostra sang, i quan va acabar el programa vaig tornar a casa. Van passar coses molt horribles... Un cosí meu va morir a un punt de control, a un altre cosí el van arrestar quan només tenia 13 anys... Després, van començar a obrir fitxes de la família i a fer interrogatoris a la meva àvia, el pare, la mare, el pare del meu cosí... I a mi també.

**"UNA NIT VAN VENIR A
CASA MEVA, EM VAN
AGAFAR I EM VAN
EMMANILLAR"**

La meva situació també era fatal perquè jo soc activista dels drets de la infància; en concret, del dret de l'educació sota l'ocupació israeliana per a aquests nens que viuen en camps de refugiats... Després de l'interrogatori, una nit van venir a casa meva, em van agafar i em van emmanillar. En un moment així, no saps on vas ni quant de temps. Em van portar a un camp militar, no sé ben bé on era. Vaig estar dos dies, crec, d'interrogatoris, intimidacions i tortures.

A vegades, no fan una tortura directament però sí indirectament. Per exemple, et diuen “no vull fer això, però puc utilitzar-ho” i t’ensenyen cables d’electricitat i et fan una demostració del que et podria passar si et passa el corrent. Si necessites anar al lavabo, que és un dret que tu tens, no pots, i t’ho has de fer a sobre. O et diuen: “tens dues opcions, o deixes de fer aquest activisme o vas a la presó”, amb el que s’anomena detenció administrativa. La detenció administrativa és un procediment que permet a l’exèrcit israelià detenir presoners de manera indefinida sense càrrecs ni judici. Segons el dret internacional de dret humanitari, és il·legal el que fa Israel, però t’envien a la presó sis mesos i van renovant la presó cada sis mesos, i no tens cap judici, no vas enlloc.

Tenies algun advocat?

Durant tres mesos no tens advocat, i per als advocats és molt difícil accedir-hi. En el 99% dels casos, es renova la mateixa situació cada sis mesos, sense una sentència, sense res. Hi ha molt secretisme sobre aquests casos i diuen que és per la seguretat d’Israel. Hi ha gent que es queda a la presó dos anys, quatre anys, sense cap garantia de respectar els teus drets. Actualment, hi ha gent que fa 30 o 40 anys que està a la presó sota detenció administrativa. No és una presó civil, és una presó militar per als palestins, és com un camp de concentració en el qual tu no saps quant de temps t’hi estaràs.

Vas estar dos dies en aquesta presó militar. Què va passar?

Al final, em van donar un full escrit en hebreu. Jo no sé hebreu.

Volien que signessis uns papers sense saber què deien?

“VAIG ESTAR DOS DIES,
CREC, D’INTERROGATORIS,
INTIMIDACIONS I
TORTURES”

Sí, però no els vaig signar. Al final, em van donar aquestes dues opcions, deixar l’activisme o anar a la presó, i em van deixar a un punt de control a Nablus. Vaig trucar la meva família perquè vinguessin a recollir-me. Arribats a aquest punt, era urgent que sortís, perquè no puc deixar l’activisme o el voluntariat, amb els infants especialment, i no puc anar a una presó militar perquè la vida s’atura a la presó i no pots fer res i ningú al món pot fer res per tu.

Estaves en contacte amb alguna entitat de defensa de l’educació de la infància?

Jo he fet més de 50 camps de treballs amb organitzacions a Palestina i també amb el SCI a Catalunya. He format part de Project Hope Palestine (Projecte Esperança Palestina), una ONG britànica que ofereix programes educatius i recreatius gratuïts a infants de Nablus i voltants, i també de Tomorrow’s Youth Organisation (TYO, Organització Juvenil del Demà), una organització nord-americana que ofereix programes psicosocials educatius i recreatius informals gratuïts per a

nens que viuen en camps de refugiats a Nablus i als voltants. Vaig anar als Estats Units amb un programa que es deia Right to education (Dret a l'educació) de la UNESCO, a través de la universitat de Birzeit, que és a Ramal·lah, i va ser llavors quan em vaig sensibilitzar més pels drets de la infància i l'accés a l'educació.

Crec que és bo que una persona, com jo, que viu o vivia en un camp de refugiats, que és una situació molt especial, tingui l'oportunitat d'anar a una altra ciutat i fer presentacions a altres universitats durant vint-i-un dies.

Com funcionaven aquestes presentacions?

Hi havia diversos equips i els seus socis dels Estats Units. Jo estava amb Students for Justice in Palestina, que és un grup d'alumnes.

On vas anar, dels Estats Units?

Estava a l'Est. He anat a Harvard, al MIT... Em va impressionar molt conèixer l'activista Angela Davis i sentir com defensava els drets de les persones i el dret universal a l'educació. Era l'any 2015.

L'activisme és perillós per als israelians perquè les idees poden ser més perilloses que les armes. Si ara, per exemple, hi ha un atac a Gaza, poden matar les persones, però les idees no les poden matar.

Va ser molt important per a mi sortir de Palestina. Necessitava pensar en opcions. El continent més famós quant a drets i poder començar una vida de nou era Europa. Hi havia els països escandinaus, com Noruega i Suècia, i Alemanya. El meu professor d'alemany em va dir que hi havia com un acord entre Alemanya i Israel segons el qual si demanaves l'asil i no anava bé et podien deportar a Tel Aviv, i això no era una opció, com tampoc ho acabava de ser anar-hi il·legalment o morir pel camí, i també costa molts diners. La meva família no té aquesta capacitat econòmica.

"L'ACTIVISME ÉS PERILLÓS
PER ALS ISRAELIANS
PERQUÈ LES IDEES PODEN
SER MÉS PERILLOSES QUE
LES ARMES"

Una altra manera és anar legalment, amb un visat. Per mi, era més fàcil sol·licitar un visat a Espanya, jo ja estava aquí durant un any com a estudiant. Un cop acabada la universitat i havent tornat a Palestina, necessitava documents. Em quedaven tres semestres per acabar la carrera, sempre passava alguna cosa, o no podia anar a un examen, o passava alguna cosa.

Vaig sol·licitar el visat a Espanya com a turista per anar, per exemple, als camps de treball. Necessites una invitació i una justificació del banc que digui que tens prou diners per subsistir durant la teva estada. Com a estudiant, és més fàcil, perquè tenen la seguretat que tens data de tornada. La necessitat és la mare de la invenció, i vaig aconseguir els documents necessaris, aprofitant alguns que ja tenia. Persones que conec em van deixar els diners per poder presentar el

document del banc, però un cop obtingut el paper vaig retornar els diners. Vaig anar a Barcelona per un mes, el 2019. I vaig enviar els documents necessaris per demanar l'asil. Com que va venir la covid, la meua sol·licitud va quedar aturada.

El març del 2020, quan es va declarar la pandèmia, estaves a Palestina?

Sí. No es podia fer res, no es podia viatjar, era com un confinament a tot el món. Aquell any va ser un infern per a mi. No podia fer res i no sabia si em vindrien a buscar els soldats israelians. Ara, estic com a voluntari a Càritas, vaig almenys dues hores a la setmana. És una cosa que portes a la sang, a Palestina ajudem molt i, de cop i volta, estar un any sense poder fer res i sense poder col·laborar és molt incòmode. Amb el confinament, no pots sortir, no pots fer les coses que estàs acostumat a fer, és un infern. I amb l'afegit que et poden agafar els soldats israelians.

Estaves en perill?

Sí. Després d'aquest any, vaig recuperar el passaport, que estava al consolat, i vaig haver de tornar a sol·licitar el visat i actualitzar tota la paperassa per venir. Amb l'ajuda d'amics de França i Catalunya, vaig pagar el bitllet d'avió i vaig aconseguir sortir. Com que soc informàtic, em vaig poder moure per Internet. Finalment, el setembre del 2021 vaig aterrar a l'aeroport del Prat.

T'esperava algú?

Amb la invitació que m'havien fet anteriorment al SCI per al camp de treball, que en fa molts, i com que jo sabia que al setembre en feien, vaig estar-hi com a voluntari els primers 15 dies de setembre.

Quan vaig fer el programa Erasmus, com ja he dit, havia pensat en demanar l'asil, però no puc expressar per què finalment vaig tornar a Palestina. Perquè soc palestí. Si no hi ha cap altra opció, si no és urgent, no marxem.

Ens quedem fins que ja no podem, fins que no hi ha cap altra opció. Anteriorment, jo havia parlat amb una advocada del SAIER (Servei d'Atenció a Immigrants, Emigrants i Refugiats) perquè m'havia informat en com demanar l'asil. Ella em coneixia i jo tenia el seu correu, així que li vaig fer un email abans d'arribar a Barcelona i el 15 de setembre del 2021 vam sol·licitar l'asil i a l'Oficina d'Asil i Refugi em van donar la targeta blanca, que és el document que acredita que han acceptat la sol·licitud de protecció internacional a Espanya i que s'està tramitant. Si et diuen que sí, et canvien la targeta per una de vermella. També pot ser que et renovin la targeta blanca.

La targeta blanca caducava el 15 de juny del 2022. Així, després de sol·licitar asil el 15 de setembre del 2021, jo estava al carrer. Què podria fer? Estic acostumat a sobreviure, soc palestí, soc flexible. Vaig buscar opcions. Primer vaig pensar en un camp de treball, que ja et proporciona aliments i allotjament. Així vaig estar fins al 3 d'octubre. Després, em vaig traslladar a Manresa a casa d'una amiga durant un mes. Vaig haver de buscar un altre lloc i vaig veure que hi havia un camp de treball del SCI a Valls per ajudar a renovar el que anomenen la Casa Blava, al costat de l'església de

Sant Joan. Ja tenia llit i menjar. Era al novembre. Vaig anar a l'Ajuntament per empadronar-me i a l'assistenta social per informar-me, però no tenien res, una dutxa a la setmana i ja està.

Vaig veure l'opció d'anar a Càritas per si em podien ajudar amb els aliments. Vaig parlar amb el director, amb l'assistenta, amb la professora de català, i els vaig explicar la meva situació. Quan vaig sortir de Palestina, vaig agafar molt poques coses i tenia molt poca roba. Vaig deixar els meus llibres i tot el material d'idiomes, no podia agafar res d'això. Per cert, el primer que vaig fer en arribar a Manresa va ser fer-me el carnet de la biblioteca, per anar a llegir. I aquí, a Valls, vaig fer el mateix.

Soc ahora voluntari de Càritas perquè encara que no rebis prou ajudes, pots ajudar la gent. La pregunta que et fan és "quina habilitat tens?". Jo tinc moltes habilitats, com la informàtica, i estic aprenent català. Amb Càritas, vaig trobar una família de suport, vaig començar a fer classes de català i vaig ajudar amb traduccions.

I continuaves a la Casa Blava.

Sí, jo mirava de contribuir cuinant o fent tasques manuals i de construcció, però tenia la sensació que no feia prou coses i que era una situació temporal. Em vaig posar en contacte amb la Comunitat Palestina de Reus, ja que a partir del novembre no tenia on quedar-me, i també li ho vaig dir a l'assistenta i a Càritas. Després de dues cases temporals, finalment, des de Càritas em van trobar una petita habitació al costat de l'església Sant Antoni de Valls.

És una casa compartida?

És una casa de Càritas on estem tres nois en tres habitacions. Vaig començar a arreglar la casa i vaig continuar fent cursos de català i de gestió administrativa mentre esperava la resolució de l'asil. M'havien dit que podia trigar de tres a set anys, segons l'experiència d'altres persones palestines. Jo no tenia cap altra opció que demanar el visat a Espanya i fer aquí la sol·licitud. Cada país té el seu funcionament, n'hi ha que són més àgils o que accepten més persones. Aquest no és dels millors, però jo ja havia estat a Barcelona i tenia coneixements d'aquí.

Vaig venir per començar una nova vida i, mentre esperava la resolució de l'asil, no tenia permís de treball, feia cursos, feia moltes gestions, parlava amb l'assistenta per obtenir aliments de Càritas i Creu Roja...

Què fas a Càritas com a voluntari?

Des de col·laborar en manteniment i informàtica fins a ajudar en el projecte d'aliments proporcionant llet, bolquers i cereals per als nens. M'agrada perquè faig coses dinàmiques, no rutinàries. També ajudo altres persones en traducció de l'àrab i l'anglès al català i el castellà.

Abans has parlat dels aspectes psicològics de l'ocupació israeliana. Has anat al psicòleg?

Una cosa que m'agrada molt d'aquí és que l'assistència sanitària està garantida. Vaig anar al CAP (Centre d'Atenció Primària) per una infecció als ulls i em van derivar a l'Hospital de Tarragona. Si

hagués d'anar per la via privada, no hauria pogut perquè no tenia recursos. Necessitava canviar les ulleres i Càritas em va ajudar.

Vaig anar també al CAP perquè volia saber si tenia un trauma o no. A Palestina, pràcticament, no tenim psicòlegs. Hi ha la idea que, si vas al psicòleg, ets boig. És la cultura, no acaba d'entendre's que anar al psicòleg és una necessitat de salut mental. Vaig demanar a la doctora de capçalera si podia anar a la psicòloga i vaig fer una sessió amb la psicòloga.

La psicòloga em va dir que tenia un petit trauma, però que no era preocupant en el sentit que tenia un bon nivell de concentració per fer altres coses i tenir projectes, que és una manera de defensa. Estava content pel que em va dir.

Mentrestant, jo seguia sense permís de treball i estava esperant al 15 de juny del 2022 per conèixer la resolució, perquè la targeta blanca caducava aquell dia. A més, amb la targeta blanca no pots obrir un compte bancari, i necessites tenir DNI/NIE físics. I el passaport em caducava el 21 de juny.

Estaves angoixat?

Si em caducava tot, estava sense documentació, però l'administració no em donava resposta. També vaig demanar al SAIER què podia fer. Com a sol·licitant d'asil, tens drets a ajudes, a diners i a un lloc per quedar-te. Ara, si estaves en un país europeu sis mesos abans i no has sol·licitat l'asil almenys sis mesos abans, després no tens aquest dret a ajuda econòmica. Jo vaig estar un any a Barcelona i no vaig demanar l'asil, així que no tenia aquest dret. Vaig demanar ajuda a Creu Roja perquè no tinc recursos. L'allotjament i els aliments de Càritas els tinc gratis, sí, però si hi ha una urgència, per exemple, comprar-me unes ulleres noves perquè no hi veig, em quedaria sense ulleres i sense veure.

La Creu Roja em va ajudar a fer diverses peticions de nou allotjament. L'informe clínic que em va fer la psicòloga, perquè continuava anant a les seves sessions, va anar bé perquè explicava que necessitava un lloc per quedar-me aquí. Parlava de trastorn per estrès posttraumàtic, reviviscències del passat, ansietat d'alerta i sentiment de perill. I parlava de la necessitat d'accés a una vida normalitzada per a la recuperació.

Em van oferir un pis compartit a Tarragona i 50 euros al mes, però jo estudiava aquí, a Valls, feia cursos de català i de gestió administrativa. Anar i tornar cada dia de Tarragona a Valls amb 50 euros al mes no era viable. A Valls sento que tinc un suport, un acompanyament. Quan em van oferir anar a Tarragona, jo tenia unes arrels aquí, a Valls, més o menys, perquè havia començat diverses coses, així que vaig decidir quedar-me, buscar feina a Valls, perquè no podia desplaçar-me i només esperar al 15 de juny. Vaig anar diverses vegades a la Policia, amb cita prèvia, per conèixer el meu procés. És d'infart.

I quan va arribar el 15 de juny...

"UN PALESTÍ NO VOL PERDRE LA NACIONALITAT PALESTINA"

El 15 de juny vaig anar a la comissaria de Policia de Tarragona per renovar la targeta blanca. Però em van dir que ja m'havien concedit l'asil i el permís de residència. Jo pensava que per a això necessitava de tres a set anys. I ho vaig aconseguir en qüestió de

mesos. Vaig pensar que tenia una sort immensa. Des de conèixer Càritas fins a aquesta resolució. Jo tenia por, perquè havia anat moltes vegades a Tarragona a buscar cita, a demanar informació... I sort del Banc d'Aliments. Tenia por perquè no estic acostumat a aquest tipus de sort. No sé si és ajuda divina o el karma. Crec que, quan ajudes la gent, aquesta ajuda et torna.

I, què podia fer? Tenia la petició d'asil aprovada i en dos mesos havia de formalitzar el permís de residència. Una altra cosa negativa del sistema és que no et donen informació per saber on has d'anar quan et passa això. No expliquen res. On? Com? Amb quina persona has de parlar? Et diuen que necessites sol·licitar una cita per informació. Ho faig. I una altra vegada. Deu cites a Tarragona. Triga un mes. Si perdo aquesta oportunitat, necessito començar tots els tràmits de l'asil. D'acord, ja tens la resolució, però no saps què has de fer. Em van remetre a la Subdelegació del Govern espanyol, allà em van dir que era un assumpte d'Estrangeria. Vaig demanar cita a Estrangeria. Totes aquestes vegades que anava a Tarragona, suposaven temps i diners que perdia, i no anava a classe, on també em van advertir que havia de seguir els cursos. Va ser d'infart.

D'on aconseguies els diners?

Ajudava a netejar l'església, per exemple, rebia diners de donacions o ajuda d'amics. A Estrangeria em van preguntar per què donava tantes voltes si on havia d'anar era a la Policia. Al final, el director de Càritas, el Joaquim, em va facilitar el telèfon d'una advocada. Vaig anar a comissaria, vaig emplenar els papers per al permís de residència i es van quedar amb el meu passaport palestí.

Hi ha passaport palestí?

Tenir un passaport a Palestina és complicat. L'Autoritat Nacional Palestina el va començar a emetre el 1995. La gent de Cisjordània i de Gaza el poden tenir, i la gent de Jerusalem Est té un document per viatjar, però no és un passaport.

La UNRWA també té un document per a les persones refugiades palestines.

També tinc una targeta de la UNRWA amb la qual, gairebé a tots els països del món, acredito que soc refugiat. Tinc l'estatus de refugiat. Al final, sempre tinc problemes als aeroports, per ser palestí. Habitualment observo que, als controls, la gent ensenya el passaport a la policia i passa, però sempre et fan aturar quan és un passaport palestí.

Dèiem que havies anat a comissaria per formalitzar el permís de residència i es van quedar amb el passaport.

Si es queden amb el teu passaport, t'han de donar un document que ho acrediti, perquè si et passa alguna cosa puguis justificar-ho. Quan vaig tornar el dia que tocava, la meva sorpresa va ser que em van dir que tenia la sol·licitud d'asil aprovada de forma completa, cosa que vol dir que no necessites més papers per treure la teva família de Palestina. Altres persones sí que necessiten més documentació de la policia per a aquest tràmit, jo no, però estic esperant a tenir una situació millor.

La mala notícia va ser que havien perdut el meu passaport. Em preguntaven “estàs segur que estàs aquí?”, i jo tenia el document de la Policia que ho acreditava i els deia “miri, aquí ho diu”. Al final, el passaport havia caducat i vaig tramitar un altre amb l'ambaixada palestina a Madrid.

Ara tinc asil i residència per cinc anys. Tinc protecció internacional, però he demanat protecció contra Israel, no contra Palestina. Però no puc tornar a Palestina perquè, si torno, perdo l'asil. Però Palestina està ocupada per Israel. És una situació molt complexa.

Estaries disposat a tornar a Palestina?

Un palestí no vol perdre la nacionalitat palestina. Ara començo una vida aquí, però no abandono el dret a tornar. Tinc el TIE (Targeta d'Identitat d'Estranger) i un contracte laboral amb Càritas, on alhora continuo com a voluntari. En cinc anys tindrè la nacionalitat espanyola. L'objectiu és tenir una vida aquí i portar la meva família.

Muzhda i Wagma Zamani:

Les germanes Muzhda i Wagma Zamani recorden perfectament el pitjor dia de la seva vida quan els talibans van prendre el poder a Kabul. La Muzhda no deixava de plorar i la Wagma es va quedar petrificada. Els somnis d'estudiar, trobar una feina i viure com a dones independents s'havien esfumat i es van haver de quedar a casa fent les feines de la llar. Van haver de fugir d'amagat amb una germana, la filla d'aquesta, i un germà. Ara continuen volent estudiar i treballar, i tenen l'oportunitat de fer-ho en llibertat.

On vivíeu, dins d'Afganistan?

Muzhda: Vivíem al centre de Kabul, en una casa familiar amb el pare i la mare, i un germà que està casat i té tres fills. La Manizha estava en una altra casa, també a la capital, amb el seu marit i la seva filla.

Com era la vida a Kabul?

Muzhda: Tots havíem estudiat. Jo soc la petita de sis germans, tres nois i tres noies, i havia acabat el meu últim any a l'escola. M'havia graduat aquell mateix any. Llavors tenia 18 anys. La Wagma havia estudiat Biologia a la universitat, ja havia acabat els estudis, i Manizha havia acabat la carrera de matemàtiques. En Safiullah també havia acabat l'escola, com jo.

I els vostres pares?

Muzhda: La meua mare era mestressa de casa, i el pare havia sigut militar, però ja estava retirat.

A principis del 2021, us imaginàveu que mesos després, a l'agost, tornarien els talibans al poder?

Muzhda: No, va ser molt impactant. Ningú podia creure's que passaria ni que passaria tan ràpidament. De sobte, tot va canviar, era una situació completament nova per a tothom. Ens va colpir molt.

Què recordeu del 15 d'agost?

"PLORAVA PERQUÈ NO
PODIA CONTINUAR AMB
ELS MEUS ESTUDIS"

Muzhda: Aquell va ser el pitjor dia de la meua vida, sincerament. Recordo molt bé el dia que van prendre el poder. Jo estava asseguda a l'habitació i no parava de plorar. Plorava per l'oportunitat que estava a punt de perdre, perquè havia pagat els diners per fer l'examen d'anglès Toefl per després continuar estudiant a l'estranger. Per estudiar a altres països, em demanaven el Toefl, així que em vaig preparar

totalment. Em quedava no res per fer l'examen, però tot va canviar i no vaig ni poder anar a fer-lo. Vaig perdre els diners i vaig perdre l'oportunitat de tenir una educació. Plorava pel que m'esperava i perquè no podia continuar amb els meus estudis.

Wagma: Va ser increïble. Pensàvem que potser venien en una setmana o que no vindrien, perquè no sabíem què faria el govern, però de cop vam sentir que els talibans s'havien fet amb Kabul i amb tot el país. No ens ho podíem creure. Va ser un dia fosc per nosaltres, estàvem totalment perduts. No sabia què dir per què en aquell moment no tenia cap emoció, jo era com un cos sense vida, no podia ni plorar.

Muzhda: Jo ploro amb facilitat, ella no. Ella és més forta que jo, però les seves emocions eren diferents. Ella estava totalment en estat de xoc.

Com si la vida s'hagués aturat?

"VAN MATAR MOLTES
ACTIVISTES DELS DRETS DE
LES DONES A
L'AFGANISTAN. NO
DEIXAVA DE PENSAR QUE
VINDRIEN I M'ARRESTARIEN
A MI TAMBÉ"

Wagma: Sí, tot havia acabat i pensava que aquest era el final de la meua vida. Soc activista pels drets de la dona i quan van arribar a Kabul vaig pensar que en qualsevol moment podien venir a casa meua i detenir-me perquè van matar moltes activistes dels drets de les dones a l'Afganistan quan van prendre el poder, així que tenia molta por. No deixava de pensar que vindrien i m'arrestarien a mi també perquè tinc una pàgina web i he publicat moltes coses en contra seva. Estava tan espantada.

Muzhda: Tot es va aturar. Jo volia estudiar a l'estranger. Quan vaig acabar l'escola, no vaig sol·licitar entrar a les universitats de l'Afganistan. El meu somni era acabar el meu curs d'anglès i continuar la meua formació a l'estranger. Però tot va canviar. L'examen es va esfumar.

Què volies estudiar?

Muzhda: Quan estava a l'Afganistan no m'imaginava que acabaria estudiant moda i disseny, que és el que estic fent ara. Quan era petita, pensava en una carrera com medicina. Amb els anys, em vaig decantar per ciències de la computació perquè m'interessaven molt els ordinadors, però quan vaig arribar a Barcelona tot el meu món havia canviat. Vaig sentir interès per la moda i el disseny perquè, d'alguna manera, mirava de connectar els meus interessos. M'agradava la moda, el disseny i també la informàtica, la tecnologia i el món digital, així que vaig optar per moda i disseny.

Quin era l'ambient a casa aquell mes d'agost?

Muzhda: Era un ambient de por. Jo no deixava de plorar. Hi havia un nebot, d'uns cinc anys llavors, fill del meu germà, que s'assabentava de tot el que estava passant al seu voltant. Era un nen, però percebia una situació en la qual alguna cosa estava passant. Jo mirava els nens i pensava en el seu futur, i en el meu, i en el dels meus pares, que intentaven calmar-nos. Ens deien que aniria bé, que ja havien passat per aquesta situació, que els talibans ja havien governat anys enrere, que no perdéssim l'esperança i que fóssim forts. Jo intentava ser forta, però no podia perquè m'emociono molt ràpidament.

Així que jo estava plorant, però tothom al meu voltant tenia por i gairebé estava perdent l'esperança. I tothom intentava motivar-se mútuament i donar missatges d'ànim. "Anirà bé", "has de ser forta", "pensa en coses positives", però la veritat és que no era fàcil estar bé i no pensar-hi. D'alguna manera, t'afectava mentalment i la ment et deia que alguna cosa estava passant.

Us vau haver de quedar a casa?

Muzhda: No podíem anar enlloc. Kabul era un lloc hostil, tothom semblava talibà, estaven alliberant presoners. Alliberaven delinqüents, hi havia lladres, n'hi havia que havien matat gent. Va ser un dia molt espantós. Fins i tot havíem de tancar les portes de pam a pam per assegurar-nos que cap criminal entrava a casa i intentava robar-nos tots els diners o fer-nos alguna cosa. No te'n pots refiar d'un criminal, i els talibans van decidir alliberar-los.

Wagma: Teníem una finestra, una finestra petita, i quan ens sentíem molt perdudes ens apropàvem a ella i veiem l'exterior.

Havies estudiat biologia, durant anys et movies lliurement per anar a la universitat i, precisament, per ser una dona amb una carrera estaves en perill. Totes estàveu en perill per haver rebut una educació.

Wagma: Sí, havíem rebut una bona formació. I, a més d'això, jo intentava conscienciar les dones sobre els seus drets i sempre parlava dels drets de les dones. Ells pensen que, si has creuat la línia de la seva religió, ha d'haver-hi un càstig i aquest càstig és morir. "T'hem de matar". Perquè ells tenen una mentalitat diferent. Va ser molt difícil per a tots nosaltres.

Havieu vist mai un talibà abans?

Muzhda: No, només per la televisió, a les notícies, però des que van arribar al poder, els vaig veure als carrers, a tot arreu. Aquell any els vaig veure cara a cara. Era molt aterridor. En aquella època, quan ja estaven al poder, escorcollaven casa per casa. Buscaven si la gent tenia alguna cosa sospitosa i entraven a les cases de la gent.

Recordo el dia que van entrar a casa nostra. Nosaltres estàvem tapades, perquè ni tan sols permeten que les dones tinguin les finestres obertes, de manera que estàvem tapades, vam anar totes a una habitació i ells van escorcollar una altra, buscant no sé quines coses, i, finalment, van marxar. No estàvem cara a cara, nosaltres estàvem en una habitació i ells van estar per tota la casa. Va ser una sensació molt espantosa.

Abans dels talibans, anaves a l'escola i pel carrer tapada?

Muzhda: No em cobria ni la cara ni el cabell. Portem un mocador al cap, és d'allò més normal, és un país islàmic, però no em tapava la cara o el cabell completament ni portava només vestits llargs. Eren vestits molt normals, com també era normal portar alguna cosa al cap.

I amb els talibans, obligatòriament havíeu de dur burca. N'havíeu dut abans?

Muzhda: A l'Afganistan, no n'havia portat. En vaig portar quan vam fugir i vam haver d'anar al Pakistan. A l'Afganistan, amb el nou règim, no sortia de casa perquè tenia por. Una vegada, vaig intentar sortir amb la meva mare per comprar alguna cosa. Portava texans i no duia burca ni res que em tapés completament el cos. Eren uns texans normals i un vestit una mica llarg, però no em cobria totalment. Dins la botiga, hi havia talibans que anaven i venien, es passejaven per la botiga

armats amb pistoles a la mà i buscant gent. Jo estava molt espantada, pensava que potser em cridaven l'atenció per la manera de vestir. Fins i tot un noi va passar pel meu costat i em va intimidar verbalment dient-me paraules lletges sobre la meua roba. Des d'aquell dia, vaig decidir que no sortiria mai més, perquè estava totalment espantada. Les dones havien de cobrir-se els cabells i portar burques llargs, així que vaig decidir no sortir més.

Quan i com va decidir marxar a l'estranger?

Muzhda: Els meus pares encara estan a l'Afganistan. Ens va ajudar molt una organització que es va crear a Barcelona per ajudar les persones de l'Afganistan a fugir i que es diu People Help. Ens van ajudar en tot el procés, també en les entrevistes a l'ambaixada espanyola al Pakistan per aconseguir els visats i en l'arribada a Barcelona. Va ser el meu germà gran, que viu als Estats Units, qui ens va dir que hi havia aquesta entitat i que ens podrien ajudar. Ell i People Help estaven en contacte i ho van resoldre perquè poguéssim fugir.

L'altra opció era quedar-se a casa sense poder ni treballar ni estudiar, o bé casar-se potser obligatòriament. Era així?

Muzhda: Més o menys. Havíem sentit aquests rumors sobre el matrimoni. Després vam veure que no eren rumors. Era veritat. Els talibans estaven obligant les noies a casar-se, fins i tot ells les obligaven a casar-se amb ells, amb els talibans. Era com un malson, no només per a nosaltres, sinó per a totes les noies que vivien allà. Pensar que havies d'anar tota tapada i estar amb ells era un malson per a totes les noies. Fa tanta por només el fet de pensar que et casaràs amb un talibà...

L'únic que volies era estudiar.

Muzhda: Estudiar, treballar i tenir una vida, una vida independent en la qual tu puguis treballar per tu mateixa i no depenguis econòmicament de ningú, que no calgui que demanis diners a ningú. Volíem tenir una vida independent per nosaltres mateixes, volíem tenir estudis i treballar.

I aquesta manera de pensar es considera perillosa per al règim talibà.

Muzhda: Som completament diferents.

Volies pensar per tu mateixa. És aquest el teu crim?

"VOLÍEM ESTUDIAR,
TREBALLAR I TENIR UNA
VIDA INDEPENDENT"

Muzhda: Sí, aquest és el crim. Si creus que una noia ha de tenir accés a l'educació, si creus que les dones poden sortir on vulguin quan vulguin i com vulguin, o que poden treballar, per a ells estàs pensant com un criminal. Acusaven moltes noies només per la seva manera de pensar.

Què us deien els vostres pares?

Muzhda: Estaven preocupats per nosaltres perquè també havien sentit aquests rumors sobre el matrimoni i els talibans, però intentaven tranquil·litzar-nos i dir-nos que havien de ser fortes i que no estàvem soles, que els nostres pares estaven sempre amb nosaltres, en qualsevol situació. Per descomptat, no volien mostrar i no volien transmetre la sensació de por que tenien. Intentaven animar-nos i dir-nos que aniria bé, però era fàcil intuir que tothom tenia por. Tothom estava aterrit.

I vas decidir marxar. Com us comunicàveu amb el teu germà i amb People Help?

Muzhda: Ens comunicàvem per WhatsApp amb el meu germà. Ell explicava a People Help tot el que estava passant i el que necessitàvem, i nosaltres esperàvem notícies. El meu germà fa deu anys que està als Estats Units i està casat. Ara està a punt d'obtenir la ciutadania estatunidenca.

Venir a Espanya era una solució.

Muzhda: Sí, era una solució, però ell des del principi ens va advertir que potser no sortia bé, que era una possibilitat que podíem aprofitar. Deia que no perdéssim l'esperança però que fins que no sortíssim del país i tinguéssim una resposta positiva de l'ambaixada, no ho podíem donar per fet. No estàvem segures de què passaria, però sí teníem una il·lusió.

Teniu opcions d'anar a un altre país?

Muzhda: Pensàvem en un lloc on poguéssim escapar d'aquesta situació, podia ser Espanya o un altre país, però l'únic país que ens va obrir les portes i ens va acollir va ser Espanya, així que definitivament vam triar Espanya. En aquella època, Ucraïna estava passant una situació molt dolenta (amb la invasió russa el febrer del 2022) i semblava com si tots els països pareessin atenció a les persones d'Ucraïna i ja s'haguessin oblidat d'Afganistan.

Quan vas prendre la decisió de venir? Perquè no era una decisió ni un camí fàcil...

Muzhda: No era gens fàcil. Van passar uns mesos.

En algun moment vas pensar que la situació podia canviar, que els talibans podien marxar?

Muzhda: No, va ser molt inesperat, però quan va ocórrer, era clar que la situació s'allargaria almenys uns anys. El meu germà ens va dir que hi havia la possibilitat de venir a Espanya, però ens va advertir que no estiguéssim molt esperançades o felices perquè, a vegades, passava que algun tràmit no anava bé i et rebutjaven. Ell només intentava preparar-nos per si alguna cosa no anava bé, i ens deia que sí havíem de tenir esperança en el futur i que si no sortia bé, fóssim positives. Però sí teníem esperances en que ens acceptessin.

Qui va decidir que vinguéssiu tots cinc?

Muzhda: Ho vam parlar tots els membres de la família. Vam expressar la nostra opinió i tothom estava d'acord que el millor era sortir. Tots els països que ens permetessin sortir d'aquesta situació eren bons. Ningú no deia el contrari.

I vaig marxar, primer, d'Afganistan al Pakistan. Per carretera?

Muzhda: People Help va organitzar-ho. Nosaltres esperàvem una trucada que ens digués si estàvem preparades. El conductor va venir a buscar-nos i vam marxar tres famílies, unes quinze persones, en un mateix cotxe, fins a la frontera amb el Pakistan.

Wagma: Era el 12 d'abril.

Muzhda: Vam marxar a la nit, tot era molt fosc, i vam arribar l'endemà.

Wagma: Van ser unes 12 hores de camí.

I entre l'agost del 2021 i l'abril del 2022, estàveu a casa esperant?

Muzhda: Sí, estàvem a casa. La situació era horrible. No penses en fer res específic, no penses en estudiar, no hi ha esperança per al futur.

I el vostre germà, com a noi?

Muzhda: Afectava a tothom, no només a les dones. Així com les dones havien de portar burca, els homes no podien afaitar-se la barba i tampoc no podien portar texans.

Per què els homes no poden dur texans?

Perquè s'entén que venen d'un país estranger que no és islàmic.

Si no sortíeu, qui anava a comprar el menjar, el vostre pare?

Muzhda: Sí, la mare es quedava a casa.

En el camí a Islamabad, hi havia checkpoints?

Muzhda: Sí. Les dones anàvem amb burca i no es dirigien a nosaltres. No era tan difícil per a nosaltres perquè com que no ens veien les cares, no podien veure'ns i no podien saber qui érem. Per al meu germà, era diferent. De fet, tot ell era diferent, gairebé no el reconeixíem, amb la barba i la gorra. I a nosaltres tampoc ens reconeixíem, amb els burques. Als checkpoints, els talibans aturaven els cotxes i bàsicament preguntaven als conductors, on anaven, a qui portaven... En arribar a la frontera, el conductor tornava. Nosaltres vam ensenyar els passaports i, com que hi havia el nostre germà, era ell qui parlava i deia que érem de la mateixa família. Van ser moments difícils perquè volíem anar a l'altra banda de la frontera i hi havia aquesta gent que feia tanta por comprovant els passaports. Però no ens van dir que ens traguéssim el burca ni ens van fer preguntes, només vam ensenyar el passaport.

Arribeu al Pakistan. Us esperava algú?

Wagma: El meu germà dels Estats Units coneixia varies persones i ho va organitzar perquè ens quedessin a casa d'uns parents d'uns coneguts. Vam estar-hi gairebé dos mesos.

Com va anar l'entrevista amb l'ambaixada?

"QUAN VAM ARRIBAR A BARCELONA JO ESTAVA TOTALMENT EXHAUSTA, PERÒ AMB EL SENTIMENT QUE ESTAVA SEGURA"

Muzhda: Des de People Help ens van ajudar per demanar la cita amb l'ambaixada. Va ser pocs dies després d'arribar. Vam anar tots cinc a la cita. Estàvem estressats, vam pregar, i desitjàvem que la resolució fos positiva. La resta del temps al Pakistan vam estar esperant la resposta de l'ambaixada. Vam esperar varies setmanes, i quan ens va arribar la resolució positiva, tots ploràvem de felicitat perquè per fi tindríem un futur.

Un cop teniu el vistiplau, com arribeu a Espanya? Qui compra els bitllets d'avió?

Muzhda: Els hem de comprar nosaltres, però nosaltres no teníem diners. El meu germà dels Estats Units ens va pagar els cinc bitllets. Vam anar fins a Dubai i des d'allà a Barcelona. Vam tenir un problema amb la policia perquè ens van dir que teníem visat de visitant. "Per què teniu visat de visita si heu demanat asil?", ens van dir. El visat havia de ser un altre per aquest procés d'immigració. Ens van fer esperar. Hi havia hagut algun malentès amb l'ambaixada, però finalment, es va resoldre i no vam tenir problemes.

Us vau sentir segures, un cop a Barcelona? Per què al Pakistan també hi ha molts talibans...

Wagma: Sí, aquí ens vam sentir segures.

Muzhda: Al Pakistan gairebé no sortíem. Vam anar a l'ambaixada i vam estar esperant la resolució la resta del temps.

Arribeu a Barcelona. Quina va ser la vostra primera impressió?

Muzhda: Recordo que estava molt cansada perquè havíem estat malalts. No era la covid, perquè ens vam fer el test i no va donar positiu, però teníem febre i no ens trobàvem bé. Només desitjàvem tenir un bon futur, així que vam anar deixant passar els dies. A Dubai no vam poder dormir, vam haver d'estar unes hores a l'aeroport, i vam agafar l'avió cap a Barcelona. No vam poder descansar, i quan vam arribar a Barcelona jo estava totalment exhausta, però amb el sentiment que estava segura. Pensar que estava en un país en què almenys tindria un futur em feia sentir bé, i alhora estàvem tan cansats quan vam arribar a Barcelona...

Wagma: Vam agafar taxis i vam anar a la Creu Roja. El procés d'asil ja havia començat al Pakistan i ens havíem informat. A la Creu Roja ens van oferir allotjament a un hostel.

Va ser difícil adaptar-se a una nova llengua, cultura diferent, menjar diferent, roba...?

Muzhda: Al principi, no va ser tan difícil, després de l'any que havíem passat. Quan vam arribar, vam anar a l'escola de disseny, les dues.

Wagma: Anem a la mateixa classe, estudiem moda i disseny a LCI Barcelona.

Muzhda: Però des que ens van canviar de Barcelona a Pineda i després a Santa Susanna, sí va ser més difícil, perquè nosaltres havíem començat a anar a la universitat, a estudiar, a aprovar... Després, vam passar a tenir dues hores d'anada i dues hores de tornada entre l'hotel en què estem i la universitat. El tren triga una hora i un quart, més o menys, però entre que arribem a l'estació, i de l'estació a la universitat, triguem dues hores ben bé. Arribem molt tard a la nit, cap a les 11. És molt cansat. Però des de l'organització ens van dir que ens havien de traslladar ràpidament. I dos dies després, ens van tornar a traslladar. Una de les coses més difícils és anar d'una casa a l'altra, perquè si estàs estudiant és complicat continuar les classes. Ens va afectar molt.

Des que vas arribar a Catalunya ara fa un any, quantes vegades us heu traslladat?

Muzhda: Primer estàvem a la Creu Roja, després vam anar al carrer Aragó de Barcelona. Ens vam traslladar a un hotel de Pineda de Mar i després a un altre de la mateixa localitat. Vam venir a Santa Susanna i dins de Santa Susanna també ens van canviar de lloc.

Sis allotjaments en un any!?

Estudieu català o castellà?

Muzhda: Ho hem intentat. A Barcelona, sí que anàvem a classe d'espanyol, però des que vam venir aquí fa mesos ja no podem continuar les classes. Intentem fer-les on line i pel nostre compte amb persones voluntàries que ens ajuden.

Esteu plenament dedicades al disseny.

Muzhda: És una universitat molt bona i reconeguda, està al carrer Balmes, i ens agrada molt. Ens sentim molt afortunades.

Wagma: Tot i que em vaig graduar en biologia a la facultat, a l'Afganistan, m'agrada més aquest sector. Preferiria dedicar-me al disseny que a la biologia, ho gaudeixo molt més. Des de petita que volia dedicar-m'hi, és com una passió, i també tinc una mica d'experiència per dir-ho d'alguna manera perquè ajudava la meua mare en això. Però a l'Afganistan no semblava un sector al qual m'hagués de dedicar i vaig triar biologia. Em vaig adonar que no era el que més m'agradava, la moda i el disseny.

Muzhda: La nostra mare també és modista. Com que l'havíem vist cosint la roba d'alguna manera també ens va servir com a motivació, i Barcelona és molt coneguda en el camp de la moda i el disseny. És un dels centres del disseny i és una font d'inspiració si t'agrada aquest sector.

I què fa la resta de la família aquí?

Muzhda: La Manizha estudia anglès. A Barcelona, totes estudiàvem espanyol, però en venir aquí no va ser possible per a ella fer algun curs específic, així que fa poc ha començat un curs d'anglès i

ja ha passat els primers exàmens. Vol estudiar castellà pel seu compte o en algun curs al qual pugui accedir.

Wagma: La Manizha es va graduar en matemàtiques, i amb l'anglès i les matemàtiques pot tenir una bona oportunitat per trobar feina. És una àrea amb futur.

Muzhda: En Safiullah també intenta aprendre català i castellà, i està buscant feina, però no n'ha trobat de moment. A ell li agrada, sobretot, la mecànica, els cotxes. Està buscant si hi ha alguna escola on pugui formar-se en això, arreglant cotxes. És el seu somni, però no sabem si serà possible. És difícil perquè el primer que et demanen és un bon nivell de català i castellà, i nosaltres volíem i volem aprendre'l, però han aparegut obstacles.

I la petita Dewa va a l'escola, tot i que ara està de vacances. Avui han anat a un pícnic amb l'organització, amb la seva mare, però normalment està a la casa. Quan està a l'escola, hi va des del matí fins a les cinc de la tarda, torna a casa, i juga una mica. Quan anava a Barcelona a l'escola estava molt contenta, amb els professors i amb tot, però quan ens vam traslladar aquí, els primers dies no feia més que plorar i no volia anar-hi perquè era un ambient completament nou i diferent. Als nens els afecta quan es traslladen d'un lloc a un altre. Ara que ha passat una mica més de temps, està contenta, té amics i està feliç amb els professors, però clar, per a ella, és difícil estar en un lloc i fer amics nous, i de sobte, haver de canviar de lloc una altra vegada i tornar a passar pel mateix.

Parleu sovint amb els pares?

Muzhda: Sí. Ens pregunten com estem, recentment els hem explicat aquesta situació tan difícil que hem passat amb la universitat, amb els canvis d'allotjament, perquè hem estat estressades, i ells ens animen. Des del principi, ens han dit que no ens rendim, perquè fins i tot vam pensar en deixar la universitat. La situació era realment difícil.

Fa unes setmanes que us van atorgar l'asil. Com us vau sentir?

Muzhda: Hi havia un advocat, ens va dir que no ens amoïnéssim, que la resolució era positiva, i em vaig sentir molt molt feliç perquè era el que estàvem esperant.

Què trobeu a faltar de l'Afganistan?

"NO PENSO EN
TORNAR PERQUÈ LA
SITUACIÓ HA
EMPITJORAT"

Muzhda: Enyoro els pares. La meua mare, el meu pare i la resta de la família. Quan penso en la situació actual, no penso en tornar. He contactat amb alguns dels meus amics. Tinc una millor amiga que encara viu a l'Afganistan i està deprimida. Abans treballava amb organitzacions i era una noia molt maca que somiava amb fer grans coses i que, com jo, s'estava preparant el Toefl perquè volia

estudiar a l'estranger, però ara està atrapada a casa i no pot sortir ni fer res. Puc sentir pel que està passant la meva amiga. Ningú no vol tornar i trobar-se amb aquest tipus de vida.

Wagma: Trobo molt a faltar els meus amics i amigues, i tota la meva família. De tot cor, perquè amb ells m'ho vaig passar molt bé, i els recordo moltíssim, però no penso en tornar perquè la situació ha empitjorat.

Muzhda: No hi ha possibilitat de tornar. No hi ha cap esperança de futur a l'Afganistan. Cada dia sentim notícies i cada cop són pitjors les notícies sobre les dones. Fa poc ens van dir que havien tancat les perruqueries per a dones i els salons de bellesa, si ni tan sols podien entrar els homes perquè no les podien veure... Només hi havia dones treballant per a dones, i ara ho han tancat.

Cada dia fan alguna cosa nova que no deixa de sorprendre'ns. Ara les nenes només poden anar a l'escola fins als tres anys, quan l'ensenyament obligatori a l'Afganistan era fins als 12 anys. Ara, a partir dels tres anys, només pots quedar-te a casa. I clar-´, si no vas a l'escola, com pretens tenir un bon lloc de feina?

No és possible entendre per què està passant això.

Muzhda: Per què passa? Així és com se'ls ha educat, així és la seva mentalitat. Han crescut amb la idea que les dones han de quedar-se a casa i obliguen les dones a quedar-se a casa, tenir fills, cuinar i netejar. Donen per fet que les dones no han de tenir educació i no han de treballar a l'exterior, i defensen públicament que si una dona està per quedar-se a casa i no pot treballar, quin sentit té que estudiï? Per què ha de tenir els mateixos drets que un home? És una bogeria...

Aquí us torneu a sentir lliures?

Muzhda: És clar. Anem a la universitat, ens vestim com volem i no com ens diuen, tenim esperances de trobar una feina, però allà no pots prendre decisions, no pots decidir quina roba posar-te, no pots decidir on anar i si surts ho has de fer amb un home al costat, no pots sortir sola. Així és la vida per a una dona a l'Afganistan.

Afganistan és com una presó per a les dones?

Muzhda i Wagma: Sí.

Esteu agraïdes per la llibertat que us dona viure aquí i pel fet d'estar juntes, amb la vostra germana, neboda i germà. Però, què és el més difícil de la vostra vida actual?

Muzhda: A mi el que em preocupa és que, si ets refugiada, en un any o any i mig has de poder treballar i mantenir-te econòmicament perquè el govern no et donarà suport. Així és el procés. En aquest temps, has d'aprendre espanyol i, malauradament, en l'any que he estat aquí no he tingut un bon suport per aprendre l'idioma, més enllà dels mesos que vam estar a Barcelona.

Si no tinc aquest suport per aprendre la llengua, com se suposa que seré capaç de mantenir-me econòmicament en el futur? Allà on vagi em demanen un bon nivell d'espanyol, però no tinc diners

per pagar-me les classes. Això em desconcerta, no sé per què el govern espanyol no facilita que pugui aprendre espanyol.

Conec gent de l'Afganistan que també està aquí i la seva situació és diferent. Fa poc vaig conèixer una noia afganesa i ella sí que està anant a classe d'espanyol amb normalitat i de forma continuada. En canvi, per a nosaltres està sent diferent, no hem rebut gaire suport en aquest sentit.

Wagma: Jo em sento molt bé aquí, puc anar on sigui, puc anar a comprar, per a nosaltres és molt important tenir aquesta llibertat. A l'Afganistan no la teníem. Ara, poder fer aquestes coses em fa sentir bé. El més difícil per a mi és aprendre espanyol, sincerament, perquè la meva germana és molt bona aprenent idiomes, però jo no tant, i necessito aprendre'l.

Necessitem suport financer i, per això, he decidit deixar la universitat, per millorar el meu espanyol i trobar una feina l'any vinent per mi mateixa i per ajudar la meva germana, perquè pugui continuar estudiant, i per la resta de la meva família. Hauríem de trobar feina com a mínim dos de nosaltres per poder canviar d'allotjament.

Ara estem a un hotel, i és pesat perquè et fa sentir com una convidada. Només vaig a dinar una vegada al dia, i ara estic malalta i no he menjat. Me les arreglo, però almenys a la teva pròpia casa et sents bé, et sents més lliure, perquè aquí a l'hotel no ens sentim tan lliures.

Muzhda: Tenim dues habitacions a la cinquena planta. Una per a nosaltres dues, i l'altra per a Manizha, Safiullah i Dewa, perquè nosaltres arribàvem molt tard de la universitat i així no els molestàvem.

Qui us ajuda econòmicament? El vostre germà, el programa d'asil?

Muzhda: El programa ens dona 50 euros per persona cada mes, però en aquest any hem hagut de comprar molt material per a la universitat i el nostre germà ens ha ajudat. Espero que el pròxim any l'organització ens doni suport financer per a les classes d'espanyol i confio que ens puguem valdre per nosaltres mateixes.

Jo no vull dependre d'altres, prefereixo tenir una vida en la qual pugui treballar pel meu compte i em guanyi la vida, perquè ens puguem valdre per nosaltres mateixes i no continuar esperant que algú vingui a ajudar-te. Prefereixo estudiar dur, treballar dur i aprendre, sempre que t'ajudin una mica perquè aquí tot és nou per nosaltres: els llocs, els programes, la llengua... I he sentit experiències molt diferents parlant amb altres persones.

Amb quina organització esteu?

Muzhda: Ara, amb Moviment per la Pau. És important que tinguem certa estabilitat perquè la meva neboda va tenir canvis de comportament amb tants canvis de domicili, es queixava que li feia molt de mal el cap i ens deia que no parléssim alt. Quan la vam portar al metge, ens va dir que era una reacció normal per a una nena de la seva edat perquè ens havíem desplaçat varies vegades i

això afectava la nena. Ara que ja portem aquí més temps, torna a fer una vida, diguem, normal. No sabem fins quan estarem aquí, ens han dit que el que faci falta fins que parlem espanyol perquè fins que no parlem bé espanyol no podrem trobar una feina.

Heu necessitat suport psicològic?

Muzhda: Sí, la meva germana Manizha en va necessitar quan estàvem a Barcelona per ajudar en el procés d'adaptació. Després d'anar a algunes sessions del psicòleg, es va sentir molt millor. Durant uns mesos, en va necessitar. Ens ho han ofert, però ara no ho necessitem, ens sentim millor. Ara que tenim l'asil, necessitem passar a la següent fase, tenir un bon sou per mantenir-nos econòmicament.

A.R.:

A.R. (nom fictici per mantenir la seva seguretat i la de la seva família) va passar de cobrar milers de dòlars a l'Iraq per la seva feina com a traductor dels Estats Units i l'OTAN, a estar amenaçat per les milícies del seu país i haver de travessar Europa clandestinament durant un any per demanar refugi.

Com era la teva vida a l'Iraq?

Jo treballava com a traductor d'àrab i anglès. De fet, el 2003 vaig acabar els meus estudis d'informàtica, però no era el que realment m'agradava. Vaig estudiar en anglès, tenia un bon nivell i, a causa de la situació del meu país, quan van arribar els americans vaig començar a treballar amb ells com a traductor a finals del 2003.

Parlem de la invasió de diversos països liderats pels Estats Units que va marcar l'inici de la guerra d'Iraq. Per a quin departament treballaves?

Per a Defensa. Vaig estar amb l'exèrcit dels Estats Units fins al 2011.

On vivies entre 2003 i 2011?

A Bagdad. Jo soc de Bagdad. L'any 2003 va començar una nova vida per a la nostra comunitat i, parlant del meu cas, vivia relativament tranquil. Des del 2004, amb l'arribada de robatoris i grups terroristes, tot es va complicar per a nosaltres, no vivíem bé i érem objectiu seu. Ens volien matar.

Quan dius "nosaltres", a qui et refereixes?

Als traductors. No només als traductors, a tothom que treballava amb els americans o amb altres països. Aquests grups deien "americans" a tots els estrangers que volien fora. La meua vida i la de la meua família estava en perill, perquè ens estaven buscant. Ells pensaven que nosaltres ajudàvem els americans contra la nostra pròpia gent. M'entens? I la nostra vida era molt difícil i havíem d'anar amb molt de compte. Havíem d'observar molt i no parlar. Per exemple, només els meus germans i germanes sabien de què treballava jo.

Quan altres persones et preguntaven de què treballaves, què deies?

Deia que treballava en una empresa d'informàtic, per exemple. Sense més explicacions. Jo no podia dir a l'Iraq que feia de traductor, però sí que treballava amb ordinadors.

Deies que la teva família i tu estàveu en perill. Amb qui vivies?

Amb la meua mare i els meus germans i germanes. Una altra cosa que passava era que, tant els meus companys de feina com jo, no podíem posar el nom real a la feina, perquè ens podrien trobar per Internet, per exemple. Entràvem amb una identificació al lloc de treball, però el nom estava tapat i no es podia llegir. Entre els companys, no podíem mirar la identificació de l'altre ni saber el seu nom real.

Estem parlant d'un país on ho hi havia feina, era molt difícil trobar una bona feina, i els

"NOMÉS ELS MEUS
GERMANS I GERMANES
SABIEN DE QUÈ
TREBALLAVA"

americans pagaven bé. I això m'anava bé per ajudar la família. Alguna vegada van descobrir on treballava i vaig haver de canviar de domicili.

I la teva família?

Tots ens havíem de mudar. És difícil, però quan portes anys a la feina, encara és més difícil canviar. Tampoc no m'importava tant el que diguessin sobre els traductors. Vull dir, hi ha gent que diu que fem coses negatives per al nostre país, però jo crec que estic ajudant la meva gent perquè si dues persones no coneixen l'idioma i no es poden comunicar, és un problema seriós. Per a mi no era un tema polític, sinó més aviat lingüístic, en el sentit que no opinava, traduïa les converses. El que passa és que en aquestes dates al meu país hi havia dos bàndols i no hi havia punt intermedi.

O estaves amb uns o estaves amb els altres.

Sí. No passava només amb els traductors. També amb els soldats o la policia. Tots estàvem en perill de mort, però els traductors encara més. Era una situació molt complicada perquè treballàvem amb informació delicada.

Comentaves que havíeu hagut de canviar de casa. Quantes vegades?

En aquella època, tres o quatre vegades. I, a vegades, vaig haver d'enviar la meva família a Síria. Ells van viure a Síria prop de sis anys.

Quants germans i germanes tens?

Som quatre germanes i tres germans. Quan em vaig casar, el 2005, la situació va ser encara més complicada. La meva dona també va haver de canviar de casa diverses vegades. Va anar a Síria, a Abu Dhabi i a Jordània. És complicat, però com que pagaven bé i no hi havia feina, no hi havia alternativa. Era complicat per a tothom, és que és un país en el qual hi ha desert i més desert, no hi havia gairebé empreses ni res. I tu necessites començar de nou.

Què va passar perquè haguessis de venir aquí?

**“LA MEVA DONA TAMBÉ
VA HAVER DE CANVIAR DE
CASA DIVERSES VEGADES.
VA ANAR A SÍRIA, A ABU
DHABI I A JORDÀNIA”**

No tenia problema per canviar de feina i, alhora, no volia deixar la feina. Tinc companys de feina que ara tenen nacionalitat americana i que viuen als Estats Units gràcies a un visat especial de migració per traductors. Jo volia treballar, començar de nou, tenir una casa i ja està, sense problemes, però has d'estar alerta perquè els diners poden no venir de cop.

Després del 2011, en acabar la guerra a l'Iraq i en retirar-se les tropes estrangeres, vaig començar a treballar amb l'ambaixada americana també com a traductor i en una

empresa de càmeres com a tècnic informàtic. Llavors, no hi havia molt de perill i no hi havia molta gent que ens busqués. El 2014, la història va canviar perquè va començar la guerra civil i van entrar els americans de nou. No només els americans, molts països.

Comença la guerra contra l'Estat Islàmic.

Els americans em van cridar, ja em coneixien de feia temps, i em van oferir treballar amb ells. No era com abans, sinó que treballava amb gent de països diferents, en el marc de la missió de l'OTAN. Hi havia espanyols, anglesos, danesos... I el 2014, quan entra ISIS, una altra vegada comença un conflicte en què hi ha dos bàndols: d'una banda, els que estan amb l'OTAN i, de l'altra, els que estan amb l'Iran, que tenen molt suport de les milícies i que s'oposen als americans i a qualsevol estranger del món occidental.

Perquè consideren que perjudiquen la seva cultura...

Per això. Jo vaig haver de començar de nou. A nosaltres, als traductors, l'OTAN ens protegia molt bé perquè els treballadors podíem utilitzar l'avió militar per anar de Bagdad a la base, que estava a uns 500 kilòmetres de la capital. Per seguretat, no viatjàvem en cotxe, sinó que ens proporcionaven l'avió militar.

En aquest sentit, aquesta feina era més tranquil·la. Al desert, no et trobaràs amb molta gent, sinó que només estaràs, per exemple, amb l'exèrcit iraquí. Per anar de la base a Bagdad usava l'avió militar fins a l'aeroport. D'aquesta manera, ningú no ha de saber on treballes.

Els traductors manegàveu molta informació secreta?

A vegades. Per exemple, el govern iraquí i l'exèrcit iraquí no eren molt forts i no tenien molts recursos, no eren com l'OTAN. No sabien res dels drons. I la comunicació entre l'OTAN i l'exèrcit iraquí la fèiem nosaltres, els traductors, perquè molta gent no sabia anglès i nosaltres els havíem d'explicar com havien de fer els exercicis militars, o els donàvem informació important. I molta gent volia conèixer aquesta informació.

No tothom pot fer aquesta feina. Has de passar per una entrevista de seguretat. Els americans t'agafen l'empremta dactilar i pregunten moltes coses sobre tu i sobre la teva família, però el meu currículum estava bé perquè havia treballat molt de temps amb ells i no vaig tenir cap problema. En aquell moment, professionalment estava molt millor perquè jo era cap de traducció, i tenia un equip de 25 traductors al meu càrrec.

La teva feina deu ser una excepció a l'Iraq... No hi ha molta gent amb estudis superiors.

Podríem dir que el 90% no té estudis. La meva família tenia una situació econòmica que no estava malament, teníem la nostra casa i jo vaig poder estudiar. Els meus germans i les meves germanes treballaven amb el govern, i la meva mare també, abans del 2003. Quan vaig començar com a traductor, tampoc no en sabia tant, però amb l'experiència vaig anar millorant molt. Per a mi és important treballar, esforçar-me i fer les coses per un mateix.

Un altre problema és que, si bé tots som musulmans, hi ha sunnites i xiïtes a l'Iraq. A l'Iran hi ha majoria xiïta i a l'Aràbia Saudí hi ha majoria sunnita. És complicat. I entre 2005 i 2008, al meu país es mataben entre sunnites i xiïtes. Si la meva família estava a Síria, jo només anava a visitar-los un cop al mes o cada dos o tres perquè Bagdad era molt perillós. Hi havia zones on només entraven sunnites i zones on només entraven xiïtes. Tu no pots entrar en àrea xiïta si ets sunnita, i a l'inrevés, perquè et poden matar. És com una guerra civil.

I la teva família i tu, éreu...?

Sunnites.

Com se sap qui és sunnita i qui és xiïta?

És molt complicat a primera vista, però, per exemple, Omar és un nom que fa servir molta gent sunnita. Si tu vas a un barri xiïta i el teu document d'identitat diu que el teu nom és Omar, moriràs. El mateix passa si et dius Ali o Kalid. En canvi, si et dius Mohamed pots passar més desapercebut perquè l'utilitzen els uns i els altres, però et poden preguntar altres coses, com per exemple com reses, perquè la posició dels braços és diferent. Els sunnites resen amb els braços més cap endavant i els xiïtes amb els braços al costat o a baix.

Havíem d'anar amb molt de compte quan la meva família, els meus germans i les meves germanes, anaven a Síria en cotxe. Travessaven zona sunnita, però hi havia controls a les carreteres i al meu germà li podien preguntar coses de l'Alcorà per assegurar-se que deia la veritat.

Jo, amb els companys de feina, no preguntava sobre aquests temes. No sabíem els cognoms dels altres. Nosaltres ens basem molt en tribus. Abans del 2003, la situació era més normal.

Dèiem que el 2014, quan treballaves per a l'OTAN en una base al desert, estaves menys exposat al perill.

Sí, i podíem parlar més amb els companys, però el meu problema va començar perquè, com que jo era el cap de traductors, anava a reunions importants perquè tenia molta experiència. Al principi, el 2014, em dedicava a la formació de l'exèrcit iraquità, com a traductor per temes d'estratègia de guerra, com utilitzar l'armament... No sortia de la base. Però el 2016, vaig començar a treballar amb les Forces Especials, que sortien a fer operacions contra ISIS. Podíem estar dues setmanes en el desert, fer exploracions i informar de com estava el terreny. El meu contracte era com a traductor de l'OTAN, però sortia molt amb els americans. També amb Dinamarca, Gran Bretanya, Espanya, Austràlia...

Quan es va complicar la situació per a tu?

Al principi, tenia una vida estable, però l'any 2018 va canviar tot. Va venir per sorpresa. Hi havia una zona en què sabíem que hi havia moltes milícies que tenien més control que l'exèrcit iraquità. Les milícies no parlaven de l'OTAN, sinó dels americans. De forma no oficial, les milícies tenen certa connivència per part del govern iraquità.

Quan des de l'OTAN hi havia alguna reunió amb algun general o algun càrrec oficial, una norma era que no podien entrar les milícies, que l'OTAN no negociava amb les milícies. Des de l'OTAN només es tractava amb grups oficials, fos l'exèrcit, la policia... I aquí comença la meva història de per què vaig deixar l'Iraq, perquè tinc problemes amb les milícies i, si m'atrapen, em maten. Les milícies poden venir a casa teva i matar-te, sense cap problema. Ningú els dirà res, ni mirarà d'aturar-los. Poden utilitzar un cotxe de la policia i tot...

Però comentaves que hi havia un nivell de seguretat important a la base.

Vam fer una reunió en una zona de control de les milícies. Era un lloc on hi havia milícies iraquianes, milícies iranians... Les milícies poden traficar amb diners, drogues, armes... I en aquesta zona hi havia problemes entre l'OTAN i les milícies. Llavors, el febrer del 2018, vaig tenir un problema molt gran arran d'aquesta reunió. La història comença una mica abans.

Teníem una petita base, prop de la frontera entre Iraq i Síria, a una estació de tren. Cap a les dues de la matinada, un oficial danès que feia guàrdia em va despertar perquè des del dron veia moviments estranys i no sabia de què es tractava. Vam anar a fer una inspecció terrestre. Hi havia un comboi d'uns 40 cotxes. Al principi pensàvem que podia tractar-se del Daesh, que voldria entrar, i tothom estava nerviós. Després, vam dividir la bandera d'H.A.. Ells, H.A., tenen diners i armament, però és estrany que estiguin a l'Iraq, perquè la seva guerra és a Síria. Llavors, per què entrar a l'Iraq? Des de l'OTAN, pensaven que estaven preparant algun atac.

Al dia següent, va haver-hi una reunió d'urgència amb un general iraquità d'alt nivell i el seu equip. Ningú de les milícies podia ser-hi, però en aquesta reunió hi havia una persona de les milícies assegut i amb uniforme oficial. Jo no podia saber-ho. Portava l'uniforme de l'exèrcit iraquità.

**"LES MILÍCIES PODEN VENIR
A CASA TEVA I MATAR-TE,
SENSE CAP PROBLEMA.
NINGÚ ELS DIRÀ RES, NI
MIRARÀ D'ATURAR-LOS"**

Nosaltres vam preguntar sobre què era aquell comboi i si tenien informació de per què hi era allà. El general no sabia res. Ja et dic que està controlat per milícies. Jo no faig valoracions polítiques, jo tradueixo i ja està: "Saps què està passant?", "Per què han entrat al país?"... I quan vam acabar la reunió, aquesta persona de la milícia va parlar amb mi molt fort.

Què et va dir?

Em va dir que era un espia. I jo li vaig preguntar: "Per què?" I em va dir que jo no havia de dir res de cap comboi que entrava al país ni de cap bandera ni de si venien del Líban. Però jo havia de traduir i dir el que es deia en aquella reunió i el que jo havia vist. La meva feina és traduir. I ell em deia que no calia que donés tanta informació, ni que ho digués tot perquè era perillós per a mi i per a la meva família. "Us podem anar a buscar", va dir. I jo sé que aquestes coses passen. Al final,

va riure i va dir: "Ningú et protegirà". L'OTAN em podia protegir dins la base, però no a Bagdad. Després de la reunió, va estar fent preguntes sobre mi, sobre qui era jo, com em deia...

L'oficial danès amb qui anava a la reunió, en assabentar-se que era una persona de la milícia, perquè jo li ho vaig dir, va protestar davant el general iraquí i li va preguntar per què l'havia deixat entrar si coneixia les normes, i que ara teníem un problema. Però el general no li va donar una resposta clara. És que allà les milícies manen més que l'exèrcit.

"A L'OTAN EM VAN DIR
MOLT FÀCILMENT QUE JA
NO EM PODIEN PROTEGIR I
QUE HAVIA DE DEIXAR LA
FEINA"

Això va ser el febrer del 2018.

Sí. La meua vida en dues setmanes va canviar el cent per cent. Pocs dies després va arribar a la base una carta oficial de l'exèrcit iraquí preguntant qui era jo. L'OTAN va dir que no podien donar cap informació de cap traductor, clar. Em van dir que la meua situació era molt complicada i que no podia treballar més amb ells. Jo em vaig sentir molt malament, perquè jo havia fet molts esforços, personals, laborals i familiars, per estar amb ells, i a l'OTAN em van dir molt fàcilment que ja no em podien protegir i que havia de deixar la feina: "Si pots, necessites viatjar, o sortir, o anar a Bagdad", em van aconsellar. Però era qüestió de temps que les milícies sabessin on vivia. Era un problema molt complicat.

Entre febrer i maig, jo canviava de casa cada tres dies amb la meua dona i la meua filla petita. A Bagdad, i també a una altra ciutat que es diu Erbil i que està al nord de l'Iraq... Però això era un altre problema perquè per estar a aquesta altra regió havies de renovar la documentació de residència cada mes. I si el govern vol aquesta persona o l'està buscant per alguna cosa, no li renovarà. Així que vaig pensar en sortir per Turquia, en viure a Turquia, però la situació era que les milícies poden arribar fins allà i agafar-te.

Això és fàcil? Turquia és molt gran...

Sí, és fàcil. Les milícies no són oficials i no surt a les notícies tot el que fan. Però ho fan. Vaig demanar molta informació, conec l'idioma i vaig pensar que era millor per a la meua família, però el millor per a la seguretat de la meua dona era que ens divorciéssim. La família d'ella em va dir que la meua situació era complicada per a mi i perillosa per a elles dues, i que no podia arrossegar la nena amb mi perquè jo no tenia un lloc fix on estar i perquè no tenia on anar. I així va ser.

Com et vas sentir?

Molt malament, perquè si tu no prens decisions polítiques i tan sols tradueixes, és una feina. Si entre dues persones no coneixen la llengua, necessitaran algú que ho tradueixi.

I com estava la teva dona?

Al principi sempre estava amb mi, però després també estava cansada, molt cansada. I amb la nena...

A Turquia vas anar sol o amb ella?

Al principi, amb ella, però quan vam saber que si el govern volia, podia localitzar-me, vam valorar de nou la situació. La seva família insistia molt en el divorci, i així ho vam fer. Va tornar a l'Iraq i va arreglar-ho per al divorci. Ho entenc, no era bo per a elles canviar tant de casa. Jo em vaig quedar a Turquia uns mesos més.

Abans deies que havies de canviar de casa cada tres dies. Com és d'esgotador això?

Molt. Vam deixar casa nostra. Estàvem a casa del meu germà dos o tres dies, després a casa de la meva germana dos més, després a casa de la seva germana, i així contínuament. És molt complicat.

Quan saps que has d'amagar-te, què és el més difícil? Canviar de casa tantes vegades, haver de fer-ho amb la família, divorciar-te...?

"EL MILLOR PER A LA
SEGURETAT DE LA MEVA
DONA ERA QUE ENS
DIVORCIÉSSIM"

Tot és dur. Jo em sentia malament, perquè una dona i una nena petita no han de patir aquesta situació. Com a pare, haig de pensar en això. No sé com explicar-ho, perquè tota aquesta història té a veure per haver fet la meva feina. Al principi, ella sempre estava amb mi, i els dos primers mesos a Turquia van ser més tranquils, però en saber que allà no estàvem segurs... Ella estava cansada, i no podíem estar mudant-nos constantment i indefinidament. No pots dormir bé, no pots fer res bé, et sents molt malament.

Després de Turquia, on vas anar?

Uns amics em van dir que podia anar a Grècia perquè era més segur anar a Europa.

Sabies res més de l'OTAN?

No, em van dir que no podien fer res per la meva situació, que m'havia de protegir. Llavors, vaig anar a Grècia en vaixell.

Quan dius "vaixell", vols dir "pastera"?

Sí, com a il·legal.

Com es troba una pastera que et porti?

A Turquia és molt fàcil. Un troba aquesta informació al carrer, o a Facebook. Hi ha un grup de Facebook que avisa de quan surt la pastera i com contactar. A Istanbul, hi ha un cafè en el qual quan hi entres i quan seus, hi ha una persona que et pregunta què vols i on vols anar. Que vols anar a Alemanya? A un altre lloc? Et posen en contacte. És molt fàcil.

Llavors, vas aconseguir informació per anar en vaixell a Grècia en un bar. És un viatge perillós.

Sí, clar, és perillós. Si ho vols fer, pagues, i vas.

Vas aconseguir anar a Grècia el primer cop que ho vas intentar?

Sí, perquè jo pagava molt, uns 3.000 euros. Si pagues 1.000 euros, és més perillós. Si pagues 500 euros, és molt perillós. Però si pagues 3.000 t'assegures que no és una embarcació tan dolenta.

Vam arribar a l'illa de Rodos i vaig voler informar-me sobre com demanar l'asil, però a Grècia, com a l'Iraq, vaig veure molta corrupció. Havies de pagar i esperar.

A qui havies de pagar?

A advocats. És una situació complicada. Per exemple, si arribes a Rodos i la policia et captura, et posen a la presó dues setmanes, i en el 90% dels casos t'envien a Turquia una altra vegada. Llavors, arribo a Rodos i em demanen 6.000 euros per fer una cita amb l'asil!

Qui t'ho va demanar?

Ho organitzava un noi sirià. Després, un altre noi em va dir que era millor fer-ho des d'Atenes, i hi vaig anar, però a Atenes la situació és horrible. La gent dorm davant la porta del departament d'asil fins a cinc dies per demanar una cita per fer l'entrevista. És frustrant. Et sents impotent. Jo llavors pensava en la possibilitat d'anar a Dinamarca, perquè el meu cap era danès i coneixia gent del govern. Ell em va dir que un cop arribés, si arribava a Dinamarca, podia mirar d'ajudar-me, però no em podia ajudar en el camí per arribar. Després, vaig sentir que la situació per a refugiats a Dinamarca és dolenta, i que era millor a Espanya. Jo vaig tenir bona relació amb espanyols a les Forces Especials, i això em va donar confiança. Tenia documents, fotos, que acreditaven que havia treballat amb ells.

Per què és dolenta la situació per a les persones refugiades a Dinamarca?

Em deien que si et deneguen l'asil, has de marxar o pots anar a la presó. Cada país té la seva forma de funcionar. També em deien que a Espanya la situació estava malament i que acabaria dormint al carrer però, al final, em vaig decidir per Espanya. Els espanyols que havia conegut em semblaven propers, mentre que els danesos eren més tancats, jo ja coneixia alguna cosa de la seva cultura i els espanyols em semblaven alegres.

Et donaven més confiança?

"HI HA UN GRUP DE FACEBOOK QUE AVISA DE QUAN SURT LA PASTERA"

Estava obert a altres països, però vaig decidir-me primer per Espanya. Havia tingut bona relació amb els espanyols quan vaig treballar amb ells. Quan vaig venir a Catalunya, vaig sentir més la benvinguda que a la resta d'Europa.

Com va anar a Atenes?

Jo tinc cara d'àrab i no podia fer una documentació falsa i em podien descobrir a la primera. Em van fer un document d'identificació de Bulgària, i al primer control em van dir que la documentació era falsa, però ells no et porten a la presó per això, sinó que et quedes al carrer.

On et va passar això?

A l'aeroport d'Atenes. Jo tenia bitllet per anar a Luxemburg, però no vaig passar. Llavors, hi havia un traficant de persones que em va dir que amb la meva cara no passaria per cap aeroport, que havia de caminar, caminar i caminar. Vaig caminar primer fins a Tessalònica, després a Macedònia i després a Sèrbia.

Anaves en grup?

Érem unes 25 persones.

També s'organitza al carrer, a un bar...?

Al centre d'Atenes. És molt fàcil.

Ho dius com si fos tan fàcil com beure un got d'aigua.

Sí, clar. Tu pots preguntar a algú al bar "qui és la persona que porta fins a..." I s'arregla. En deu minuts tens un munt de telèfons.

Com va anar a Sèrbia?

La primera vegada que vam voler entrar no ho vam aconseguir, així que vam fer una nit més a la intempèrie, ho vam tornar a intentar, i vam passar. Després, vam arribar fins a Bòsnia, i a Croàcia. A Croàcia no va anar bé, ens van capturar, em van agafar els meus diners, el meu passaport de l'Iraq, el mòbil. Tot.

Qui ho va agafar? La policia de Croàcia?

La policia de la frontera de Croàcia. I ens van enviar a Bòsnia una altra vegada. Jo vaig intentar explicar-los la meva situació, amb qui havia treballat, però ells no escoltaven. I ho vaig haver de tornar a intentar. I tot això són diners...

Cada viatge eren més diners.

Per anar de Bòsnia a Itàlia jo vaig pagar 3.500 euros.

I des que vas sortir de Turquia fins que vas arribar a Barcelona. Quants diners vas pagar?

No sabia dir-te. Molts. Moltíssims. A vegades ens portava un cotxe i a vegades anàvem caminant. Necessitàvem passar la frontera a peu i dormíem alguns dies al terra. De Croàcia vam anar a Itàlia, finalment vam anar en cotxe, passant per Eslovènia, però, quant va costar el transport en cotxe? 5.000 euros. Cada vegada que arribava a un lloc, volia quedar-me allà, perquè era molt cansat. A Bòsnia, vaig anar a l'ACNUR, vaig presentar tots els papers, vaig dir que podia ajudar-los a l'hora de traduir, però em van dir que no em podien ajudar. Entenc que molta gent que intenta arribar a Europa no diu la veritat, però hi ha casos, com el meu, en què jo deia la veritat d'on havia treballat i amb qui havia treballat.

A Itàlia em vaig voler informar sobre l'asil i em van recomanar que anés a Milà, així que vaig agafar un tren. Allà ens van dir que podíem anar a França, on tenia un amic. I un cop allà, com que jo havia llegit sobre Espanya i sobre els refugiats, vaig decidir venir.

On vas arribar?

A Barcelona. Vaig sortir de Turquia el setembre del 2018 i vaig arribar a Barcelona el gener del 2019.

I sempre pagant i pagant sobre la marxa...

Sí, perquè tenia diners. Havia tingut una feina ben pagada. Jo tenia un cotxe que costava com uns 40.000 dòlars, però quan vaig arribar a Barcelona ja quasi no em quedava res. M'ho havia deixat tot pel camí.

Quant pot cobrar de mitjana un traductor de l'OTAN?

A l'Iraq, 3.000 dòlars. És molt. Vaig poder estalviar i vaig comprar una casa a l'Iraq. Ara m'agradaria poder vendre la casa, són molts diners.

El primer any a Barcelona, en el programa de refugiats, perquè és un procés molt llarg el de demanar l'asil, jo ja no tenia aquella economia. Vaig sentir, però, que em tractaven com una persona, que tenia un referent a qui preguntar encara que no tingués diners.

A quina organització vas acudir?

Primer vaig anar a un hotel i vaig buscar informació per internet. L'Ajuntament de Barcelona posa aquesta informació per internet. És molt diferent dels altres llocs pels quals jo havia passat perquè vaig buscar a França, a Itàlia, i no vaig trobar res. I, aquí, vaig trobar una adreça per anar a l'oficina del passeig de Sant Joan, i van ser molt amables amb mi.

Jo vaig arribar a Barcelona el 29 de gener, i el 31 de gener vaig anar a estrangeria. Va ser fàcil, em vaig fer quatre fotos de carnet i em van donar cita per a una entrevista el 7 de febrer amb la Policia Nacional. En només una setmana. I va començar el meu procés legal al país. Veus quina diferència? Ho havia intentat en tots els països pels quals havia passat, però en una setmana vaig aconseguir un document aquí i ja tenia un temps d'estada legal.

Vas poder explicar la teva experiència amb els soldats?

Per internet, vaig trobar una assessoria jurídica que es diu Accem, que també van ser molt amables, i vaig obtenir cita amb un advocat, a qui li vaig explicar tot el meu cas i quines proves duia amb mi. En el meu email tenia recomanacions i referències de l'OTAN, i l'advocat em va dir que amb tot el que tenia, ho aconseguiria.

Has passat de treballar per l'OTAN a haver de creuar Europa en una situació administrativa il·legal, i de tenir un bon sou a haver de buscar als bars on trobar pasteres. Com es viuen, emocionalment, tots aquests canvis?

A vegades és molt difícil. La teva vida pot canviar en qualsevol moment. Un mes tens una bona vida i el següent la teva vida és un no res. Després, canviar de casa en casa amb una filla de dos anys. Després, sis mesos en un altre país. Després, en un altre lloc, i en un altre, i la teva família està molt lluny i no pots pensar quan la tornaràs a veure.

Tenies informació de la teva exdona i la teva filla mentre travessaves Europa?

Sí, les trucava. I parlo amb ella sovint. Ella no volia divorciar-se, però teníem aquesta situació... I la seva família també vol que sigui així, que ho entenc, perquè si pregunten per mi poden dir que no en saben res.

Com van anar els tràmits per a l'asil?

L'advocat em va acompanyar a la policia. Vaig dir tots els noms dels càrrecs amb qui havia treballat i vaig ensenyar fotos de persones del ministeri de Defensa de Dinamarca, d'Espanya, d'Anglaterra... Tinc fotos amb membres de la família reial danesa, amb càrrecs de l'OTAN... Hi havia una traductora que ho explicava i, en arribar la resolució de l'asil, em diuen que no poden saber si aquesta informació és vertadera o falsa.

**"LA TEVA VIDA POT
CANVIAR EN QUALSEVOL
MOMENT. UN MES TENS
UNA BONA VIDA I EL
SEGÜENT LA TEVA VIDA ÉS
UN NO RES"**

Jo crec que tenen manera de demostrar-ho. Si jo dic que he treballat amb aquest oficial espanyol i aquest altre, tindran manera de demostrar-ho. M'han arribat a dir que hi ha zones de l'Iraq que són segures, però en el meu cas és diferent. Tothom sap què passa amb els traductors iraquians, o amb els afganesos.

Jo crec que durant la traducció a comissaria va haver-hi alguna imprecisió perquè la traductora era marroquí i, entre l'àrab del Marroc i de l'Iraq hi ha moltes diferències en l'idioma. Quan l'advocat em va ensenyar la còpia sobre la meva declaració, vaig veure que no era ben bé com jo ho havia explicat.

No era exacte i creus que això et pot haver perjudicat?

Correcte. Vaig trobar moltes coses que jo no havia dit. Crec que va ser un error humà i que la traductora desconeixia la informació i el vocabulari militar i la traducció concreta dels càrrecs militars. L'advocat va dir que s'havia de corregir i ja està en tràmit. Confio que, un cop corregit, se solucioni.

Què vas fer, mentrestant?

Creu Roja va fer la primera acollida dins del programa de refugiats, gràcies a CEAR (Comissió Espanyola d'Ajuda al Refugiat). El 19 de març del 2019 vaig tenir la primera targeta roja i vaig entregar la carta amb la sol·licitud de les correccions. Gràcies a Creu Roja vaig viure uns mesos a un centre de Mataró i vaig fer alguns cursos sobre l'idioma, i actualment visc en una habitació de lloguer a Barcelona. Ara estic com a voluntari de la Creu Roja a l'Hospitalet. Durant el coronavirus, vam ajudar molt la gent.

Quan et va arribar la resolució?

Al setembre del 2021. Segons m'han dit, dos o tres anys entra dins de la normalitat.

Què fas a la Creu Roja?

Estic com a tècnic social. No estic només com a traductor i ajudant refugiats, sinó que hi ha persones en situació de vulnerabilitat que necessiten aliments, per exemple, i jo introdueixo les seves dades.

Quina és la teva situació ara?

Tinc permís de residència, tinc una situació administrativa legal, i he presentat un recurs contra la resolució d'asil. És el meu dret. Confio que tot vagi bé.

Com veus el teu futur?

En aquest país m'han ajudat molt i m'han tractat molt bé, tot i que de moment tinc aquesta resolució negativa. M'agradaria tenir la nacionalitat espanyola i tenir l'oportunitat de treballar com a traductor perquè hi ha altres feines que no puc fer, ja que arran d'un accident que vaig tenir de jove, tinc problemes de mobilitat a la mà. Fa quatre anys que hi soc, i jo he sentit que en aquest país m'han respectat com a persona, no com a d'altres països.

Trobes a faltar l'Iraq?

Com a país, no. La meva família és una altra cosa, però com a país no es respecten els drets de la persona. L'Iraq és un país molt complicat en què hi ha moltes armes i en què les discussions quotidianes s'arreglen sovint anant a casa de l'altre i disparant. No m'agrada.

Amb el suport de:

Agència Catalana
de Cooperació
al Desenvolupament

**Generalitat
de Catalunya**